

Văn nghệ

Thái Nguyên

TẠP CHÍ CỦA HỘI VĂN HỌC NGHỆ THUẬT TỈNH THÁI NGUYÊN
Phát hành ngày 10 và 25 hằng tháng
Website: vannghehainguyen.vn

SỐ
21

RA NGÀY 10 THÁNG 11
NĂM 2021

Núi Cốc vào thu
Ảnh: Ngọc Hải

Hoa rừng. Tranh: Nguyễn Lộc

Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên: Phường Trưng Vương, TP. Thái Nguyên. Tổng Biên tập: **TRẦN VĂN THẾP**. Thư ký Tòa soạn: **NGUYỄN THỊ THU HUYỀN**.
Trình bày: **ĐÀO TUẤN**. Điện thoại: 0912552124 - 0208 3656514. Fax: 0208 3855513. Email: vannghethainguyen@gmail.com. Giấy phép hoạt động báo chí
số: 72/GP-BTTTT, cấp ngày 1/2/2021. In và gia công tại Công ty Cổ phần In Công Đoàn Việt Nam

GIÁ: 25.000Đ

Văn nghệ

Thái Nguyên

Trong số này

Tự hào lắm
Thái Nguyên ơi!
(Kim Ngân)	6	Chất "mộc" của
"Khoảnh khắc trong tôi"
(Quang Khải)	26
Sông Cầu tuổi thơ tôi
(Kim Ngân)	10	Chùa Ha trong đời sống
tinh thần của người Nhã Lộng
(Khắc Thái)	28
Miền thương xanh mãi
(Dương Châu Giang)	11	Ăn uống thời dịch bệnh
(Ngô Minh)	29
Giờ này chị ở nơi đâu?
(Trần Đình Vinh)	12	Khám phá "ngành công
nghiệp" câu lạc bộ sách
mùa dịch bệnh
(Hội Lê biên dịch và tổng hợp)	30
Người soát vé tàu
và ván cờ năm ấy
(Hồ Quỳnh Châu)	13	Thầy Quý
(Y Nguyên)	32
Hương quê
thơm khắp mọi miền
(Phạm Quý)	14	Mặt đất này, bầu trời này
(Minh Hằng)	34
Linh tính của bác Lai
(Đỗ Thành Đồng)	15	Phố trong ca từ
Trịnh Công Sơn
(Đỗ Anh Vũ)	36
Văn minh trên nhóm chat
(Thái Văn)	16	Những câu thơ lục bát
khó quên
(Hồ Thủy Giang)	38
Trang thơ
(Nhiều tác giả)	20	Kẻ duy mỹ
(Dịch giả: Phạm Đức Hùng)	40
Làng nghề
miền Việt Cường
(Đỗ Anh Tuấn)	22		
Tình yêu nam nữ trong
dân ca Nùng Khen Lài
(Triệu Thị Mai)	24		

QUỐC HỘI LO QUỐC KẾ DÂN SINH

(Vĩnh An)
(Xem trang 4)

TÔI VÀ THÁI NGUYÊN - NƠI KÍ ỨC CÒN MÃI

(Lương Hạnh)
(Xem trang 8)

VÙNG XANH

(Vũ Thị Huyền Trang)
(Xem trang 18)

Bà Đoàn Thị Hảo, Ủy viên BTV Tỉnh ủy, Phó Trưởng Đoàn đại biểu Quốc hội tỉnh phát biểu từ điểm cầu tỉnh Thái Nguyên.

QUỐC HỘI LO QUỐC KẾ DÂN SINH

Vĩnh An

Quốc hội khóa XV chuẩn bị bế mạc kỳ họp thứ hai, sau khi hoàn thành toàn bộ nội dung của 11 ngày họp trực tuyến và đang tiến hành hoạt động được cử tri đặc biệt quan tâm là chất vấn và trả lời chất vấn trong đợt họp trực tiếp (từ 8/11 đến 13/11).

Từ sáng 10 cho đến hết sáng 12/11, bốn vị Bộ trưởng và Thủ tướng Chính phủ sẽ đăng đàn, trả lời trực tiếp các nhóm vấn đề quốc kế dân sinh vừa nóng hổi thời sự vừa

tính kế dài lâu.

Đất nước đang đứng trước những khó khăn chưa từng có tiền lệ bởi dịch bệnh COVID-19. Bởi thế, thật dễ hiểu khi có đến 304/352 đại biểu qua phiếu xin ý kiến đã chọn chất vấn về công tác phòng, chống dịch bệnh Covid thời gian qua và chiến lược phòng, chống dịch, chiến lược vắc xin trong thời gian tới.

326 vị muốn chất vấn về việc thực hiện các gói hỗ trợ cho đối tượng bị ảnh hưởng

bởi dịch COVID-19, bảo đảm tiến độ, đúng đối tượng, hiệu quả. Công tác bảo vệ quyền trẻ em, đặc biệt là trẻ em mồ côi do đại dịch. Thực trạng và nguyên nhân người lao động rời TPHCM và các tỉnh kinh tế trọng điểm phía Nam trong nhiều đợt. Giải pháp tháo gỡ những khó khăn của thị trường lao động theo diễn biến của dịch. Chính sách thu hút lực lượng lao động trở lại làm việc và giải pháp

Phó Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Đức Hải điều hành phiên họp chiều 30/10

Đại biểu dự kỳ họp tại Hội trường Diên Hồng (Hà Nội)

hỗ trợ giải quyết việc làm đối với lực lượng lao động bị mất việc.

272 vị đại diện của dân chọn chất vấn về việc bảo đảm chất lượng dạy và học, tiếp tục thực hiện đổi mới căn bản giáo dục và đào tạo trong điều kiện dịch Covid.

Và 295 vị muốn chất vấn về giải pháp phục hồi và phát triển kinh tế trong bối cảnh tình hình mới; các giải pháp hỗ trợ, tháo gỡ khó khăn cho doanh nghiệp, hợp tác xã, hộ kinh doanh để phục hồi, phát triển sản xuất, kinh doanh...

Đó đều là những vấn đề quốc kế,

dân sinh. Nhưng quốc kế dân sinh không phải chỉ có thế. Trước kỳ họp thứ hai, qua ý kiến của 54 đoàn đại biểu Quốc hội và 23 đại biểu, đã tổng hợp bước đầu 59 nhóm vấn đề cần chất vấn. Tuy vậy, thời gian hai ngày rưỡi chỉ đủ để cho 5 vị trực tiếp trả lời chất vấn. Và đương nhiên, những nhóm vấn đề liên quan trực tiếp đến phục hồi kinh tế, chăm lo cho y tế, giáo dục, trong bối cảnh dịch COVID-19 chưa để đoán định cần phải được ưu tiên trước hết.

Trước khi chất vấn, Quốc hội dành hai ngày để thảo luận tại tổ với ngôn ngữ những lời thực hiện kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội năm 2021; dự kiến kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội năm 2022, về báo cáo về công tác phòng, chống dịch COVID-19 và tình hình thực hiện Nghị quyết số 30/2021/QH15 - nghị quyết trao quyền đặc biệt cho Chính phủ trong chống dịch COVID-19.

Trước đó, vào đầu kỳ họp nội dung này đã được thảo luận tại tổ với ngôn ngữ những lời lắng về quốc kế dân sinh.

Cũng như nhiều vị khác, đại biểu Đoàn Thị Hào (Thái Nguyên) có chung nhận xét, Chính phủ đã linh hoạt trong điều hành, tháo gỡ khó khăn, điểm nhấn để vừa đảm bảo mục tiêu kinh tế vừa đảm bảo phòng chống dịch bệnh Covid. Nhưng đại biểu Đoàn Thị Hào cũng chỉ ra những hạn chế như việc thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia còn chậm, chương trình nông thôn mới kết quả không đồng đều, tỷ lệ người dân Thái Nguyên được tiêm vắc xin tương đối thấp...

Bí thư Tỉnh ủy Thái Nguyên, đại biểu Nguyễn Thanh Hải nhận xét, chiến lược vắc xin bước đầu lúng túng nhưng sau đó đã có những giải pháp kịp thời. Giải pháp huy động lực lượng công an, quân đội tham gia phòng chống dịch các tỉnh phía Nam linh hoạt, hiệu quả cao, được nhân dân ủng hộ.

Bí thư Thái Nguyên cũng đề nghị Chính phủ chỉ đạo đánh giá về tâm lý xã hội trong thời gian vừa qua, đặc biệt là trong bối cảnh đại dịch diễn ra phức tạp. Đại biểu Thanh Hải cũng đề nghị Bộ Giáo dục và Đào tạo có báo cáo với Quốc hội và đại biểu Quốc hội về chất lượng học online, chất lượng đội ngũ giáo viên trong công tác giảng dạy, học trực tuyến.

Đều là những vấn đề cần được thảo luận

kỹ càng, nhưng những vấn đề nói trên cũng mới chỉ là một phần nhỏ trong hàng loạt các vấn đề đại sự khiến đại biểu của dân lo lắng. Tổng hợp trên 300 ý kiến thảo luận tại tổ, Tổng thư ký Quốc hội Bùi Văn Cường phân ánh, nhiều ý kiến cho rằng, doanh nghiệp gặp rất nhiều khó khăn do ảnh hưởng của đại dịch COVID-19, nhiều doanh nghiệp suy yếu, phải tạm dừng hoạt động sản xuất, kinh doanh. Một số doanh nghiệp dừng hoạt động trong thời gian dài nhưng vẫn mất chi phí để duy trì trụ sở, phân xưởng, bảo dưỡng máy móc; việc giá xét nghiệm cao, thực hiện 3 tại chỗ, thuê chỗ ở cho lao động làm đội chi phí của doanh nghiệp, tình trạng thiếu công nhân đang cản trở quá trình khôi phục sản xuất, kinh doanh. Bên cạnh đó, việc các chuỗi cung ứng bị đứt gãy, đơn hàng bị chậm trễ khiến doanh nghiệp bị hủy đơn hàng, mất khách hàng, đối tác, bán hàng truyền thống.

Bên cạnh đó, có ý kiến cho rằng, một số địa phương, chính quyền còn chưa tích cực trong việc hỗ trợ, đồng hành cùng doanh nghiệp để khôi phục, ổn định sản xuất kinh doanh.

Theo chương trình kỳ họp thứ hai đã được Quốc hội thông qua, vào sáng 13/11 Quốc hội sẽ họp phiên bế mạc. Trước đó, trong chiều 12/11 Quốc hội sẽ thông qua nhiều vấn đề quan trọng của đất nước. Đó là Nghị quyết về Kế hoạch cơ cấu lại nền kinh tế giai đoạn 2021-2025, Nghị quyết về Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội năm 2022, Nghị quyết về một số cơ chế, chính sách đặc thù phát triển thành phố Hải Phòng, Nghệ An, Thanh Hóa và Thừa Thiên Huế, Nghị quyết về quy hoạch sử dụng đất quốc gia thời kỳ 2021 - 2030, tầm nhìn đến năm 2050 và kế hoạch sử dụng đất 5 năm (2021 - 2025), Nghị quyết về dự toán ngân sách nhà nước năm 2022.

Sáng 13/11, Quốc hội biểu quyết thông qua Nghị quyết về tổ chức phiên tòa trực tuyến, Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Bộ luật Tố tụng hình sự, Luật Sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Thống kê, Nghị quyết về phương án phân bổ ngân sách trung ương năm 2022.

Trong phiên bế mạc, Quốc hội sẽ thông qua Nghị quyết về chất vấn và trả lời chất vấn và Nghị quyết kỳ họp thứ 2*

Lãnh đạo một số, ngành, Ban Giám đốc cùng cán bộ nhân viên Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên và người thân các thành viên đón Đoàn.

Các cán bộ, y, bác sĩ của Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên về tới sân bay quốc tế Nội Bài.

Bác sĩ CK II Lê Hùng Vương - Trưởng khoa Hồi sức tích cực Chống độc, Bệnh viện TW Thái Nguyên

Tự hào lắm T

Kim Ngân

Chi tính từ ngày 1/11 đến nay (6/11), trên địa bàn tỉnh đã ghi nhận 30 ca dương tính với Sars-CoV-2, trong đó có 27 ca công đồng; 1 ca từ các tỉnh phía Nam trở về; 1 ca tái dương tính trở về từ phía Nam. Có thể nói, đây mới là thời điểm "nóng" nhất trong phòng, chống dịch COVID-19 ở Thái Nguyên kể từ khi dịch bệnh xuất hiện đến nay.

Trước diễn biến có chiều hướng ngày càng phức tạp ấy, không ít lãnh đạo các cấp, ngành, các lực lượng làm công tác khoanh vùng, truy vết, xét nghiệm từng ấy ngày qua cũng là từng ấy ngày không ngủ; Họp trong đêm chỉ đạo, họp trực tuyến kết nối tới tận các xã, phường để nắm tình hình và trực tiếp cho phương án điều nhân lực ở tuyến trên, ở những nơi ít căng thẳng hơn đến hỗ trợ cho những nơi "đang nóng"; chỉ đạo lắp thêm thiết bị giám sát ở khu vực cách ly, phong tỏa; xét nghiệm miễn phí cho người dân trở về từ vùng có đông người mắc Covid; thực hiện chiến dịch lấy mẫu xét nghiệm sàng lọc diện rộng tại 8 phường thuộc thành phố Thái Nguyên nơi có những ca dương tính...

Ở cấp huyện, cấp xã, một số nơi sau khi xuất hiện những ca bệnh đầu tiên trở lại, chính quyền khẩn trương phát phiếu đi chợ cho người dân để hạn chế đông người, lắp các điểm hỗ trợ người dân phòng, chống dịch trên địa bàn thành phố Thái Nguyên, thành phố Sông Công, thị xã Phổ Yên và huyện Phú Bình... Để chủ động trước những diễn biến khó lường của dịch, từ 8 giờ ngày 6/11/2021, tỉnh sẽ chính thức đưa Bệnh viện điều trị COVID-19 số 1 tại Bệnh viện Lao và Bệnh phổi Thái Nguyên (tổ 9, phường Tân Thịnh, thành phố Thái Nguyên), quy mô 300 giường đi vào hoạt động.

Cùng với đó là những nỗ lực đưa công dân ở phía Nam về quê trên những chuyến bay được thuê trọn chuyến; là niềm vui khi các y bác sĩ của Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên - những "chiến binh" làm nhiệm vụ điều trị bệnh nhân mắc Covid cho tỉnh Long An đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ trở về bình an, không một ai mắc bệnh.

Chuyến bay nối dài hạnh phúc

Được trở về quê hương có lẽ là mong mỏi tốt bậc của không ít người dân, trong đó có người Thái Nguyên ở Thành phố Hồ Chí Minh sau chuỗi ngày phải chứng kiến sự "hiệu diệt" của đại dịch Covid.

Hơn 6 tháng đã trôi qua, làn sóng dịch COVID-19 lần thứ 4 vẫn chưa hạ nhiệt. Trong suốt khoảng thời gian ấy, Thái Nguyên không chỉ "càng mình" giữ vững vùng xanh mà còn kịp thời hỗ trợ, trao gửi yêu thương tới đồng bào mình trong tâm dịch. Ngay cả hiện nay, khi cùng với các tỉnh, thành khác bước vào giai đoạn chống dịch mới, Thái Nguyên đã xuất hiện hàng chục ca bệnh trong cộng đồng, nhưng sự quyết liệt và các quyết sách phòng, chống dịch ở mọi thời điểm của tỉnh đều khiến người dân được an lòng.

Thấu hiểu những mong muốn đó, ngày cuối cùng của tháng 10 vừa qua, chuyến bay của Hãng hàng không Bamboo Airways được tỉnh Thái Nguyên thuê trọn chuyến chở theo 247 người con xa quê đã trở về.

Họ là những người vào Thành phố Hồ Chí Minh để làm ăn, người đi thăm người thân bị mắc kẹt. Mỗi người một hoàn cảnh không ai giống ai nhưng đều vỡ òa cảm xúc khi nhìn thấy những tấm biển ghi tên địa phương mình giờ lên đón đợi tại sân bay Nội Bài. Đón họ ở sân bay là những tình nguyện viên, là cán bộ, lãnh đạo của Sở Lao động, Thương binh và Xã hội, Sở Y tế...

Ông Phạm Hoàng Hải, Phó Giám đốc Sở Lao động, Thương binh và Xã hội cho biết: Đối tượng trở về lần này là công dân của tỉnh Thái Nguyên đang làm việc, lưu trú tại các tỉnh, thành phố phía Nam gặp khó khăn do ảnh hưởng của đại dịch Covid có nhu cầu trở về địa phương. Chúng tôi đã phối hợp với Hội đồng hương người Thái Nguyên tại các tỉnh, thành phố phía Nam hướng dẫn công dân chuẩn bị đầy đủ các thủ tục theo quy định trước khi đi chuyến bằng máy bay về tỉnh Thái Nguyên. Ngoài ra, công tác tổ chức đưa công dân trở về địa phương được tỉnh thực hiện thống nhất, có sự phân công cụ thể cho từng ngành, đơn vị. Trong suốt quá trình chuẩn bị đón công dân về, chúng tôi luôn có sự phối hợp chặt chẽ với các cơ quan chức năng của các tỉnh, thành phố trực thuộc trung ương và sự hỗ trợ của các tổ chức tự nguyện, các đơn vị vận tải hành khách liên quan.

Để trở về tỉnh lần này, công dân ngoài phải đảm bảo đủ điều kiện về sức khỏe khi đi chuyến còn phải đồng ý cam kết thực hiện đầy đủ các biện pháp cách ly y tế tập trung, theo dõi sức khỏe để phòng chống dịch COVID-19 theo quy định. Đây cũng là những người có kết quả xét nghiệm âm tính với SARS-CoV-2 trong vòng 72h trước ngày trở về tỉnh Thái Nguyên; Chứng nhận tiêm chủng phòng COVID-19 (nếu có).

Ông Đỗ Trọng Vũ, Phó Giám đốc Sở Y tế thông tin: Sau khi công dân về đến khu cách ly tập trung của tỉnh, chúng tôi thực hiện khám sàng lọc, phân loại đối tượng, lấy mẫu xét nghiệm SARS-CoV-2 và áp dụng biện pháp cách ly tập trung 07 ngày đối với người đã tiêm đủ 2 liều vắc xin phòng COVID-19. Người tiêm chưa đủ 2 liều hoặc chưa tiêm vắc xin sẽ phải thực hiện cách ly tập trung 14 ngày.

Đồng hành cùng tỉnh trong công tác phòng, chống dịch Covid từ những ngày đầu tiên dịch bùng phát, Công ty Cổ phần Thương mại và Du lịch Hà Lan lần này tiếp tục hỗ trợ phương tiện đón các công dân từ Sân bay quốc tế Nội Bài đưa về các khu cách ly tập trung của tỉnh tại Trung tâm Giáo dục quốc phòng và an ninh thuộc Đại học Thái Nguyên (xã Quyết Thắng, thành phố Thái Nguyên).

Việc đảm bảo an toàn phòng, chống dịch đặc biệt được chú trọng. Các xe tham gia đón đoàn đều được phun dung dịch khử khuẩn; bố trí vách ngăn giữa khoang lái và khoang hành khách xe. Trong quá trình di chuyển, không xe nào dừng đỗ dọc đường.

Trước đó hơn 20 cán bộ, chiến sĩ của Bộ Chỉ huy quân sự tỉnh đã được huy động để sắp xếp, vệ sinh 6 dãy nhà, với 180 phòng ở, chuẩn bị với đầy đủ các nhu yếu phẩm cần thiết khác, sẵn sàng đón tiếp đồng bào đến cách ly.

Tất cả người dân đều tỏ ra yên tâm khi ở trong các khu cách ly. Anh Ma Văn Thái, công dân của huyện Võ Nhai chia sẻ: Được tỉnh đón về quê đã là điều hạnh phúc quá lớn với những người vừa mới phải đi qua những ngày

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN 6

SỐ 21 - RA NGÀY 10 THÁNG 11 NĂM 2021

Trong chuyến hồi hương này có rất nhiều người già và trẻ nhỏ

Được trở về quê hương là hạnh phúc lớn lao nhất của nhiều người dân

Cán bộ, chiến sĩ Bộ Chỉ huy Quân sự tỉnh hỗ trợ công dân vào khu cách ly tập trung

Thái Nguyên ơi!

thảm khốc trong dịch bệnh như chúng tôi. Về tới khu cách ly, cơ sở vật chất đảm bảo, bữa ăn được đổi món liên tục, tôi thì có "chăn lỉnh" để đắp, không chỉ tôi mà mọi người ở đây đều yên tâm thực hiện cách ly thật tốt chờ ngày về đoàn tụ với gia đình.

Đang thực hiện cách ly cùng chồng và 2 con gái nhỏ, chị Nguyễn Thị Thảo, công dân huyện Định Hóa đã xa quê nhiều năm xúc động: Về đây cách ly, ban đầu tôi có chút lo lắng vì 2 cháu còn nhỏ nhưng hàng ngày đều có người đến kiểm tra và hỏi thăm sức khỏe, điều kiện ăn ở khá tốt, điện, nước đảm bảo, có wifi để liên hệ với người thân và đọc sách báo. Tôi rất tự hào vì mình được là công dân của tỉnh Thái Nguyên.

Ngày về trọn niềm vui

Giữa tháng 7/2021, bác sĩ CKII Lê Hùng Vương, Trưởng khoa Hồi sức tích cực Chống độc, Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên dẫn đầu đoàn công tác gồm 79 cán bộ, y bác sĩ của Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên vào thành phố Hồ Chí Minh tham gia chống dịch Covid. Anh đã cùng các đồng nghiệp trực tiếp điều trị cho các bệnh nhân nặng tại Bệnh viện Đa khoa Gò Vấp. Một tháng sau đó, theo phân công anh được điều chuyển về Trung tâm Hồi sức tích cực người bệnh COVID-19 trực thuộc Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên tại Long An và kiêm nhiệm làm Phó Giám đốc Trung tâm.

Tôi gặp anh khi anh vừa thực hiện xong quy định cách ly tập trung sau khi trở về từ tâm dịch. Hỏi thăm, nhưng anh chẳng kịp nói về mình. Anh mở điện thoại, chỉ vào màn hình chiếc smartphone phần khởi: Đây là hình ảnh trực tiếp từ Trung tâm Hồi sức tích cực ở Long An, các bệnh nhân cơ bản đã được điều trị khỏi và chuẩn bị ra viện hết. Đây, các giường bệnh đã trống hết rồi.

Vừa dứt lời, anh cho tôi xem thêm sơ đồ với các màu xanh, cam, đỏ. Ngón tay anh dò tìm và chỉ cho tôi tên Long An đã được xác định nằm ở vùng xanh.

Chiều một ngày cuối tháng 10 vừa qua, cả Thái Nguyên và Hà Nội chìm trong màn

mưa mỏng của những ngày đầu Đông. Gió Đông se se nhưng không khiến cho bác sĩ Vương, Ban Giám đốc, nhiều cán bộ y, bác sĩ của bệnh viện Trung ương Thái Nguyên và người thân của các thành viên trong đoàn trên chuyến bay trở về cảm thấy lạnh. Bởi, tất cả đang hồi hộp ngóng đợi những người "anh hùng" trở về.

PGS. TS Phạm Công Hoàng, Giám đốc Bệnh viện gương mặt tươi rói, chia sẻ: Tôi rất vui vì sau 79 ngày làm việc tại Trung tâm Hồi sức tích cực ở Long An, các đồng nghiệp của chúng tôi đã trở về an toàn. Trong suốt quá trình tham gia chống dịch, chúng tôi cũng là đoàn duy nhất trở về mà không có ai bị mắc Covid. Vui hơn nữa, một trong những bệnh nhân cuối cùng ở Trung tâm là một sản phụ song sinh tương đương thần chết đã gọi tên trước đó đến nay cũng đã bình phục.

Sản phụ mà PGS. TS Phạm Công Hoàng nhắc tới là bệnh nhân Huỳnh Thị Cẩm Na, 28 tuổi đến từ xã Phố Khánh, huyện Đức Phổ tỉnh Quảng Ngãi. Bệnh nhân nhập viện trong tình trạng suy hô hấp cấp tính, nhiễm SAR-CoV-2 biến chứng mức độ nguy kịch sau phẫu thuật lấy thai 1 ngày. Với quyết tâm dù chỉ còn 1% hy vọng cũng phải cố gắng giành lại sự sống cho người bệnh, các bác sĩ đã tiến hành hồi sức tích cực, sử dụng thuốc an thần liều cao, lọc máu liên tục và chăm sóc đặc biệt. Đến nay, sau hơn 2 tháng, bệnh nhân đã dần hồi phục... Trường hợp của bệnh nhân Na chỉ là một trong số 255 bệnh nhân nhiễm COVID-19 nặng và nguy kịch mà Trung tâm đã tiếp nhận trong gần 3 tháng Trung tâm đi vào hoạt động. Trong đó có nhiều ca đã được cứu sống thần kỳ, chuyển xuống tuyến dưới để tiếp tục điều trị, 176 ca được xuất viện.

Chỉ nói đến việc những y, bác sĩ sẵn sàng đi vào tâm dịch thôi, đã đủ khiến chúng ta hình dung được sự gian nan mà các anh, các chị phải chịu đựng. Nhưng ít ai có thể biết rằng những gian nan ấy còn vượt xa hơn rất nhiều những gì chúng ta tưởng tượng.

Trung tâm Hồi sức tích cực ở Long An chính thức đi vào hoạt động ngày 15/8. Tham gia công tác tại Trung tâm có 159 cán bộ y tế của Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên. Đây là tuyến cuối trong điều trị COVID-19 tại Long An và các tuyến lân cận. Đồng nghĩa với việc, các y, bác sĩ tại Trung tâm không thể chuyển tiếp bệnh nhân nặng đi đâu được nữa.

Nhiệm vụ nặng nề, khó khăn hơn khi Trung tâm

không phải đặt trong một bệnh viện, mà lại được thiết lập tại Nhà văn hóa Lao động của Liên đoàn Lao động tỉnh Long An. Các cán bộ y, bác sĩ đến từ Thái Nguyên được đánh giá cao khi đã áp dụng nhiều sáng kiến giúp công tác chăm sóc, điều trị người bệnh Covid đạt hiệu quả hơn.

Thạc sĩ Nguyễn Đức Hạnh, Phụ trách vật tư - Trung tâm Hồi sức tích cực người bệnh COVID-19 tại Long An, trực thuộc Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên chia sẻ: Chúng tôi đã được sự tư vấn của các bác sĩ giàu kinh nghiệm, nhất là bác sĩ Lê Hùng Vương. Anh lưu ý chúng tôi là làm sao để có thể hút được không khí trong môi trường, cấp thêm không khí sạch vào phòng bệnh. Dựa trên nguyên lý ấy, chúng tôi đã áp dụng kiến thức hút áp lực âm. Mặc dù, chúng tôi không khẳng định phòng bệnh của mình là phòng áp lực âm, nhưng thông qua hệ thống hút không khí với công suất tương đối lớn, khí tươi đã được cấp vào và phần nào giúp cho môi trường điều trị cho bệnh nhân được tốt hơn.

Còn nhớ hình ảnh đêm 25/9, một cơn mưa lớn đổ xuống thành phố Tân An đã gây ngập Trung tâm Hồi sức tích cực bệnh nhân COVID-19. Các y bác sĩ lại phải gồng mình để chiến đấu với "giác thủy" để đảm bảo an toàn cho máy móc trang thiết bị, thuốc men. Chiếc xe rửa hàng ngày để chờ đồ thì đêm ấy thành xe chở người với người kéo, người đẩy phía sau. Vất vả là thế nhưng với tâm lòng "Lương y như từ mẫu" ai cũng bảo còn may lắm vì khu điều trị bệnh nhân được bảo toàn...

Và, có lẽ cũng chưa khi nào, một nhân viên ngành Y tế nói chung, Bệnh viện Trung ương Thái Nguyên nói riêng lại phải làm nhiều công việc như thế: bác sĩ kiêm điều dưỡng, hộ lý, chuyên gia tâm lý. Có khi có bệnh nhân không qua khỏi, họ còn phải làm cả công việc khám liệm người xấu số. Bằng năng lực, kinh nghiệm của mình, họ đã góp phần quan trọng giúp tỉnh Long An kiểm chế tỷ lệ tử vong ở mức 1,39%, thấp hơn tỷ lệ trung bình của cả nước (2,43%).

Dù dịch bệnh có thể còn kéo dài và diễn biến có thể ngày một phức tạp hơn, song người dân trên địa bàn tỉnh luôn tin tưởng và tự hào về những gì mà Thái Nguyên đã và đang làm trong suốt tháng ngày đã đi qua, từ đó thêm quyết tâm đồng lòng chống dịch.

Tôi và Thái Nguyên - Nơi ký ức còn mãi

Quang cảnh buổi Tổng kết và Trao giải.

Lương Hạnh

Dù lần đầu tiên được tổ chức, song Cuộc thi đã được dư luận quan tâm và đã đi xa hơn so với dự kiến ban đầu. Với khoảng thời gian từ lúc phát động tới khi kết thúc vốn vẹn có 40 ngày, Ban Tổ chức chỉ kì vọng sẽ nhận được khoảng 50 tác phẩm. Nhưng niềm vui cứ nhen lên ngày một lớn hơn khi những bài thi tới tấp được gửi về. 95 tác phẩm là con số cuối cùng! Đặc biệt hơn, Cuộc thi chính thức trở thành một hoạt động nằm trong chuỗi các hoạt động chào mừng 190 năm thành lập Tỉnh.

Nhưng những con số không phải là tất cả, điều đáng nói hơn ở đây là sự lan tỏa đặc biệt của Cuộc thi.

Ngay sau ngày đầu phát động, Ban Tổ chức đã rất bất ngờ khi nhận được bài viết gửi đến. Sự hưởng ứng ngay lập tức như thế không phải cuộc thi nào cũng có được. Tiếp đó là sự ủng hộ từ những người lớn tuổi với những miền ký ức sâu sắc về mảnh đất này. Với sự trân trọng và nâng niu quá khứ, từng câu chữ đã được chắt lọc thành những câu chuyện kể, cuốn hút người đọc. Có những bản thảo viết tay, cũng có những bản đánh máy được đóng quyển đẹp đẽ, dù hình thức khác nhau nhưng nội dung đều là những lời rung ngân từ con tim về những tình cảm đẹp đẽ của mỗi cá nhân dành cho Thái Nguyên. "Ngạc nhiên hơn" là tác phẩm của những người viết trẻ, - những người mà chúng tôi cho rằng chưa có nhiều ký ức sâu lắng - liên tục được gửi đến, với những góc nhìn, những suy tư về Thái Nguyên của hôm nay. "Tôi và Thái Nguyên" đã mở ra những cái nhìn rất xa về quá khứ, về những biến thiên của lịch sử; nhưng Cuộc thi này cũng là trần trụi của hiện tại - là tâm tư về những giá trị đang có phần mai một, và mong muốn cho một tương lai đầy tính nhân văn và phát triển. Nhờ thế, chúng tôi mới biết rằng, Cuộc thi này đã đánh thức rất nhiều tâm hồn nặng tình, nặng nghĩa. Tình yêu của họ không hề đại khái, mà cụ thể đến từng địa danh, điểm tên được từng miền đất. Bởi vậy niềm thương nhớ

Ngày 4/11 vừa qua, Cuộc thi viết "Tôi và Thái Nguyên" đã chính thức khép lại bằng chương trình Tổng kết và Trao giải. Sau hơn một tháng diễn ra, với mong muốn tạo ra cơ hội để tất cả mọi người được kể lại kí ức, hoài niệm và bày tỏ thương mến dành cho mảnh đất Thái Nguyên với rất nhiều gắn bó, Cuộc thi đã thực sự chạm đến trái tim công chúng.

thương trở nên đông đầy, trọn vẹn.

Rất nhiều ký ức chưa bao giờ được biết đến, rất nhiều câu chuyện chưa bao giờ được kể. Và đây là cơ hội để họ được trải lòng. Ở đó có những hoài niệm không thể nào quên về những ngày xưa cũ trên mảnh đất này, không chỉ là kí ức của những người đang sinh sống trên xứ Chê yêu dấu, mà còn là tình cảm của những người con xa quê chưa bao giờ rời rạc, là sự nhung nhớ của những người từng ngang qua Thái Nguyên, có mỗi thân tình gắn kết, hay những người từng một thời gắn bó, nay đã xa nhưng chỉ cần gọi lại là thốn thức lại tìm về mà bấy giờ họ mới được tỏ bày. Tác giả Đại Đình (Bắc Giang) chia sẻ: "Nếu sau này Hội VHNT Thái Nguyên tiếp tục có cuộc thi "Tôi và Thái Nguyên" lần 2 thì tốt quá. Không ít người có rất nhiều kỉ niệm nhưng vì thế lệ cuộc thi chỉ cho phép gửi một bài, nên bao kỉ niệm vẫn còn đang chôn giấu..."

Những đồng tâm sự như thế, chúng tôi trân trọng vô cùng. Những người không phải gốc gác Thái Nguyên, cũng không sinh ra lớn lên ở đây mà vẫn dành cho Thái Nguyên những tình cảm sâu nặng chừng ấy, càng khiến chúng tôi thêm tự hào về quê hương mình. Và đó cũng là lý do khiến chúng tôi tin rằng Cuộc thi này đã chạm đến những miền thương nhớ thâm sâu trong rất nhiều con người, ở khắp mọi miền Tổ quốc.

"Tôi và Thái Nguyên" không đơn thuần chỉ là nơi lưu giữ kỉ niệm, mà nó còn là hạnh ngộ của trái tim. Chúng tôi những người theo sát mỗi chặng đường của Cuộc thi đã chứng kiến rất nhiều những cuộc gặp gỡ đặc biệt. Đã có những tác giả, nhờ tham gia Cuộc thi mà tìm được người thân bấy lâu hằng mong ngóng... Đây là một niềm vui vô bờ cho tác giả, đồng thời cũng là cho Ban Tổ chức.

Nhà văn Nguyễn Bình Phương, nhà báo Phan Hữu Minh hay MC Hà Thu Nga - thành viên Ban Giám khảo đều là những người quá đỗi thân thuộc với xứ Chê, nên dễ dàng có chung sự đồng cảm về những câu chữ sâu lắng, dong đầy của các tác giả. Chấm bài dự thi khi đang công tác ở Scotland, chị Hà Thu Nga có gửi về cho Ban Tổ chức những chia sẻ: "Thật là thú vị khi tôi được đọc và cảm nhận những bài dự thi viết về Thái Nguyên khi đang công tác tại nước ngoài. Một cảm giác rất đặc biệt, tôi nghĩ đây là lần duy nhất trong cuộc đời được trải qua cảm giác này. Các bài dự thi đều là những câu chuyện rất đáng trân quý của họ dành cho Thái Nguyên, mà tôi lần đầu được nghe. Bởi thế để chọn ra những bài xuất sắc là rất khó. Mỗi con người là một kỉ ức, tôi nghĩ rằng quyết định của Ban Giám khảo sẽ dành cho những lời kể chân thật nhất về kỉ niệm riêng tư nhưng lại nói lên đặc trưng của cả một miền đất gắn bó với rất nhiều con người, trong đấy có tôi".

Trân trọng những tình cảm, những hoài ức đã trở thành máu thịt của các tác giả, Văn nghệ Thái Nguyên đã dành những vị trí trang trọng nhất từ đề án ấn phẩm tạp chí in và tạp chí điện tử để trưng tại 66 bài viết có chất lượng tốt nhất. Đây cũng là những bài dự thi đã vượt qua vòng sơ khảo để vào

Đồng chí Vũ Duy Hoàng, Ủy viên BTV, Nhà thơ Nguyễn Thúy Quỳnh, Chủ tịch Hội Trưởng ban Tuyên giáo Tỉnh ủy trao VHNT tỉnh tặng hoa, cảm ơn các thành viên Giải Nhất cho tác giả Hồ Thị Thu Ban Giám khảo. Hằng (Hà Nội).

Nhà thơ Nguyễn Bình Phương chia sẻ trước buổi Tổng kết và Trao giải

Người tham dự test COVID đảm bảo an toàn cho chương trình

vòng chung khảo. Từ đây, 17 tác phẩm xuất sắc nhất đã được Ban Giám khảo lựa chọn trao giải.

Tác giả Tiết Thị Minh Hà, người đoạt giải Nhì cuộc thi với tác phẩm "Ký ức một trận bom" bộc bạch: "Cảm ơn Văn nghệ Thái Nguyên đã cho tôi cơ hội được kể ra những kỉ niệm, những cảm xúc một thời bom đạn. Nếu không nhờ có Cuộc thi này thì không bao giờ tôi đủ tự tin để viết và tình cảm dành cho người bạn nơi xa kia sẽ mãi mãi giấu kín trong lòng". Thì ra, "Tôi và Thái Nguyên" không chỉ là ghi lại những tâm tư mà còn là cầu nối mang thương nhớ đến với những người mà chúng ta trân quý trong đời. Bởi không có câu chuyện nào giống nhau, không có ký ức nào trùng lặp; mỗi câu chuyện là một tâm tình mà tác giả gửi gắm.

Thật là nuối tiếc khi chúng tôi không thể trao giải cho tất cả các thí sinh tham dự. Thế nhưng, chúng tôi biết tất cả tác giả đến với cuộc thi này với một tâm thế khác, họ viết với mong mỏi giải bày và sẻ chia. Tác giả Đào Sỹ Quang (Đồng Nai) nhấn nhá: "Tôi rất ấn tượng với Cuộc thi này. Tôi có tham gia, nếu không được giải gì thì tôi vẫn thấy mình hạnh phúc. Bởi vì khi viết bài đăng trên mạng rất nhiều người quê tôi đã hiểu

sâu, rõ hơn giá trị nơi sinh ra mình. Tôi tin mọi thí sinh đều có cùng suy nghĩ: Cuộc thi là được trải lòng mình với mảnh đất đầu yêu, nó còn lớn hơn giá trị một giải thưởng". Những tâm lòng đáng mến và đáng trọng như thế, sao chúng tôi không xúc động cho được!

"Tôi và Thái Nguyên" đã vượt ra khỏi đường biên của nó trong giới hạn một cuộc thi. Chúng tôi đã được đón nhận từ công chúng rất nhiều những lời động viên và hoan nghênh khi tổ chức. Những người ở Quảng Bình, Đồng Nai, Sóc Trăng... đã viết lời chúc mừng trên Diễn đàn Hội VHNT tỉnh Thái Nguyên khi Thế lễ được công bố. Có độc giả vẫn theo dõi hoạt động Hội từ lâu đã nhắn tin về cho Ban Tổ chức: "Em mừng quá, chưa bao giờ thấy hoạt động nào của Hội mình lại được biết đến rộng rãi thế. Bài của chị Hà (tác giả tham dự) được đăng báo mà chị ấy chia sẻ trên trang cá nhân, thế là em đi chợ ai cũng hỏi thăm. Chứng tỏ nhiều người quan tâm lắm đấy". Mến thương vô cùng những sự ủng hộ tuyệt vời như thế. Ngay cả khi họ không viết ra, không gửi về bất cứ bài dự thi nào nhưng những người tổ chức như chúng tôi đều cảm thấy lòng mình rung rưng.

Những kỉ ức vô cùng trân trọng ấy sẽ lại được viết tiếp, ngay cả khi Cuộc thi đã khép lại. Vì lãnh đạo Hội và Tạp chí đã thống nhất sẽ tiếp tục duy trì chuyên mục "Tôi và Thái Nguyên" trên tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên, để tất cả mọi người lại có thêm

cơ hội được kể tiếp câu chuyện của mình về mảnh đất Thái Nguyên yêu dấu.

Chúng tôi nghĩ, hành trình lan tỏa bảy giờ mới thực sự bắt đầu, bởi tình yêu với mảnh đất này sẽ luôn còn mãi...■

Ảnh: Thanh Lân, Đào Tuấn, Kim Ngân

DANH SÁCH CÁC TÁC PHẨM ĐOẠT GIẢI CUỘC THI VIẾT "TÔI VÀ THÁI NGUYÊN"

A. Giải Nhất (01 giải)

Điều Then của cha tôi - Hồ Thị Thu Hằng (Hà Nội)

B. Giải Nhì (02 giải)

1. Ký ức về một trận bom - Tiết Thị Minh Hà (Thái Nguyên)

2. Sông Cầu tuổi thơ tôi - Nguyễn Thị Kim Ngân (Thái Nguyên)

C. Giải Ba (03 giải)

1. Miền thương xanh mãi - Dương Châu Giang/Dương Thanh Hải (Hưng Yên).

2. Hương vị người Thái Nguyên - Lộc Vừng/Hoàng Việt Hằng (Hà Nội)

3. Nhà máy của tôi - Cô Thị Thơm (Thái Nguyên)

D. Giải Tư (05 giải)

1. Người soát vé tàu và những ván cờ năm ấy - Hồ Quỳnh Châu (Thái Nguyên)

2. Giờ này chị ở nơi đâu? - Trần Đình Vinh (Thái Nguyên)

3. Chị tôi - Nguyễn Thị Minh Hằng (Thái Nguyên)

4. Linh tính của bác Lai - Đỗ Thành Đồng (Quảng Bình)

5. Những chuyến tàu đêm - Võ Thị Thu Hằng (Thái Nguyên)

E. Giải Bài viết được yêu thích nhất: Điều Then của cha tôi - Hồ Thị Thu Hằng (Hà Nội), 1.854 lượt xem (tính đến hết ngày 31/10)

F. Tặng thưởng của Ban Tổ chức (06 giải)

1. Tặng thưởng tập thể tham gia tích cực nhất - Chi hội Văn xuôi (Hội VHNT tỉnh Thái Nguyên)

2. Áo chàm của mẹ - Lã Thị Thông (Thái Nguyên)

3. Đại tướng Võ Nguyên Giáp với ký ức trong tôi - Lý Thị Chiên (Thái Nguyên)

4. Hương quê thơm khắp mọi miền - Phạm Quý (Thái Nguyên)

5. Ký ức sắn - Đào Nguyễn Hải (Thái Nguyên)

6. Hoa của thép - Thạch Thảo/Hoàng Tổ Nga (Hà Nội)

Thạch Thảo

Ban Giám khảo và các tác giả giao lưu cùng khán giả

Bên kia sông, trong trí tưởng tượng của tôi nhóc chúng tôi khi đó là một thế giới hoàn toàn khác biệt với những gì xóm thuần nông tôi đang có. Khi ấy, xóm tôi mất điện triền miên. Mỗi lúc như thế, bọn trẻ con chúng tôi lại nhìn sang phía bên kia bờ sông, nơi có hàng bóng điện thẳng tắp, phát ra những tia sáng lung linh mà thèm thường, tưởng tượng và ao ước.

Mỗi năm một lần vào ngày Tết Độc lập, tôi và em gái út sẽ được bố cho "vượt sông" sang thành phố chiêm ngưỡng xác máy bay trung bày tại bảo tàng và ngắm nhìn phố xá.

Chiếc gác ba ga xe đạp Phượng Hoàng không đủ chỗ cho 2 chị em ngồi. Bố tôi phải vót thêm 2 thanh tre để nối dài nó, rồi đặt một chiếc gối cũ lên. Tôi coi đó là ngai vàng của mình. Chuyển đi mỗi năm một lần đó luôn là sự kiện trọng đại đối với chị em tôi.

Dù chỉ cách thành phố một khúc sông nhưng quê tôi bao năm nay vẫn bình yên lắm lắm. Nhà cửa bây giờ còn thưa thớt. Từ nhà tôi phóng mắt nhìn ra bốn bề đều là ruộng vườn với cỏ cây xanh mướt mát.

Những đêm trăng sáng, bố tôi thường kể 2 chiếc trăng kỳ ra ngoài sân cho chúng tôi chơi. Rồi bố kể cho chúng tôi nghe truyện Thánh Gióng bằng thơ. Bài thơ không biết là bao nhiêu câu nhưng dài lắm. Chị em tôi đứa nào cũng có thể thuộc nằm lòng:

"...Suốt 3 năm thật dài đằng đẵng/ Phái đầu rằng 9 tháng như ai/ Bà sinh được đứa con trai/ Trán cao, mắt sáng, thân dài, ngực to..."

Từ sân nhà tôi, nhìn qua cánh đồng Soi được bồi đắp phù sa, quanh năm bởi màu xanh của rau, lúa là có thể thấy ánh đèn điện phía bên kia sông hắt lại.

Mỗi lần như thế, trong đầu tôi lại tưởng tượng xem dưới ánh điện sáng kia đang có những gì, rồi ao ước một lần, buổi tối được đi dưới những ánh đèn ấy.

Hồi đó người ta chưa xây kè chắn lũ như bây giờ, bờ sông vẫn bên lở, bên bồi theo quy luật qua từng trận đại hồng thủy. Mỗi năm 2 lần, xóm tôi phải oằn mình chịu lũ. Thường lũ sẽ đến vào mùa tháng 3 và tháng 7 âm lịch.

Tôi nhớ theo lịch âm vì nhiều lần lũ lên đúng những ngày tôi cùng mẹ đi xay nhờ bột để về làm bánh trôi, bánh chay cho ngày Tết tháng 3. Có khi, lúc đi nước còn mấp mé dưới ruộng rau muống, thế mà khi xay bột xong ra về, nước đã tràn qua đê, khiến tôi và mẹ phải bị bồm lội, lắm khi bố tôi phải đi đón rồi công kênh tôi trên vai.

Đấy là lũ tháng 3. Còn lũ tháng 7, có ngày gió của bà nội nên tôi không thể quên. Nhiều lần mẹ tôi đã phải vượt lũ sang bên kia sông, đến chợ Thái để sắm đồ về làm lễ thập hương bà.

Lúc còn nhỏ, mỗi lần lũ về, bữa cơm gia đình tôi thường chỉ có cơm trắng và muối vừng. Bữa cơm cũng không theo quy luật thông thường mà sẽ nương theo con nước. Bố tôi sau khi đi một vòng "thị sát" tình hình sẽ về thông báo cho mẹ tôi. Nếu bố thấy nước lên nhanh, mẹ sẽ hối chúng tôi nấu và ăn cơm thật nhanh để chuẩn bị tinh thần chạy lũ.

Con trâu sẽ luôn là "nhân vật" được ưu tiên chạy lũ đầu tiên. Theo lời bố, tôi sẽ dắt trâu lên quả đồi sau nhà ông Khanh cùng xóm để gửi vì chỗ đó

cao nhất. Bố mẹ và các chị lớn của tôi sẽ dong thuyền đi chạy ngô, khoai lang và các rau màu khác. Bỏ, chỉ cần nước đi qua, toàn bộ ngô, khoai, rau các loại sẽ hỏng hoàn toàn nên dù chưa đến ngày được thu hoạch cũng phải thu về.

Ấm ảnh nhất của tôi mỗi lần phải ngồi tẽ áo từng bắp ngô bố hối hà chờ về, hạt còn chưa kịp nảy, là gặp kiến. Kiến nhiều vô số kể, chỉ cần ngồi một lúc là kiến bám đầy chân, tay, kiến leo cả lên mặt, lên cổ tôi mà cắn.

Sau này lớn hơn, tôi mới thấm thía những bậc bối với kiến của tôi khi ấy chưa là gì so với việc bố mẹ và các chị tôi phải dầm mình dưới nước "tranh cướp" với lũ từng bắp ngô. Vì khi đó, kiến sẽ chuyển nơi lánh nạn từ ngọn cây ngô sang người bẻ ngô mà cắn, mà đốt.

Lớn hơn, tôi đã có thể giúp mẹ đi chợ bán rau

Chiếc dò chòng chênh, lúc nghiêng bên này, lúc nghiêng bên kia, rồi chĩa mũi mà chặt ních. Hầu hết đều là người đi chợ như tôi. Đồ không có áo phao cũng không có máy nổ mà hoàn toàn được chèo bằng tay. Ra đến giữa dòng nước xiết, dù người chèo dò đã cố gắng hết sức song con dò vẫn quay vòng vòng, chấp chới. Càng lúc nó càng bị trôi theo dòng nước mà không tiến được về phía bờ bên kia. Một cảm giác sợ hãi hiện trên nét mặt của tất cả những người trên dò. Nguy cơ lật dò hiện hữu ngay trước mắt. Thực sự khi ấy tôi đã nghĩ mình có thể sẽ chết.

Thế rồi một người, hai người rồi tất cả những ai có đòn gánh trong tay đều nhanh chóng thả xuống nước, dùng nó làm mái chèo, khua nước đẩy con thuyền về phía trước. Cuối cùng, sau một hồi vật lộn, con thuyền cũng yếu ớt vượt qua được dòng nước xiết. Nhưng cũng từ đó, trong tôi luôn mơ hồ

Sông Cầu tuổi thơ tôi

Kim Ngân

(Tác phẩm đoạt Giải Nhì Cuộc thi "Tôi & Thái Nguyên")

Sông Cầu đoạn chảy qua xóm Bến Đò, xã Linh Sơn, thành phố Thái Nguyên

buổi sớm. Còn nhớ hôm ấy, vườn bắp cải nhà tôi đã đến kỳ thu hoạch, trời thì mưa liên miên. Nếu không kịp thu, cây bắp cải đấy quá sẽ bị "nổ", gặp mưa là thối không thể bán được. Mẹ vừa gánh rau đi trước, tôi chặt thêm được hơn chục cây rau cho vào quang gánh để gánh sang chợ thêm.

Hồi ấy, qua sông chưa có cầu treo Bến Oánh như bây giờ. Bắc qua sông là một cây cầu, mặt cầu làm bằng các ống tre ghép lại, bên dưới là các thùng phi tôi thường thấy người ta dùng để đựng nhựa đường. Nước dâng cao, phải tháo cầu làm đôi để đặt vào 2 phía bờ sông nếu không muốn nước lũ cuốn trôi.

Những ngày như thế, muốn sang sông người dân bờ bên này phải đi bằng dò. Khó khăn lắm tôi mới tha được gánh rau lên dò, vì dù đã được tùm cao lên nhưng với thân hình lùn cùn của tôi, gánh quang bước lên dò chẳng phải chuyện dễ dàng gì.

một nỗi sợ về khúc sông này trong ngày nước lớn.

Về sau, lần nào cũng vậy, dù không nói ra nhưng tôi thường mang theo một cảm giác lo lắng khi mẹ phải đi chợ qua dò. Những ngày ấy, ánh chừng giờ mẹ có thể về, tôi thường leo lên cột trước hiên nhà để nhìn cho rõ con đường làng nối từ bến sông đến nhà tôi mà tìm bóng mẹ.

Có hôm ế chợ, rau khó bán, mẹ tôi về rất muộn. Vắt vào ôm chiếc cột trước hiên một hồi mới tay không thấy mẹ, tôi lại chạy ra phía gần bến dò để đợi. Những lần nhìn thấy mẹ đợi dò ở bờ bên kia rồi lại nhìn dòng nước chảy xiết tìm tôi như thất lại, rồi vỡ òa sung sướng khi nhìn dò cập bờ bên này.

Tôi biết ơn con dò, biết ơn người chèo dò và biết ơn cả khúc sông ấy đã luôn đưa mẹ tôi về nhà với chúng tôi.

"Cậu, cậu ơi! Con chào cậu! Con lạy cậu, con đi!..."

Chỉ đắm đắm nhìn tấm ảnh cha tôi, mắt nhoe nhoẹt. Tôi hiểu và đọc được tất cả những điều chỉ đang thầm thì. Bởi lúc còn sống, cha tôi là người duy nhất ủng hộ chị đi bước nữa như năm mươi năm trước ông từng khuyến nhủ cô (chị gái ruột của bố tôi). Ông nói với chị: "Con còn trẻ, không thể cứ ở vậy một mình. Các cháu lớn rồi cũng xa. Con không thể cứ đối diện với cái bóng của mình đến tận khi nhắm mắt. Chỉ cần con hạnh phúc là được, đừng quan tâm đến cảm xúc của người ngoài. Vì họ đâu có sống thay con!".

Chị ôm thằng bé chưa đầy năm tháng tuổi - đứa con với người chồng mới, vội vàng bước lên xe sau chuyến về quê cúng trăm ngày cha tôi. Chuyến xe lên thị trấn Đình Cả, huyện Võ Nhai (Thái Nguyên) hàng vài trăm cây số. Khuôn mặt chị xanh mét, đượm buồn. Nhưng ánh nhìn có phần kiên định lắm...

Tôi đứng lặng nhìn theo chiếc xe. Tay gơ vẫy liên hồi đến khi chiếc xe mất hút trong làn mưa lạnh buốt. Bấy giờ, tôi mới dám để những giọt nước mắt rơi...

Chị là con gái của cô tôi, cô con gái út xinh đẹp, giỏi giang, thực hiện. Chồng chị bị tai nạn mất đi năm chị hai bốn tuổi. Khi ấy, chị vừa sinh bé thứ hai. Mười sáu năm đằng đẳng, chị nuôi hai con khôn lớn sớm tối chỉ có đôi chày bầu bạn...

Hơn năm mươi năm trước, mảnh đất Thái Nguyên cũng từng ôm trọn lấy cô tôi mà vô vô khi cô là vợ liệt sĩ mà dám bỏ lại đứa con gái duy nhất cho gia đình nhà chồng để đi tái giá.

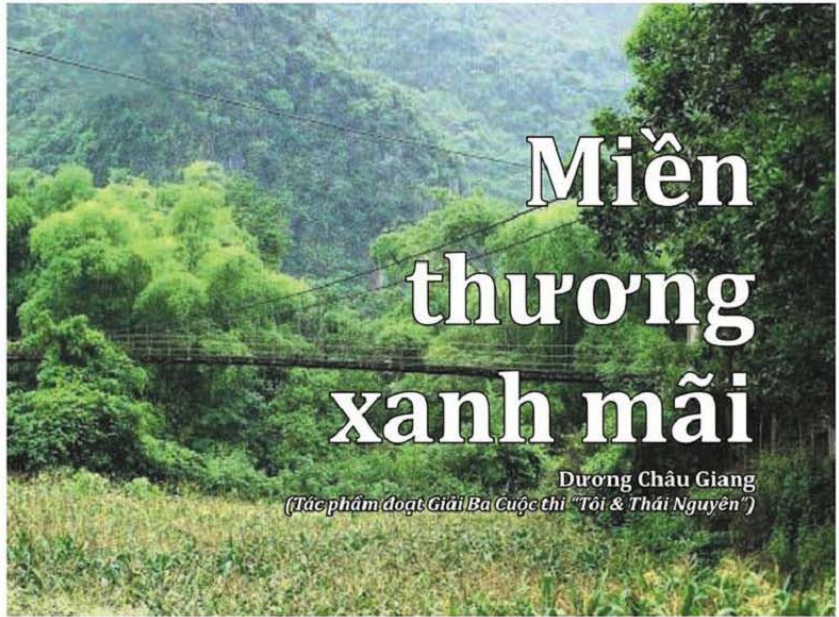
Chuyến đi ấy với cô không chút dễ dàng. Bởi nín vút chân cô là gia đình nhà chồng tình nghĩa, đứa con gái bé bỏng, là mẹ cha, anh chị em ruột thịt, nơi chôn nhau cắt rốn, và trên hết là tình yêu thương với người chồng đã khuất. Nhưng rồi cô đã dứt áo ra đi đến với Võ Nhai cùng với bác rể thứ hai viết tiếp những trang mới của cuộc đời.

Bước đi trong nước mắt, bước đến nhiều thương lo. Mà xã Bình Long (Võ Nhai) đồi núi gập ghềnh, đói khổ, lấy gì "bảo hành" cho chuyến đi xa? Đó là tấm vé khứ hồi của đời cô hay "khứ" mà không bao giờ trở lại? Người phụ nữ gốc Hưng Yên quen sống ở đồng bằng, lành như sợi khói chiều hôm, trái tim mong manh yếu đuối - cô tôi, đã bước đi đầy định mệnh như thế đó.

Cô và bác rể tôi đến đây cùng với cả đoàn người đi xây dựng vùng kinh tế mới. Họ đã lao động tảo tần, chắt chiu từng hạt gạo, củ sắn, biến vùng đất hoang vu, cỗi cằn thành xóm thôn ấm áp, mướt xanh. Bác rể bận rộn vắng nhà luôn, một tay cô chăm sóc nuôi nấng ba người con riêng của bác mà người con nhỏ nhất mới vừa ba tháng tuổi. Cô thấu hiểu nỗi đau của những đứa trẻ non nớt khi không còn mẹ, thương đứa con đó hơn còn ấm giữa trên tay nên cô chăm chút cho con của chồng như với đứa con cô dứt ruột đẻ ra.

Tình yêu thương khiến nước mắt hóa nụ cười. Ven đồi kia có ngôi nhà tranh nho nhỏ, rộn vang tiếng cười đùa bữa sắn, bữa khoai, đói no không hẹn trước. Rồi những người con chung kế tiếp chào đời. Cô đặt tên các con là Nghĩa, Lý, Tình, Duyên. Biết bao ý nghĩa, bao ơn mảnh đất quê hương, mảnh đất Thái Nguyên nghĩa tình cô gửi vào trong đó mà chỉ nghe thôi, đã thương đến nghẹn lòng.

Núi rừng chở che, nương rẫy vỗ về. Bất chấp

Dương Châu Giang
(Tác phẩm đoạt Giải Ba Cuộc thi "Tôi & Thái Nguyên")

Cầu treo Bình Long. Ảnh minh họa, nguồn: binhlongvonhai.thainguyen.gov.vn

những ngày rét căm căm, những ngày lũ xối, cô vẫn mạnh mẽ, âm thầm vươn lên như cây chè, cây keo ở nơi đây. Hạnh phúc nhỏ nhoi cứ dần lớn lên như thế.

Tôi miên man nhớ những lần cô về quê. Năm nào cô cũng về hai lần vào ngày giỗ ông, bà và ngày giỗ người chồng cũ. Cô là người duy nhất từ xa trở về nên cả nhà ai cũng mong ngóng lắm. Ngày ấy đôi ghè, quả bánh là thứ gì vô cùng xa xỉ. Nhưng trong tâm thức của tất cả anh em chúng tôi, cảm giác ấy tuyệt đối không phải vì quả bánh. Dù lần nào về, cô cũng mua cho chúng tôi gói kẹo Bon Bon mà khi chia nhau cái kẹo có khi đã chảy nước, hay lọt vò. Dầu vậy vị ngọt thần thánh, thơm đến mê hồn của những chiếc kẹo ấy vẫn vẹn nguyên đến tận hôm nay.

Cô trở về mang theo một thứ gì rất lạ - ấm áp và yêu thương lắm, hết như một làn gió đến từ phương khác. Lúc bấy, tôi không định nghĩa được và ngay cả bây giờ vẫn thế. Chỉ cảm giác là nó đặc biệt vô ngần.

Hôm trước, cha nhắc ngày mai cô về, vậy là chúng tôi mừng lắm. Đứa nào đứa nấy háo hức, đợi chờ. Vì chúng tôi nào có biết Thái Nguyên là gì. Hai tiếng "Thái Nguyên" vang lên sao mà thân thương, tự hào, kiêu hãnh thế. Ấy là vì tôi sẽ đem cái tin ấy mà khoe với chúng bạn: "Ngày mai tao được đạp xe đi đón cô tao ở Thái Nguyên về!". Cái tin ấy khiến nhiều đứa bạn thèm thuồng vì nhà chúng chẳng có ai đi xa, vì nữa, chúng đâu có được đi ra khỏi cái cây đa đầu làng. Nghĩ thế, tôi lấy làm tự đắc lắm...

Niềm vui nhảy múa trong lòng đến nỗi, đêm đến tôi không sao ngủ nổi, nghĩ ra đủ chuyện, chiếc ô tô thế nào, hình ảnh cô ra sao. Khuôn mặt hiền từ, đôi mắt, giọng nói nhẹ nhàng, đôi bàn tay nhỏ, nụ cười hiền như nắng mai. Trong số mấy chị em trong nhà, tôi là đứa giống cô nhất nên cô cưng tôi lắm. Lần nào về, cô cũng hỏi tôi bao nhiêu là chuyện. Chúng tôi rí rí chuyện trò không biết

chán.

Sáng hôm sau, mặc trời mưa rét cắt da, tôi hăm hờ đạp xe đi cùng bố. Tôi đứng lên hóng từng chiếc xe, căng mắt đọc từng chữ. Kia rồi! "Đình Cả - Thái Nguyên", tôi nhảy cẫng lên. Xe chậm chậm đến, tôi hét vang như thể trên xe chỉ có mình cô tôi vậy: "Coi! Có ơ! Có!". Cô cũng rí rít bước xuống, nhoe nhoẹt, cùng chiếc túi vải cũ lỉnh kỉnh bao nhiêu là thứ mà tôi biết chắc chắn sẽ có thể hương cúng ông bà, gói chè cho cha tôi, nhà chồng cũ, quà cho con gái cô và gói kẹo cho anh em tôi nữa. Bữa đó, tôi đòi chở cô bằng được, kể gió bắc ngược chiều suốt đoạn đường năm cây số. Thấy tôi nằng nặc, cô và cha tôi buộc phải nhượng theo. Hôm ấy, tôi cũng không thể hiểu vì sao mình khỏe thế.

Nhưng chẳng có niềm vui nào là mãi mãi. Dù tôi lớn lên, niềm vui thơ ấu ấy vẫn mang theo. Cô đã yếu dần đi mà tôi vẫn nọ một lời mời: "Mai này con lớn, lên nhà cô chơi, xem Thái Nguyên thế nào con nhé!". Có quá nhiều lí do để tôi trì hoãn. Cô đã không đợi được tôi mà lặng lẽ về miền mây trắng trong một đêm mùa đông mưa lạnh thấu xương. Tôi đến Bình Long. Lần đầu đặt chân lên đất Thái, cũng là lần cuối ngắm ngời, tôi vĩnh viễn không còn thấy cô trong đời. Chứng kiến những người dân nơi đây đến tiễn đưa cô, chứng kiến họ góp từng bó củi, mớ rau, cần gạo, lẫn xả lúc nửa đêm gà gáy lo hậu sự cho cô như cho chính người thân của họ, tôi đã hiểu vì sao cô từ chối cha tôi, dù bao lần ông tha thiết muốn đón cô về quê sinh sống.

Cô nằm lại ở ven đồi, nhìn về ngôi nhà cũ gắn với cô suốt mấy mươi năm...

Mưa tầm tã, gạt đi nước mắt, tôi nghĩ đến cái lác đầu của chị khi chúng tôi ngỏ lời tha thiết: "Anh chị về quê sinh sống đi!". Tôi nghĩ đến ánh mắt xanh kiên định, vầng vàng như cây keo, cây chè Đình Cả của người phụ nữ xinh đẹp, hiền lành, bé nhỏ khi chị bước lên xe... ■

Giờ này chị ở nơi đâu

Trần Đình Vinh

(Tác phẩm đoạt Giải Tư Cuộc thi "Tôi & Thái Nguyên")

Phút giải lao trên đường đi tìm quặng (ảnh tư liệu của tác giả)

Suốt thời gian công tác trong ngành địa chất, tôi may mắn được đặt chân đến nhiều miền quê của đất nước, trong đó có Thái Nguyên. Gần nửa thế kỷ gắn bó với mảnh đất này đã để lại trong tôi nhiều kỷ niệm vui buồn, nhưng có một kỷ niệm, đúng hơn là một ân tình giữa tôi và chị Phạm Thị Thủy. Nhà chị ở xã Cát Nê, huyện Đại Từ, tỉnh Thái Nguyên (trước đây là tỉnh Bắc Thái).

Vào những năm đầu của thập niên 80 thế kỷ trước, tôi cùng đội địa chất Đoàn 102 đóng quân ở tỉnh Tuyên Quang về xã Cát Nê tìm khoáng sản để thành lập tờ bản đồ địa chất 1/50.000 đồng Tam Đảo. Đội địa chất của tôi ở nhờ gia đình ông bà Thái Sơn (hay còn gọi là Khang Sơn), ông là một Lão thành cách mạng.

Những năm tháng ấy tôi còn trẻ trung nhưng do đặc thù công tác địa chất phải ở rừng núi nhiều nên tôi đã mắc phải căn bệnh sốt rét, điều trị không khỏi. Theo nhận định của bác sĩ thì tôi bị vi rút sốt rét cơn, mỗi ngày nó chỉ phát cơn sốt khoảng một tiếng đồng hồ, uống thuốc vào là hết cơn và lại tiếp tục làm việc được. Cũng may là cơn vi rút này chỉ hoạt động vào tầm 5 giờ chiều nên tôi đã yên chí sống chung với nó mấy năm trời, tắm đầu, ý hợp và có phần vui vẻ vì nó vẫn tạo điều kiện cho tôi hoàn thành công việc trong ngày rồi mới "hành tôi".

Vào một ngày tháng 4 năm 1983, sau một tuần mưa tầm tã trời bắt đầu hửng nắng. Tổ địa chất địa mạo của tôi tiến hành ra thực địa để khoanh vẽ ranh giới các bậc thềm có triển vọng chứa vàng ở hai bên bờ suối thuộc xã Cát Nê. Gần trưa chúng tôi đã tiến tới chân dãy núi Tam Đảo, phía trước là một xóm nhỏ có vài ba nóc nhà, màu xanh của những mảnh vườn trồng cây ăn quả đã làm dịu đi cái nắng đầu mùa oi ả. Tôi đang định bảo anh em làm thêm chút nữa rồi vào trong xóm nghỉ ăn trưa để chiều làm tiếp thì thấy trong người gai gai rét,

trán nóng hầm hập, hai hàm răng va vào nhau lách cách, đầu óc quay cuồng ngột thở, trước mắt tôi là một màu đen thẫm.

Tôi tỉnh lại khi trời đã tối, trong một mái nhà tranh, vách đất. Tôi nằm trên chiếc giường rẻ quạt, trên người trĩu nặng chăn, màn và cả những bộ quần áo không còn mới nữa. Tôi thấy cổ khô và khát nước, tôi khẽ rên lên một tiếng rồi nói nhỏ:

- Nước, cho tôi uống nước.

Ở cuối giường có tiếng một người phụ nữ kêu lên:

- Sống rồi, các chú ơi chú ấy sống rồi.

Hai người bạn của tôi chạy vào, miệng ú ớ không nói nên lời. Một bàn tay mềm mại, mát lạnh đặt lên trán tôi. Trong ánh sáng mờ ảo của chiếc đèn dầu tôi thấy một khuôn mặt phụ nữ phúc hậu, mắt chị to và sáng, ánh lên nụ cười sung sướng.

Một bát cháo cá chép nóng hổi được chị bê lên, bụng tôi thấy đói cồn cào, chị đặt bát cháo lên bàn, với tay rút một bát thuốc đã đun sẵn, chị nâng đầu tôi lên và ép tôi uống hết bát thuốc, thuốc đắng kinh khủng, còn đắng hơn cả những viên ký ninh mà tôi vẫn thường uống. Chị bón cho tôi từng thìa cháo nhỏ, trong cuộc đời mình có lẽ đây là bát cháo ngon nhất mà tôi được thưởng thức. Ăn cháo xong hai mắt tôi díp lại, tôi chìm vào một giấc ngủ ngon lành.

Sáng hôm sau thức dậy, thấy căn nhà vắng hoe, tôi tựa mình định ngồi lên nhưng thấy đầu vầng vát, người vẫn mệt và đau ê ẩm, tôi lại nằm vật ra giường. Khoảng một tiếng sau thì chị về, thấy tôi định ngồi dậy, chị đi nhanh tới và nói:

Chú cứ nằm nghỉ đi, chưa dậy được đâu, các bạn chú họ về đi làm cả rồi, tối qua có mấy người nữa sang đây định đưa chú về nhưng tôi bảo là cứ để chú ở đây, phút hiếm nghèo nguy kịch đã qua rồi, giờ để chú nghỉ ngơi và uống thuốc một vài hôm là khỏe lại ngay thôi. Bài thuốc này ngày còn

ở trong Trường Sơn tôi đã cứu sống được khỏi người rồi đấy, tôi được một thầy lang trong Tây Nguyên chỉ dạy cho. Ngoài Bắc mình ít bị sốt rét chứ trong chiến trường thì bộ đội ta bị nhiều lắm, chỉ chậm một tý là mất một mạng người. Mà chú đúng là có quý nhân phù hộ thật đấy.

Tôi khẽ cười và nói:

- Em cảm ơn chị thật nhiều, chỉ có chị mới là quý nhân của em thôi. Em bị căn bệnh này mấy năm rồi, cứ uống thuốc đều đều và thấy không sao nên cũng chủ quan, hôm qua đi làm lại không đem thuốc theo, nếu không gặp được chị thì chắc là em chết thật rồi.

- Chị đưa tay ra đầu cho tôi và nói:

- Đốt vía cái mồm chú đi, còn trai trẻ thế này chết thế nào được mà chết, giờ để tôi đi nấu cháo và đun lại thuốc cho chú uống, thuốc này đắng lắm đấy, nhưng thuốc đắng dã tật chú à, uống hết mấy thang thuốc chú sẽ cắt được cơn bệnh quái ác này cho mà xem, tôi không nói khoác đâu.

Vâng à, em cảm ơn chị.

Những ngày nằm điều trị bệnh ở nhà chị, trong thời kỳ bao cấp kinh tế khó khăn, chúng tôi phải ăn toàn hạt bo bo với mỳ sợi, nhưng chị không để cho tôi phải thiếu thốn một thứ gì. Chị hàng ngày lên rừng lấy thuốc, xuống suối mò cua bắt cá về tắm bổ cho tôi chống hồi phục. Mấy bác hàng xóm bảo nhau người cần gạo, người chục trứng gà, người mớ rau rừng đem sang giúp chị. Cứ nhìn những bàn tay denim dũa, lam lư nhưng có tấm lòng bồ tát ấy, nước mắt tôi lại rơm rớm trào ra.

Được chị tận tình chăm sóc và thuốc thang, một tuần sau thì tôi bình phục hoàn toàn. Chị là người sống nội tâm, kín tiếng nên cho đến lúc chia tay, tuy chị đã xem tôi như một người em, nhưng tôi chỉ biết được chị tên là Phạm Thị Thủy, 40 tuổi, là bộ đội phục viên, nhà có hai mẹ con. Cháu gái con chị tên là Thúy, đang làm việc ngoài thị trấn Đại Từ. Không thấy chị nhắc đến bố cháu Thúy nên tôi cũng không tiện hỏi.

Hôm chia tay tôi chị làm mâm cơm nhậu, có cả mấy bác hàng xóm và các bạn tôi ngoài đội địa chất vào để cảm ơn chị và bà con. Tôi và anh em định thanh toán chi phí tiền thuốc thang và ăn ở cho chị nhưng chị dứt khoát không nhận, chị nói:

Chúc các chú ra đi chân cứng đá mềm, tìm được nhiều tài nguyên cho Tổ quốc là chị và bà con vui rồi, có thời gian rồi ghé nhà chị chơi là được, chú Vinh đã là em kết nghĩa rồi, ai lại nhận tiền của chú, kỳ quá đi.

Năm 1986, tôi được đơn vị tăng cường cho Cục Hậu cần Quân khu I về khai thác mỏ than Cát Nê, phục vụ cho công tác quốc phòng. Tôi hăm hở trở về thăm chị. Đến nơi bà con cho biết chị và cháu Thủy đã vào trong Tây Nguyên xây dựng vùng kinh tế mới rồi, không ai biết cụ thể chị vào tỉnh nào. Thời gian sau này khi vào các tỉnh miền Nam công tác, tôi vẫn luôn dò hỏi tin tức về chị nhưng đều bất vô âm tin. Một nỗi buồn day dứt, cào xé trái tim tôi.

Không biết giờ này chị đang ở nơi đâu. Tôi rất muốn gặp chị để nói rằng: Từ ngày được chị cứu chữa, em đã khỏi hoàn toàn căn bệnh sốt rét rừng quái ác.

Em cảm ơn và thương nhớ chị nhiều!

Tàu khách thời bao cấp.
Ảnh minh họa, nguồn: Internet

Người soát vé tàu và ván cò năm ấy

Hồ Quỳnh Châu

(Tác phẩm đoạt Giải Tư Cuộc thi "Tôi & Thái Nguyên")

Ai cũng bảo nhìn tôi không giống bà buôn, người thì bảo: "Làm cơ quan nào?" Người lại hỏi: "Dạy ở đâu đấy?" Hôm qua đi gọi đầu có một em nói: "Bác tham quá đấy! Vừa dạy học mà còn bán hàng". Tôi bảo nhầm, em ấy còn không tin.

Ấy vậy mà tôi là một người buôn bán vào loại khá "siêu đẳng". Ngay từ hồi bé, tôi bán cái gì cũng đắt hàng. Không phải buôn bán bình thường, tôi còn đi "buôn lậu" nữa kia. Thế nhưng chưa một lần nào tôi bị bắt, vậy mới tài...

Tôi bắt đầu biết bán hàng từ năm học lớp 6. Thường vào dịp nghỉ hè hay nghỉ tết là tôi cùng mấy đứa bạn đi buôn. Khi thì vài bao thuốc lá, lúc lại bánh kẹo, hoa quả, nước chè, cả những quả bóng bay... Nói chung tôi thấy ai làm gì cũng làm theo, vì tôi cảm tình con "khí giới" nên rất hay bắt chước.

Khi vào cấp ba, tôi làm ăn, buôn bán "lớn hơn". Tôi theo cái H, bạn học lớn hơn mình một tuổi về quê nó ở tận Hải Hậu - Nam Định. Và chúng tôi thực hiện những chuyến "buôn lậu" của mình. Những chuyến "buôn lậu" của tôi chỉ vèn vèn có 2 kg chè mang về quê nhờ bác nó bán hộ. Khi về thì là mấy cân cá khô hay cá mắm gì đó, rồi tôi lại mang ra chợ Vó Ngựa bán kiếm lời. Không hiểu vì lý do gì mà hàng của tôi lúc nào cũng hết đầu tiên. Lúc đó ai cũng bảo: Nhìn tôi họ đã muốn mua rồi. Tôi rất thích và nghĩ chắc người ta thương mình là trẻ con nên mua hộ...

Cái H hơn tôi một tuổi nhưng nó thấp hơn tôi. Nhìn nó sắc sảo nhanh nhẹn vậy nhưng cứ thỉnh thoảng lại bị bắt một lần. Còn tôi thì lần nào cũng trốn lọt, có lẽ do mặt mình quá trẻ con. Nó luôn dặn tôi phải tự nhiên, không được nhìn ai căm để đỡ bị nhớ mặt...

Xách chiếc làn lên tàu thấy vắng người, song không hiểu sao tôi cứ có cảm giác bất an. Vừa già vờ cầm quyển truyện đọc mà vẫn run khi nhìn thấy ba người soát vé tàu tiến về phía mình. Hai người sau khi kiểm vé xong đến ngay cạnh chỗ tôi ngồi. Người tôi nóng bừng và run lên bần bật, nhưng mắt không dám rời quyển truyện. Tôi nghĩ phen này chắc chắn là mình bị bắt chứ không thể thoát được.

Đang trong tâm trạng lo sợ thì tôi nghe tiếng một người bảo tôi ngồi xích vào trong. Tôi liền làm theo như một cái máy. Nhưng rồi... không thấy họ kiểm tra hành lý, hàng hóa gì cả. Tôi hồi hộp cũng không dám thở mạnh. Nếu để ý nhìn vào nét mặt ầu ầu bối rối, họ sẽ biết ngay tôi là tên "buôn lậu chính hãng". Một bác luống tuổi ngồi cạnh tôi, người còn lại trẻ hơn ngồi đối diện. Họ nói với nhau hôm nay vắng khách, nhàn quá, rồi bỏ ra một quyển vở cũ để chơi cò với nhau. Tôi thờ phào... vừa giả vờ đọc truyện vừa hé mắt nhìn họ. Với bản chất ham đánh cò tôi quên ngay mình là "tội phạm". Tôi sẵn vào và say sưa nhìn họ đánh cò. Có một chú hỏi:

- Có biết gì không mà nhìn vậy?

Tôi gật đầu và nhắc cho một bác già hơn nên bác đó thẳng liên tục. Bác thích chỉ cười và khen:

- Cô cháu này được đấy!

Chơi một lúc, chủ bị thua đưa bút cho tôi và bảo:

- Cho hai bác cháu mày đánh này. Tôi sướng quá cầm ngay cái bút và đánh với bác đó. Mỗi khi hết ván, bác đều khen tôi thông minh và hỏi han chuyện trò:

- Nhà cháu ở đâu? Bố mẹ cháu làm nghề gì?

- Dạ! Nhà cháu ở Thái Nguyên ạ.

- Thế có chè không đấy?

Tôi gật đầu nhưng cũng không dám nói dối:

- Dạ, cháu chỉ có một ít mang về biếu bà thôi, bà cháu ở một mình, thỉnh thoảng cháu về chơi thăm bà ạ!

Rồi bác hỏi chuyện gia đình, học hành và động viên tôi... bác hẹn tôi lần sau sẽ chơi tiếp.

Đôi khi tôi cũng thắc mắc không biết bác nhìn tôi bé bỏng quá mà bỏ qua hay là bác không biết? Dầu thế nào thì tôi vẫn rất kính trọng bác.

Như thành quy luật, những năm đó trên chuyến tàu Hà Nội - Thái Nguyên, mỗi tháng một vài lần tôi lại mang danh nghĩa đi... "thăm bà". Mỗi khi nhìn thấy tôi, bác nheo mắt thay lời chào thể hiện rất quý tôi!...

Sau khi học xong cấp ba, tôi không đi buôn chè nữa và cũng không có dịp đi tàu. Nhưng khoảng bảy tám năm sau, tôi quyết định đi một lần và nghĩ:

Biết đâu mình được gặp lại bác.

Lần đó... tôi đã lớn và chừng chục hơn trước rất nhiều. Tôi nhờ bạn đưa ra ga Lừ Xá từ sáng sớm. Tôi nhón nhón nhìn xung quanh, thỉnh thoảng cười thầm nhớ lại chuyện mấy năm về trước. Vì hôm nay tôi đâu có gì phải sợ sệt, vội vàng...

Sân ga không đông như những năm trước. Từng bao tải chè to đùng chất đống, chủ nhân vẫn dang hoàng ắn uống nói cười vô tư. Tôi nhìn mấy bao chè đó như thôi miên, khiến chị chủ hàng hỏi:

- Em gái đi Hà Nội à?

- Vâng chị!

- Đã mua vé chưa mà đứng đấy?

Tôi giật mình sực nhớ mình chưa mua vé, vội ba chân bốn cẳng chạy nhanh vào phòng bán vé. Nhưng khi gần đến nơi, tôi bước chậm lại vì đâu có phải xếp dài loằng ngoằng như ngày xưa. Tôi dễ dàng lấy cho mình một tấm vé và dang hoàng lên tàu tìm một chỗ ngồi. Trong lòng hy vọng sẽ gặp bác soát vé tàu năm xưa, xem bác có còn nhớ và nhận ra mình không?

Tôi đang mông lung suy nghĩ, bỗng thấy từ đầu toa bác đang đi cùng ba người soát vé. Tôi nhận ra bác ngay, vì tuy đã già hơn nhưng bác gây nhất trong mấy người và khuôn mặt xương xương năm xưa không lẫn vào đâu được.

Tôi hồi hộp mong bác chóng đến chỗ mình. Vừa cách một hàng ghế, bác dừng lại nhìn tôi. Hai bác cháu nhìn nhau chưa kịp nói gì thì một chú đẩy bác ấy ra rồi cười nói:

- Già rồi vẫn thích ngắm gái à?

Thế là chú trẻ hơn xé vé của tôi. Bác ấy đi hết toa nhưng cũng vẫn ngoái lại nhìn tôi rất lâu. Còn tôi cũng luống cuống không biết nói gì cả. Nhưng thực tình trong lòng rất tiếc nuối.

Sự việc xảy ra ngoài ý muốn. Tôi bước xuống sân ga với vẻ mặt thất vọng vì không thực hiện được mục đích của mình...

Thời gian thấm thoát trôi nhanh. Tôi lấy chồng, sinh con... công việc bận rộn và không đi tàu nữa. Nhưng tôi vẫn hay kể cho bạn bè, chồng con về những chuyến buôn chè, những ván cò ca rô ngày ấy và lòng thầm luôn cảm ơn bác soát vé tàu. Tôi nuối tiếc lần gặp bác mà không dám chào và luôn tự trách mình thật hèn nhát...

Mấy hôm nay tôi luôn nghĩ đến bác. Lúc ăn cơm, tôi lại hỏi ông xã:

- Anh có nhớ ngày xưa em đi buôn...

- Em buôn chè và chơi cờ ca rô với bác trên tàu chứ gì?

Tôi gật đầu nói:

- Không biết mấy hôm nay em làm sao mà cứ nghĩ nhiều về bác ấy, hay là bác bị ốm? Hay là...

Chồng bảo ăn đi, nhưng tôi cứ ngồi ngệt mặt ra và lăm lăm tính bác khoảng bao nhiêu tuổi, bây giờ chắc bác già lắm... và tôi lo lắng chuyện gì xảy ra với bác. Tôi quay mặt đi vì không muốn chồng biết là tôi đã khóc.

Mấy chục năm bác xé vé trên chuyến tàu Hà Nội - Thái Nguyên. Tiếp xúc với biết bao nhiêu là hành khách, có thể bác sẽ chẳng bao giờ nhớ tôi giữa hàng vạn người. Nhưng cả đời này, tôi không thể quên được bác, người xé vé tàu năm ấy.

Tôi cầu mong cho bác khỏe mạnh, mặc dù tôi biết bác chẳng nhớ gì về tôi... Nhưng cả đời này tôi luôn biết ơn vị thánh cứu tinh của đời mình!

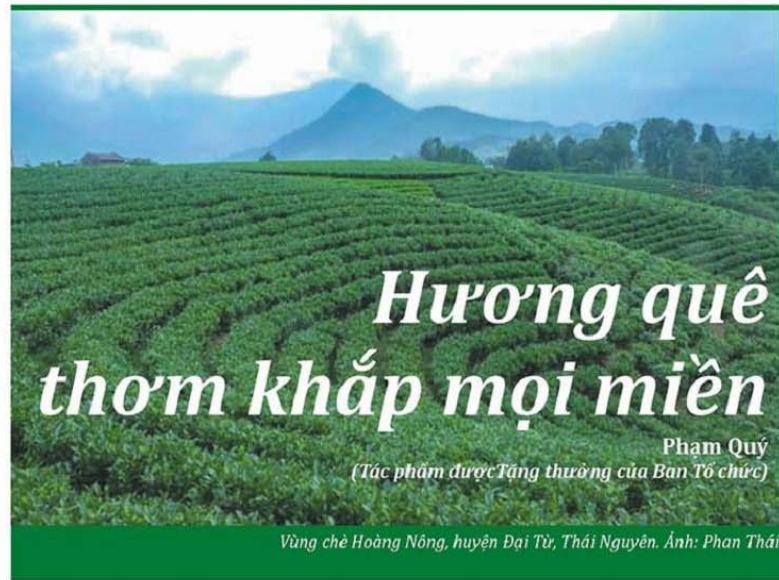
Tôi là người con của Thái Nguyên, đi đến miền nào, gặp bất cứ người bạn mới nào biết tôi ở Thái Nguyên đều bảo: Quê anh có chè ngon lắm! Tôi biết nhiều người chưa bao giờ đặt chân đến mảnh đất quê tôi. Họ chỉ được thưởng thức hương vị của trà để biết về một đặc sản đã nổi tiếng hàng trăm năm nay của mảnh đất này. Còn tôi, tôi sinh ra ở đây, nắng gió, buồn vui có bao kỷ niệm gắn bó với cuộc đời mình. Nó máu thịt, sâu nặng lắm.

Để ai đã từng đến với Thái Nguyên thì nhớ lại. Ai chưa bao giờ đặt chân tới sẽ hình dung mảnh đất quê tôi. Nếu bạn đi từ Hà Nội lên theo hướng bắc, bạn sẽ thấy dãy núi Tam Đảo xanh mờ phía tây. Hướng đông cũng một dải núi xanh mờ nữa. Giữa hai đường viền xanh mờ của núi ấy là Thái Nguyên. Trong dải đất xen kẽ lô nhô đồi núi nhỏ ấy lại có hai con sông uốn lượn đem phù sa bồi đắp đôi bờ. Sông Công ở phía tây thành phố có hồ Núi Cốc với chín mươi chín đảo núi đã đi vào huyền thoại. Sông Cầu đi qua lòng thành phố cũng làm nên sự giao thoa điệu si lượn vùng núi với quan họ vùng xuôi. Chính hai con sông và những dải núi xanh mờ ấy cùng khúc xạ ánh nắng mặt trời đã tạo nên một vùng thổ nhưỡng đặc biệt của Thái Nguyên. Nó tạo nên một hương vị của chè mà không nơi nào có được. Hương vị ấy bay đi khắp nước, bay sang cả các châu lục khác với sản phẩm in đậm hai chữ Thái Nguyên.

Nơi tôi sinh ra là một làng ở phía đông thành phố. Dãy núi xanh mờ phía đông nằm trên đất xã Linh Sơn của tôi. Tôi lớn lên bên cánh đồng và những quả đồi mùa hè bắt ngát màu hoa sim tím. Da thịt tôi nhuộm màu nắng gió, bùn đất đồng làng. Chỉ thi thoảng được mẹ cho đi cắt tóc hay đi chơi dịp lễ mừng Hai tháng Chín mới vượt sông Cầu sang trung tâm thành phố. Con đường đôi có hai hàng xà cừ xanh mát từ chợ Thái ra Bảo tàng Văn hóa các dân tộc Việt Nam ngày ấy có bao niềm vui vẫn nháy nhót trong tôi đến tận bây giờ. Bước chân bọn trẻ chúng tôi đi đâu, đi đâu lại không biết bao lần trong dòng người khắp nơi đổ về. Trời nắng, mặt đura nào cũng đỏ gay, nhè nhai mồ hôi. Đến trưa mới chịu ra về, tay đura nào cũng xách tòng teng vài cái bánh mỳ. Vị ngọt que kem làm bằng đường đen một hào, rồi mùi thơm chiếc bánh rán hai hào, chiếc bánh dùi gà ba hào, hay gói bi zon zon năm hào mấy chục năm vẫn ủ nguyên hương vị trong sâu thẳm lòng tôi.

Có một nỗi niềm mà tuổi thơ ai cũng có, đó là khát vọng được bay xa. Tôi luôn mơ ước được đến những miền đất khác. Sự háo hức cứ lớn dần cùng năm tháng tôi lớn lên. Đã nhiều lúc tôi chán nản bởi phải làm những công việc quanh mảnh vườn nhà. Chè đến lứa, anh em tôi sáng đi học, chiều về phải hái xong mấy hàng chè bố mẹ đã khoán. Công việc hái chè đòi hỏi luôn tay, tỉ mỉ chẳng khác gì phải vật lộn với giữa kỳ thay lông. Những con muỗi, con rín lại thì nhau quấy rầy. Tôi chẳng bao giờ đến hương vị của chè khi đêm về bố mẹ tôi thay nhau vò chè sao suốt. Đôi bàn tay bố mẹ tôi đen sạm như chè vì hôm sau lại nhúng xuống đất bùn. Tôi chỉ luôn ước ao thoát khỏi cảnh làm lữ quê mình, như cánh chim khát khao bay đến vùng đất mới.

Rồi ngày xa quê cũng đến. Đất nước còn chiến

Hương quê thơm khắp mọi miền

Phạm Quý

(Tác phẩm được Tặng thưởng của Ban Tổ chức)

Vùng chè Hoàng Nông, huyện Đại Từ, Thái Nguyên. Ảnh: Phan Thái

tranh, những thanh niên như chúng tôi đều phải gác lại việc học tập lên đường nhập ngũ. Xa quê rồi mới thấy nhớ đến cồn cào mảnh đất Thái Nguyên quê mình, mới thấy thương cha mẹ và bao người lam lũ ở quê hương. Xa quê rồi, gặp một người nào ở Thái Nguyên để được gọi hai chữ đồng hương sao cũng như điều gì thiêng liêng, quý giá. Có những đêm đứng gác, nhìn về phương trời phía ấy quê mình, tôi lại nhớ đêm đêm ở phía nam thành phố có một vầng sáng hồng rực lên khi mỗi mẻ gang khu Gang Thép ra lò. Có dịp được tranh thủ về nhà, ngồi tàu nhìn thấy dãy núi Tam Đảo xanh mờ phía xa, lòng đã rạo rực như tín hiệu quê hương bắt đầu rộn lên đánh thức. Khi trở về đơn vị, trong ba lô không thể thiếu gói chè. Đồng đội cứ bỏ bã hỏi ngay: Có khoản roong roong đây chứ! "Roong roong là chỉ âm thanh cánh chè sao suốt khi bỏ vào ấm phát ra". Rồi chia nhau, người gọi nhau pha ngay, người bọc gói cẩn thận, chờ dịp vui mới lại mở ra. Lúc này tôi mới thấm cái hương vị tôi chẳng bao giờ để ý ngày nào, giờ là sự tự hào, là hương quê kết nối với bạn bè muôn nơi.

Giờ thì tôi đã thuộc lớp người hết tuổi lao động, trở về sống ở quê nhà. Quê hương đã bao đổi thay. Bao kỷ niệm ấu thơ chưa kịp quên, mái đầu đã bạc hết rồi. Những ngày rồi rỗi, tôi hay cùng mấy anh bạn thích chụp ảnh đi khắp các địa danh trong tỉnh. Có một điều đặc biệt là đến huyện thị nào, dù Phú Bình, Phố Yên, Sông Công ở phía nam, Đại Từ phía tây, Đồng Hỷ phía đông hay Võ Nhai, Phú Lương, Định Hóa phía bắc. Dẫu có rung động trước cảnh núi non, sông nước, nhưng cứ đứng trước những đồi chè xanh mơn mênh hàng hàng trùng điệp, lòng tôi lại rung lên một cảm xúc rất riêng. Bây giờ giống chè không chỉ có giống cũ Trung du mà còn bao cái tên mỹ miều Bát Tiên, Kim Tuyên, Phúc Vân Tiên và nhiều giống khác.

Người làm ra chè không phải bán chui bán lủi như xưa mà đưa thương hiệu quảng cáo mọi vùng miền, sang cả các châu lục khác. Tôi lớn lên bên những hàng chè, nên lòng tôi luôn rung động trước những bức tranh tuyệt đẹp được vẽ bằng mồ hôi và lòng bền bỉ vì chính cuộc sống của người nông dân quê tôi.

Thi thoảng, tôi lại cùng gia đình đi du lịch đó đây. Lần nào đi định ghé thăm bạn bè các tỉnh khác cũng phải mang theo vài cân chè làm quà. Đi dọc từ Bắc vào Nam, ở đâu tôi cũng nhìn thấy những biển hiệu các đại lý bán chè Thái Nguyên. Chỉ nhìn thấy những biển hiệu ấy đã thấy như quê hương rất gần gũi, bớt đi sự cô đơn ở một nơi lạ lẫm quê người. Có một lần vào Vũng Tàu, tạm dừng chân ở Thành phố Hồ Chí Minh một ngày để thăm anh bạn cùng học một thời. Khi tôi biểu cần chè làm quà, anh bạn cầm lên ngắm nghía, xuýt xoa khen mẫu mã đóng gói. Rồi anh nói như kêu lên: Ông chẳng biết tâm trạng những thằng xa quê như bọn tôi tí nào cả. Đáng ra phải đóng làm mười gói nhỏ thế này tôi còn mang cho mỗi người bạn trong này một gói chứ. Bây giờ xé ra gói bằng túi bóng, mất cái bao bì mang chữ Thái Nguyên còn gì. Tôi hiểu ra nỗi tiếc anh bạn tôi, dù biết rằng cứ pha trà thì hương vị ai chẳng nhận ra. Vào đến Vũng Tàu biết một anh bạn mới quen rất nghiện chè, tôi liền biểu anh một gói. Tôi biết anh rất trân trọng và mừng bởi gói quà nhỏ mọn ấy. Anh bảo ở đây dù có thèm anh uống chè khác, gói chè Thái Nguyên anh cất cẩn thận để hôm nay về pha làm quà chung cho mấy anh em thân thiết nơi anh. Thấy anh nói thế mà lòng tôi sao bỗng xốn xang đến lạ.

Trong đời, tôi đã nhiều lần xa quê, thời gian dài có ngắn có. Và mỗi lần chứng kiến cái hương vị mang tên Thái Nguyên được lan tỏa trên mọi vùng miền, tôi lại thêm yêu, tự hào về mảnh đất của quê mình! ■

Tôi vô cùng háo hức với thông tin cuộc thi "Tôi và Thái Nguyên" do Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên tổ chức. Nhờ đó, tôi được sống lại một kỷ niệm nhỏ, nhưng ngọt ngào về con người và vùng đất Thái Nguyên. Tuy nhiên, đã có lúc tôi rất dấn dõ, bởi sợ chuyện của mình quá vụn vặt, đơn giản so với tầm của cuộc thi. Tưởng chừng đã tuột mất cơ hội, thì rất vui thấy thông báo gia hạn nhận bài, tôi lại như đứa trẻ, háo hức gõ phím...

Đó là hồi tháng 5 năm 1995, tôi được lãnh đạo Công ty Phân bón Sông Gianh - Quảng Bình cử ra công tác tại Chi nhánh, đóng ở thị trấn Đông Anh Hà Nội. Công việc của tôi là ra đứng ngoài quốc lộ, vẫy những chiếc xe chạy không tải lên các tỉnh phía bắc, thương lượng để chở hàng.

Một hôm, Giám đốc Chi nhánh giao việc mới cho tôi, áp tải xe hàng lên thành phố Thái Nguyên, giao và nhận tiền về. Cũng cần nói sơ về việc kinh

thường xuyên, nên đến Thái Nguyên thì trời tối hần. Lái xe theo địa chỉ trong hóa đơn, đến một khu phố gần như là ngoại ô. Tuy nhiên, đã chui hết chỗ này sang chỗ khác để hỏi, vẫn không ai biết cái ông Lai tiêu thụ phân bón đâu cả. Lái xe nói câu và trút giận sang tôi. Anh ta còn dọa, nếu đến chín giờ đêm mà không giao được hàng thì sẽ đổ xuống đường để về trả xe cho đơn vị. Tôi biết, lỗi là do cô kế toán tác trách viết sai địa chỉ nhưng mình là người công ty, không thể mặc kệ được. Bây giờ chỉ còn cách điện về Chi nhánh để hỏi lại xem, mặc dù chỉ là câu may vì hết giờ làm việc. Trời tối, không có xe ôm, tôi đành phải chạy bộ đi tìm bưu điện, cũng may là cách đó chỉ hơn cây số. Không có ai cầm máy cả, tôi thất vọng trở lại chỗ đỗ xe thì hơi ối, xe và hàng đã biến đâu mất tích...

Bấy giờ trời lại đổ mưa rào, xung quanh nhà nào cũng đóng cửa. Lúc đầu tôi hy vọng, có thể lái xe sợ công an phạt phải tìm chỗ nấp, nên tìm hết

đã từng chiến đấu ở Quảng Bình đấy! Chú cứ ở lại đây mà nghỉ tạm, mai hẵng hay". Tôi mừng chảy nước mắt, chứ làm gì có tiền mà tìm nhà nghỉ.

Đang ngồi hút thuốc thì tôi thấy có một người đàn ông đi xe đạp đứng ngoài nhìn. Ông ta nhấn như mấy lần rồi quyết định dắt xe vào, nhìn tôi một lúc rồi hỏi, anh có phải Phan Vi sinh không? Tôi ngạc nhiên bật dậy, dạ đúng ạ! Bác là? Tôi là Lai đây, góm tìm suốt từ tối đến giờ. Tôi và bác Lai bỗng ôm chặt lấy nhau như hai người thân quen gặp lại. Tôi vui như vớ được vàng. Bác Lai ra lệnh, lên xe đi, chần chừ gì nữa! Tôi cảm ơn cụ bà chủ quán rồi ngồi lên xe đạp.

Nhà bác Lai tiếng là ở thành phố nhưng phía trước vẫn có cánh đồng. Bác Lai đưa quần áo của bác và bảo tôi đi tắm. Bác gái dọn ra mâm cơm với đĩa thịt gà đầy ụ. Bác gái phân bua: "Đang xuống phân thì ông lái xe bảo, có người của Công ty đi theo xe, mà đang đi điện thoại, giờ không biết ở đâu. Ông nhà tôi nghe vậy là hoảng hốt đạp xe đi tìm".

Vào ngồi ăn, bác Lai mới chậm rãi nói chuyện. Bác bảo linh tính của bác có từ thời chiến đấu trong Nam nên thường rất chính xác. Chiều nay bác có linh tính là xe phân bón sẽ lên. Nhưng bác chờ mãi, sốt ruột, chả lẽ linh tính mình đã sai? Bác bèn lấy xe đạp lòng vòng xem xe có hỏng hóc đâu không. Thật bất ngờ là bác gặp xe, sau khi trao đổi đúng thông tin, anh lái xe chạy theo bác về nhà. Khi biết tôi đã lạc, bác Lai tức tốc đạp xe đi tìm khắp thành phố Thái Nguyên. Đầu tiên, bác ra bưu điện, rồi đến các nơi có nhà trọ để hỏi. Bác còn tìm đến các quán cơm bình dân, quán phở vì nghĩ tôi sẽ vào ăn. Cho đến khi không còn hy vọng thì bất chợt thấy tôi trong quán cóc. Lúc này linh tính lại phát huy tác dụng, tuy có chần chừ nhưng bác đã đúng. Bác Lai cười khà khà, rồi mời tôi nâng cốc chúc mừng hội ngộ. Tôi rơm rớm nước mắt nghĩ, nếu vô tâm, bác Lai có quyền kẻ cao gối ngủ, chờ hôm sau tôi tìm đến thì giao tiền. Và như vậy, đêm nay tôi không biết sẽ như thế nào với sự lo lắng, sợ hãi, dù đã có cụ bà bán quán cho ngủ nhờ. Chính bác Lai đã làm cho tôi thấy con người và vùng đất Thái Nguyên trở nên thân thuộc, đáng yêu!

Sáng hôm sau, bác Lai chở tôi ra bến xe về Hà Nội. Bác biểu tôi 5 lạng chè ngon Thái Nguyên. Bác dặn: "Cháu phải đoạn tuyệt với thuốc lá độc hại đi. Lúc nào thèm thuốc, cháu nhón một chút chè cho vào miệng nhai sẽ hết. Bác hồi trước bỏ thuốc cũng làm thế". Tôi làm theo bác và bỏ hẳn thuốc lá.

Tôi nghĩ, người Việt Nam ta ở đâu thì cũng "nhiều điều phũ phàng giá gương". Nhưng tình huống độc nhất trong đời cho đến nay của tôi chỉ gặp ở Thái Nguyên. Vùng đất với những con người nhân hậu như cụ bà chủ quán và vợ chồng bác Lai mà tôi đã gặp sẽ không bao giờ quên được.

Công việc cứ xoay tôi không còn dịp trở lại Thái Nguyên. Giờ đây, tôi phải cảm ơn thật nhiều cuộc thi "Tôi và Thái Nguyên" đã cho tôi ôn lại kỷ niệm này. Tôi ân hận là đã không còn lưu lại chút thông tin về bác Lai, ngay cả họ và tên lót. Tôi đã đến công ty cũ để tìm hiểu, nhưng cũng không còn ai biết. Hai mươi sáu năm trôi qua, nếu còn sống bác đã gần 90 tuổi. Viết lại kỷ niệm này để gửi Cuộc thi, tôi hy vọng, nếu may mắn được đăng, sẽ có ai đó ở Thái Nguyên đọc được và giúp tôi kết nối với gia đình bác Lai.

Linh tính của bác Lai

Đỗ Thành Đồng

(Tác phẩm đoạt Giải Tư Cuộc thi "Tôi & Thái Nguyên")

Đường tròn Thái Nguyên từ những năm xưa với cột đồng hồ có 4 mặt. Ảnh minh họa, nguồn: internet

doanh của Công ty, vì nó có liên quan đến các tình tiết đằng sau. Công ty chúng tôi sản xuất phân bón hữu cơ vi sinh. Sản phẩm là rất mới lúc bấy giờ, nên cần khâu tuyên truyền bởi vậy chủ trương là tìm kiếm những cán bộ về hưu có uy tín làm đại lý tiêu thụ. Tuy nhiên họ lại có điểm yếu là thiếu kiến thức kinh doanh, ít vốn, thậm chí còn nghèo. Hình thức làm thị trường của Công ty cũng rất lạc hậu. Sau khi ký hợp đồng, nếu đại lý có nhu cầu là ra bưu điện a lô (vì không mấy ai có điện thoại nhà), Công ty sẽ thuê xe chở đến, giao và nhận tiền.

Đúng ba giờ chiều, xe hàng rời Đông Anh. Tôi tính, đến thành phố Thái Nguyên chỉ hơn 50 km, chậm lắm cũng 5 giờ. Nhưng ác nỗi, chiếc xe Zin quá ọc ạch, lại chở quá tải, khiến nó chết máy

đường phố này sang phố khác, nhất là những nơi không ánh sáng. Vẫn không thấy xe đâu cả, tôi đau đớn nghĩ đến chuyện lái xe là kẻ xấu. Trận mưa làm áo quần tôi ướt mềm nhưng miệng thì khô rát. Tôi bần thần, lang thang giữa phố, nghĩ đến gia cảnh mình, vợ không có việc làm, con còn thơ dại, nếu phải đến xe hàng 7 - 8 triệu thì lấy đâu ra? Chính vì hoàn cảnh mà khi ra Hà Nội tôi phải quyết định bỏ thuốc lá vì nó quá đắt đỏ so với đồng lương. Nghĩ đến đây, con thèm thuốc trở lại đây vò. Không cưỡng được, tôi tìm đến cái quán cóc của một cụ bà mua hai ngàn thuốc và xin nước uống. Cụ bà nhìn tôi hỏi, chú người Nghệ An à? Dạ, cháu Quảng Bình ạ! Sao lang thang giờ này ở đây? Tôi kể lại đầu đuôi thì được cụ mời ngồi. Cụ nhẹ nhàng: "Ông nhà tôi

Văn minh trên nhóm chat

Thái Văn

"Chat group" là từ nước ngoài gần như đã được Việt hóa bởi sự phổ biến của nó. Với những người sở hữu điện thoại thông minh thì có lẽ ai cũng sẽ tham gia từ một vài cho đến rất nhiều nhóm chat để kết nối vô số các mối quan hệ: gia đình, bạn bè, cơ quan, phường hội, bạn học cũ, hội phụ huynh... Các nhóm chat này nhiều đến nỗi, chỉ ngại điện thoại nửa tiếng, những thông báo đã ngập tràn, và đôi khi tìm kiếm thông tin nào đó, người ta phải lục tung "lịch sử nói chuyện" ở cả tá "hội nhóm" từ facebook đến zalo bởi không biết mình đã từng tương tác ở nhóm nào.

Tham gia nhóm chat trên mạng xã hội đem đến rất nhiều tiện ích, đặc biệt là trong bối cảnh người người "online", nhà nhà "trực tuyến" như mấy năm trở lại đây. Chat trên group không bị giới hạn bởi thời gian, không gian, giúp các thành viên bớt phần e ngại so với việc phát biểu trong cuộc gặp trực diện. Trao đổi trên nhóm cũng có lợi thế ở điểm lưu lại được thông tin, chia sẻ tài liệu, hình ảnh, biểu tượng cảm xúc; đồng thời, có khoảng dừng cho mọi người suy nghĩ trước khi hồi đáp. Nhiều gia đình, gia tộc, có nhóm gia đình để mỗi ngày đều được chia sẻ với nhau, dù mỗi người một phương cách biệt. Nhiều nhóm bạn chẳng lo "xa mặt cách lòng" khi chia tay nhau nhưng vẫn thường xuyên gặp gỡ trên nhóm chat. Các hội phụ huynh trước kia mỗi năm chỉ gặp 3 lần trong các cuộc họp, thì nay các bố mẹ đôi khi còn hiểu nhau hơn cả đám trẻ ở lớp bởi ngày nào cũng có tương tác với cả những chia sẻ lẫn tranh cãi, đôi co. Nhóm chat đặc biệt phát huy tác dụng trong phân công, giám sát, kiểm tra, đôn đốc công việc - khiến người tham gia vừa thuận lợi nhưng cũng vừa bị trôi buột, hối thúc mọi lúc, mọi nơi. So với các bài đăng trên

mạng xã hội, nhóm chat vừa kín nhưng cũng vừa hở. Kín bởi nó giới hạn trong một phạm vi nhất định, với số người tham gia nhất định, song hở bởi nó chẳng như "lời nói gió bay" mà thực sự là "bút sa gà chết". Một lời không đúng trên nhóm ngay lập tức có thể bị chụp màn hình làm minh chứng, đầu các nhà mạng vẫn cho ta cơ hội để "xóa từ phía mọi người" hay "thu hồi tin nhắn".

Quy tắc ứng xử văn minh trên nhóm chat là điều cần được bàn đến như một trong những khía cạnh của kỹ năng giao tiếp. Người ta nói, mạng xã hội là thế giới ảo nhưng cũng bộc lộ con người thật qua văn hóa giao tiếp. Điều đó quả không sai. Trên nhóm chat, có những thành viên đầy chừng mực, tinh tế và nhã thiệp. Nhưng cũng không ít biểu hiện thiếu lịch sự, văn minh thể hiện sự vô tâm,

Tham gia nhóm chat trên mạng xã hội đem đến rất nhiều tiện ích. (Ảnh minh họa, nguồn: internet).

thậm chí là phong văn hóa thấp kém của một số thành viên. Do giới hạn của bài viết, xin được đưa ra mấy lưu ý xung quanh "văn hóa chat nhóm" mà hầu như chúng ta đều là một thành viên.

Trước hết, nếu bạn đứng ra thành lập một group, hãy bắt đầu với một lời chào và giới thiệu khái quát về nhóm mới lập. Việc thêm thành viên nên được báo trước với họ, hoặc chỉ ít là lời giải thích để họ có thể đọc ngay sau khi được vào nhóm, tránh trường hợp có những người thấy phiền phức bởi không biết "tôi là ai?", "tôi đang ở đâu", trong khi các thành viên khác vẫn đang ào ào tranh luận. Trừ những hội nhóm vui vẻ mang tính chất bạn bè tán gẫu, các nhóm công việc nên được đặt tên chính thống, đơn giản là bởi nó sẽ giúp mỗi thành viên dễ dàng tìm

thấy khi cần "xâm nhập nhóm".

Hạn chế của nhóm chat so với fanpage là lời nói bị trôi theo tương tác, chính vì thế, nguyên tắc "tránh trôi bèo" luôn được nhấn mạnh, ngay cả với ứng dụng zalo với tính năng "ghim tin nhắn". Vì thế, sẽ không hay khi bạn để những thông tin không cần thiết, ngay cả câu trả lời "vâng ạ" tưởng như ngắn gọn và lễ phép nhưng lại làm người khác bỏ lỡ thông tin quan trọng. Trong trường hợp này, một "like" hoặc "tim" báo hiệu bạn đã nhận được thông tin được xem là phù hợp hơn.

Icon - biểu tượng hình ảnh là một phần không thể thiếu trong ngôn ngữ giao tiếp mạng. Icon vừa là sự thông báo ngắn gọn, vừa thể hiện cảm xúc, song lạm dụng icon cũng là điều cần tránh. Thậm chí, lựa chọn icon nào cho phù hợp với hoàn cảnh cũng cần sự tinh tế. Việc liên tục bị làm phiền bởi những tin nhắn vụn vặt, những tin rác, những biểu tượng vô nghĩa, thậm chí những lời "chúc mừng sinh nhật" nhảm nhí theo kiểu lấy lệ cũng có thể gây khó chịu đối với nhiều thành viên, khiến không ít người phải "tắt thông báo" để tránh làm phiền dù biết như vậy sẽ bỏ lỡ thông tin quan trọng. Vì thế, người tinh tế sẽ không biến nhóm chung thành nơi phát ngôn ngẫu hứng, trao đổi riêng tư, tâm tình sa đà hay trò chuyện đêm khuya bất chấp việc làm phiền người khác. Một số khác biết ý nên tắt chế độ báo sinh nhật của mình để không làm nhóm chat phải quan tâm. Phụ huynh cần thận trọng cho trẻ em nghịch điện thoại để tránh việc các cháu "bắn tin" ồ ạt làm khuấy động các hội nhóm.

Và nữa, càng là nhóm chung, nhóm đồng người, thì nguyên tắc tôn trọng quyền riêng tư càng cần được coi trọng. Hãy chắc chắn, bạn không làm người khác khó xử, khi đường đột thêm thành viên vào nhóm (đồng nghĩa với việc, thành viên mới sẽ đọc được tất cả lịch sử trò chuyện trước đó). Ngược lại, "kích" thành viên ra khỏi nhóm cũng là hành động mạnh tay cần cân nhắc bởi nó tạo ra những căng thẳng nhất định, không chỉ bởi người bị "đuối" mà cả với những người còn lại. Chụp màn hình chuyện trò trong nhóm để công khai lên mạng xã hội hay gửi cho người thứ ba thực sự là vi phạm quyền riêng tư, ngay cả khi bạn đơn thuần chỉ muốn mua vui...

Những tàn mạt quanh chủ đề "nhóm chat" hẳn sẽ còn dài, còn nhiều tranh cãi, rất mong có thêm bài viết của quý độc giả. Và để có nhiều góc nhìn, hãy thử nói về chủ đề này, trong những nhóm chat của bạn!*

Càng là nhóm chung, nhóm đồng người, thì nguyên tắc tôn trọng quyền Riêng tư càng cần được coi trọng. (Ảnh minh họa, nguồn: internet).

Thế lậ Cuộc thi Bút ký - Phóng sự năm 2021 - 2022

trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên

Trên cánh đồng Túc Duyên. Ảnh: Đào Tuấn

1. Mục đích, ý nghĩa:

Cuộc thi nhằm đẩy mạnh hoạt động sáng tác và tuyên truyền góp phần vào công cuộc đổi mới và hội nhập, phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh Thái Nguyên; tôn vinh và lan tỏa các giá trị nhân văn tích cực trong cuộc sống.

Khơi dậy, cổ vũ khả năng sáng tạo, trách nhiệm xã hội của cộng đồng văn nghệ sĩ và báo chí trên địa bàn Thái Nguyên.

Phát hiện và bồi dưỡng những cây bút có triển vọng cho đời sống văn học nghệ thuật Thái Nguyên và cả nước.

2. Đề tài:

Công cuộc, phát triển kinh tế xã hội của tỉnh Thái Nguyên trên mọi lĩnh vực: chính trị, kinh tế, xã hội, văn hóa, an ninh, quốc phòng, tài nguyên môi trường...

Các vấn đề đang được công chúng Thái Nguyên quan tâm, ảnh hưởng đến đời sống xã hội ở các chiều khác nhau. Qua đó phát hiện và làm lan tỏa những yếu tố tích cực, những giá trị nhân văn, đồng thời đấu tranh phê phán những biểu hiện tiêu cực, tham nhũng, suy thoái về đạo đức, lối sống trong

xã hội.

Khuyến khích những góc nhìn, cảm thức đa dạng, sâu sắc, nhân văn về đất và người Thái Nguyên từ truyền thống đến hiện đại.

3. Thể loại: Bút ký, Phóng sự.

4. Đối tượng tham gia dự thi:

Các tác giả chuyên và không chuyên nghiệp, hiện sinh sống, làm việc trên khắp mọi miền đất nước.

Không hạn chế về số lượng. Các tác giả dự thi có thể gửi tác phẩm một lần hoặc nhiều lần.

Mỗi tác giả chỉ ghi 01 (một) tên thật hoặc bút danh.

Thành viên Ban Tổ chức, Ban Sơ khảo và Chung khảo không tham gia dự thi.

5. Quy định chung:

Mỗi tác phẩm không quá 3.000 chữ. Nếu là phóng sự nhiều kỳ, mỗi tác phẩm không quá 3 kỳ, mỗi kỳ 2000 chữ. Khuyến khích sử dụng nhiều ảnh minh họa chân thực cho bài viết.

Tác phẩm dự thi chưa được công bố trên bất kỳ phương tiện thông tin đại chúng hoặc ấn phẩm nào, chưa được đưa lên các trang mạng xã hội của các tổ chức, cá nhân; không đồng thời tham gia

bất cứ cuộc thi nào.

Các tác phẩm dự thi không được in vào tập sách riêng của tác giả và các tuyển tập chung cho đến khi kết thúc cuộc thi.

Người dự thi cam kết chịu trách nhiệm về quyền tác giả và sở hữu trí tuệ của tác phẩm.

Tác phẩm dự thi thuộc quyền sử dụng của Ban tổ chức, được chọn đăng trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên và Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên điện tử. Tác giả hưởng nhuận bút 1 lần theo chế độ hiện hành.

Các tác phẩm xuất sắc và đoạt giải sẽ được tập hợp in sách.

Ban Tổ chức không hoàn lại tác phẩm dự thi.

Ban Tổ chức có quyền hủy bỏ kết quả và thu hồi giải thưởng nếu tác giả vi phạm Thế lậ Cuộc thi.

6. Giải thưởng:

1 giải Nhất: 10.000.000đ

1 giải Nhì: 8.000.000đ

2 giải Ba: 6.000.000đ/giải

5 giải Tư: 3.000.000đ/giải

7. Ban giám khảo:

Ban Tổ chức sẽ mời một số nhà văn, nhà báo có uy tín ở trung ương và địa phương tham gia chấm giải.

8. Thời gian và nơi nhận tác phẩm:

a) Thời gian:

Từ ngày 21/6/2021 đến hết ngày 31/10/2022 (căn cứ theo ngày giờ gửi thư điện tử).

Tổng kết, trao giải: Tháng 12/2022.

Ban Tổ chức không chịu trách nhiệm trường hợp thư bị thất lạc.

b) Nơi nhận tác phẩm:

Ban tổ chức chỉ nhận tác phẩm gửi qua thư điện tử. Địa chỉ nhận (email): butkyphongsu@gmail.com (Ghi rõ: Dự thi Bút ký - Phóng sự trên Tạp chí Văn nghệ Thái Nguyên)

Nội dung thư điện tử ghi đầy đủ: họ và tên, số điện thoại liên hệ, địa chỉ, nơi ở hiện tại. Đính kèm file tác phẩm ở định dạng word và các file ảnh minh họa.

Nếu cần biết thêm thông tin, vui lòng liên hệ: 0912161848 (Ông Trần Văn Thép), 0912552124 (bà Nguyễn Thị Thu Huyền), 0988827920 (bà Ngô Ngọc Luận).

Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên rất mong sự hưởng ứng, tham gia nhiệt tình của các tác giả trong và ngoài tỉnh.

VNTN

Vùng xanh

Truyện ngắn. Vũ Thị Huyền Trang

Sâm thức dậy, cảm nhận rất rõ luồng gió trong veo mỏng mảnh luồn qua khe cửa chưa đóng kĩ. Căn nhà yên tĩnh quá, tưởng như có thể nghe thấy tiếng của từng chân tóc vừa mới rơi khỏi da đầu. Mùa này tóc Sâm rụng nhiều đến mức gây ám ảnh. Vương vãi trên chăn gối, nền nhà, từ phòng ngủ ra đến bếp. Chúng khiến Sâm phải vướng bận suy nghĩ, khi ngó đâu cũng thấy sự chia lìa. Mới tháng trước Sâm còn tính chờ gửi con đi học chị sẽ có nhiều thời gian dành cho bản thân hơn. Sẽ đi làm tóc, thêm lông mày, tập yoga, đăng ký thêm khóa học vẽ gần nhà. Nhưng cuối cùng chẳng có dự định nào suôn sẻ. Bé Sóc về chơi với ông bà ngoại và mắc kẹt ở quê. Chồng Sâm đi công tác Sài Gòn cũng chưa biết ngày nào mới có thể về nhà. Chỉ còn mình Sâm ở đây, trong ngôi nhà từng ồn ào tiếng vợ chồng cựa cựa, tiếng con nghịch ngợm, tiếng cầu nhau quát mắng lẫn nhau. Sâm rơi vào "trạng thái bình thường mới", rảnh rỗi không có việc gì làm. Chị nhận ra nhàn hạ chẳng có gì thú vị như mình vẫn ước ao. Sự bận rộn với một người đàn bà chính là gia vị. Bản nhạc nghe vào lúc thành thoi hóa ra không hay hơn khi bận bịu. Từng có lúc mệt mỏi, Sâm nhốt mình vào nhà vệ sinh trốn con và tranh thủ nghe một bản nhạc bất kỳ. Giai điệu tan trong ý nghĩ, mê đắm, thêm khát sự trọn vẹn mà không biết rằng mình đang tận hưởng nó đủ đầy. Sâm nằm im, nằm im, chợt nhận ra thành phố không thiếu tiếng chim. Dù hình như Sâm chưa bao giờ nhìn thấy chúng xuất hiện trong tầm mắt của mình. Chúng lẫn đâu đó trong những khối bê tông, trong ồn ào mưa sinh và khói bụi. Tự nhiên Sâm thêm nhìn thấy chúng nên mở cửa nén tắc chút gạo

ở ban công. Nhưng lũ chim không đến...

Những ngày này Sâm không dám bật ti vi, càng hạn chế lướt facebook đọc tin tức hàng ngày. Bách đang trong vùng đỏ của Sài Gòn, nơi con người ta ước gì có thể nín thở được để mà sống tiếp. Sâm ngồi từ ban công nhìn xuống khu trọ phía dưới. Chị bắt gặp cảnh tượng người đàn ông ngồi nhổ tóc sâu cho vợ. Chị vợ vẫn còn trẻ chắc cũng tầm tuổi Sâm chứ mấy. Những người trẻ bây giờ tóc hay bạc sớm. Bách cũng vậy, tóc bạc như ông cụ sáu mươi. Thỉnh thoảng Bách về nhà ăn cơm trưa, gối đầu lên chân vợ nhờ nhổ tóc. Sâm hay cầu nhau vì còn bận việc này việc kia mà chỉ tranh thủ được lúc con ngủ trưa để làm. Sâm hay bảo: "Giá anh là đại gia thuê em nhổ mỗi sợi tóc bạc 50 nghìn có phải vui không". Bách cười, chậm chậm chìm vào giấc ngủ. Bách mới ra trường, lương công chức ba cọc ba đồng cứ nhận xong là đưa Sâm hết. Để không phải chui rúc trong một căn nhà thuê nào đó hai vợ chồng đã phải vắt sức mình làm thêm đủ thứ việc. Đến khi mọi thứ ổn hơn, ngoảnh lại thấy đời sống hôn nhân đã quá rệu rã rồi. Hàng đêm, qua ánh điện lờ mờ trong phòng ngủ, chẳng hiểu sao mắt Sâm chỉ dán vào gáy của chồng được phủ đầy tóc bạc. Mà sao những ngày này mọi ý nghĩ của chị đều quán quanh về tóc. Mà muốn không nghĩ cũng chẳng được, khi chỉ cần vuốt nhẹ là tóc rụng đầy trên các kẽ tay. Trong bát canh vẫn còn nóng hổi, đôi đũa vớt lên đã thấy ngay sợi tóc lẫn vào trong đó. Sáng nào quét nhà, Sâm cũng vo lại được cả nắm tóc to. Sự ra đi của những sợi tóc chỉ có tiếng thờ đũa đưa tiễn. Ngay cả trong giấc mơ của mình Sâm cũng thấy đầu mình trọc lốc, hờ hơ những đường gân xanh xao yếu ớt. Sâm tự hỏi "có lẽ

nào những sợi tóc biết được ý định phản bội chúng của mình?". Khi hơn ba mươi năm qua Sâm chưa từng sử dụng bất cứ loại hóa chất nào lên tóc. Chị trung thành với mái tóc đen lầy mà cha mẹ sinh ra. Lúc bé chị hay gội bồ kết pha hoa bưởi. Cây bồ kết với từng chùm gai tua tua cũng không ngăn được bàn tay bố. Phải! Tay bố đầy vết gai cào, vết chai sạn vì cầm cuốc vỡ rừng, móc cua hang đá, vôi vữa phụ hồ. Nhưng tay bố luôn thơm mùi hoa bưởi cũng bởi vì biết nâng niu mái tóc vợ con mình. Sâm mất mẹ khi chưa kịp trưởng thành, chị lớn lên trong tình yêu thương vỗ về của bố. Nên trong trái tim chị, bố là cả bầu trời. Ngay cả khi bố không còn trên đời nữa thì chị vẫn nương theo bóng bố mỗi ngày. Có phải thế mà chị đã đòi hỏi quá nhiều ở Bách?

- Em nhìn xung quanh đi, thấy anh kém chồng người ta điều gì mà em cứ gằn hắt mãi?

Bách từng chưa chút hối hận lúc Sâm vùng vằng hất tay chồng khỏi eo mình. Thắt ra Bách chẳng có thói hư tật xấu gì. Không rượu chè cờ bạc, không gái gú, cũng chẳng ham hố gì những cuộc vui bè bạn. Chỉ là Bách không cho Sâm được cảm giác mình là người đàn bà quan trọng. Bách chẳng bao giờ quan tâm đến cảm xúc của vợ mình. Sâm thường bất chợt nhận ra điều gì đó từ thói quen hàng ngày của hai người. Hay nằm quay lưng lại với nhau. Nếu vào bếp Bách chỉ nấu những món mà mình thích. Cái hàng rào màu xám, sơn cửa màu nâu mới tinh tươm còn hăng hắc mùi sơn cũng của vào tim Sâm một vết. Sâm đã nói nhiều lần về ước mơ có ngôi nhà với hàng rào và cổng màu trắng tinh tươm. Để trồng bụi tầm xuân nở từng chùm hoa trên hàng rào đó. Lúc về già sẽ ngồi trước sân nhà đọc sách, uống trà chờ các con trở về sau một ngày làm việc. Vì ước mơ đẹp đẹp đó Sâm vừa chăm con vừa làm việc cật lực mới có tiền xây dựng, sửa sang. Nhưng từng chỉ tiết kiệm trong căn nhà này không có gì của Sâm. Không có góc nào dành cho ước mơ nhỏ nhoi nhưng chính đáng của người đàn bà bé nhỏ. Nhà không có cây hoa nào nếu Sâm không tự mua về. Nhà chỉ toàn là gỗ lũa, lục bình. Có nhiều khi Sâm thấy căn nhà trở nên xa lạ. Bởi trên ti vi là chương trình giải trí mà Bách thích. Cánh cửa ban công Sâm cứ mở ra để hít gió trời và ngắm mây bông hoa mới nở là Bách lại đóng vào. "Ồn và muối". Có khi bận quá vài ngày mới ra thăm hoa thì lại thấy mất đi một chậu. Bách nói tình bơ: "Anh quảng nó đi rồi. Em để rậm rịt sẽ nhiều muối lắm". Có khi Bách tự tiện thay một chậu hoa nào đó bằng chậu ngải cứu, sả, chanh, gừng: "Vừa đuổi muỗi lại tiện khi nấu nướng. Nấu thịt bò có gừng, gà rang có sả, gà luộc có chanh, còn ngải cứu mang rần trứng ăn đỡ bệnh đau đầu. Em thấy anh tính kinh tế chưa?". Sâm cười buồn: "Ước gì nhà không quá chật".

Sau này Sâm không nói nữa, cũng ít cười dần, việc gì cũng chọn cách lặng im. Chị thôi không kể với chồng về những mơ ước nhỏ nhoi. Thôi thủ thi chuyện cửa nhà, chợ búa. Sáng thấy Bách ra khỏi nhà sớm hơn là chị thấy nhẹ nhõm trong lòng. Có dạo buổi tối Bách thường về muộn vì làm thêm bên ngoài. Chị để phần sẵn cơm, dọn dẹp cửa nhà rồi ôm con lên giường ngủ sớm. Vì không có gì để nói với chồng nên chị thường tìm có tránh mặt nhau. Mỗi lần Bách chạm vào người chị đều rút lại. Nói gì đến việc đầu ấp tay gối, vui vẻ xem chung một bộ phim, nghe chung một bản nhạc như ước hẹn ban đầu. Tình yêu của chị dành cho chồng như ẩm trà đã nhạt, như bếp lửa đã tàn, như nắng trưa đã phai ra, bằng bạc. Sâm không chắc đã hết yêu Bách hay chưa? Cũng không hiểu có phải mình đang bị trầm cảm trong giai đoạn nuôi con nhỏ? Sâm muốn làm gì đó để cửa nhà có thể ấm cúng hơn nhưng không biết phải bắt đầu từ đâu. Sâm có phải là người cố chấp khi tính bề con ra cổng đón chồng về thì đập vào mặt mình là hàng rào màu xám. Khi tính nấu một bữa cơm ngon chờ chồng về thì chợt nhớ lại những ngày đau ốm con nằm trên giường, bếp lửa từng vì mình mà ấm.

Chị đang mãi loay hoay trong mớ cảm xúc của mình thì Bách bắt ngó được cử đi công tác Sài Gòn. Hoặc là Bách cố tình xin đi vì cảm thấy ngột ngạt quá không chịu nổi. Trước lúc đi Bách nói: "Chừng nửa tháng anh về". Đầu giờ chưa đầy nửa tháng sau Sài Gòn thành tâm dịch. Bách mắc kẹt lại đó chưa biết ngày nào mới được về. Sâm nhớ ra mình chẳng kịp chuẩn bị gì cho chuyến công tác của chồng. Nhỡ ra trong và lì nên sắm vài loại thuốc thông dụng để đêm hôm có đau bụng hay ốm sốt còn có mà dùng. Như ngày xưa mỗi lúc Sâm đi xa bố vẫn hay nhét vào ba lô lọ berberin, thuốc giảm đau hạ sốt, hộp C sủi và túi lớn túi nhỏ thuốc cầm cầm chia sẵn từng ngày. Những lần ốm mở túi thuốc ra thấy nét chữ của bố dặn dò là thấy đỡ tủi thân. Sâm lớn lên trong sự quan tâm chu toàn nhưng lại chẳng học được những điều tốt đẹp từ bố là bao. Trái tim bố ấm áp bao dung, cả đời chưa từng nhìn vào khiếm khuyết, sai lầm của ai mà sống. Mẹ mất sớm, bố chưa từng than thở lời nào chỉ lặng lẽ vào ra trong ngôi nhà đầy ắp kỉ niệm. Gia đình hai bên nội ngoại vì thương mà giục bố đi bước nữa. Nhưng bố từng nói với Sâm:

- Vì có được tình yêu của mẹ mà cả đời này bố không khi nào thấy cô đơn.

- Con sang quê ngoại lần nào các đi các cậu cũng bảo mẹ may mắn vì yêu được bố. Trong mắt của người thân mẹ tốt tính nhưng đây thiếu sót. Thế mà bố chẳng bao giờ nặng nề với mẹ nửa lời. Con ước gì sau này cũng lấy được người chồng thương con như bố thương mẹ vậy.

- Bố cũng đây thiếu sót, mẹ con là người hiểu rõ hơn ai hết. Con biết vì sao bố suốt ngày quanh quẩn ngoài vườn không? Vì bố thích ngắm cây. Cây lớn che cây nhỏ, tầng tầng lớp lớp. Mẹ và bố cũng vậy, đều bao dung và nương tựa lẫn nhau.

Sâm hình dung lại cảnh chồng mình làm lúi xếp đồ, lúi thủi xách va li ra khỏi nhà mà thấy ân hận quá. Đạo này đưa bạn thân hay nhắn tin vào lúc nửa đêm. Không tán chuyện tếu táo như xưa mà lần nào bạn cũng nói những câu để khiến người ta thấy nhói lòng. Bạn bảo "mấy hôm nay phải dạy cho đứa con trai nhỏ biết cách nấu vài món đơn giản. Dạy con gái lớn việc quán xuyến nhà cửa, tiết kiệm chi tiêu. Những việc mà trước kia tớ luôn nghĩ "vội gì". Giờ thì không biết ngày mai sẽ ra sao nên phải tính xa hơn những gì mình từng nghĩ". Có những ngày nhìn đầu cũng thấy buồn đau, bạn gọi bảo: "Nhớ thu Hà Nội quá. Năm sau nhất định ra Hà Nội đi dạo phố cổ, ngồi xồm trên vỉa hè lựa quà vặt bên những gánh hàng rong. Thả vào miệng mình một nhúm cốm tươi, thấy được cả mùa thu trong đó. Ừm... nếu mình còn sống". Sâm nghe tiếng bạn cười giòn tan trong điện thoại mà thương quá. Lòng lúc nào cũng nóng như lửa đốt khi nghĩ Bách chỉ có một mình trong đó không biết phải xoay xở thế nào.

Trên Facebook mọi người than thở chuyện công ty, cửa hàng đóng cửa. Chuyện giãn cách xã hội không thể đi lại được. Chuyện thiếu lương thực, thuốc men mà không dám thò mặt ra ngoài mua bán. Vậy mà gọi điện lần nào Bách cũng bảo: "Anh ổn mà. Em đừng lo". Ngày nào cũng thấy vài cái avatar trên Facebook để ảnh đen. Tức là có vài người thân của bạn bè đã ra đi vì Covid. Có người con xa nhà, cha mẹ mất còn không thể thấp mồi nên hương. Có người mẹ mất con, tay run run ôm hũ tro cốt vào lòng khóc không thành tiếng. Có người vợ mất chồng khi tuổi còn quá trẻ, bao nhiêu điều hẹn trước còn chưa thể thực hiện cùng nhau. Nửa đêm đọc bản tin y tế cập nhật số ca nhiễm COVID-19 ngày càng tăng, Sâm bỗng nhiên bật khóc. Chị chưa từng nghĩ đến một ngày chỉ cần được đứng trước mặt nhau dù thuận hay giận đối cũng là điều may mắn. Đã lâu lắm rồi cả nhà chị chưa cùng ngồi ăn chung một bữa cơm. Lâu rồi con gái chị chưa được sà vào vòng tay của bố. Bách vắng nhà ba tháng, Sâm lúi lúi đám gỗ lửa, lục bình ra lau bụi bặm. Chị đoán Bách đã từng rất cô đơn nên có thể ngồi hàng giờ bên những vật vô tri vô giác. Bách hiểu từng ngó ngách trong căn nhà này hơn chị. Còn Sâm, đến cả những sợi tóc trên đầu mình chị cũng không hiểu nổi.

Bách bảo:

- Mùa mồng năm nào tóc em cũng rụng nhiều như vậy. Người ta gọi tháng Mười là mùa rụng tóc. Em quên à?

- Sao em chẳng nhớ gì nhỉ? Em hoang mang như thế tóc chưa từng rụng thế bao giờ. Có lẽ em đã nhớ những điều không nên nhớ. Em đã quên những điều chẳng đáng để phải quên.

- Anh nhớ lúc chúng mình mới yêu nhau, Ừm... năm ấy tụi mình hai chín tuổi. Em dẫn anh về thăm nhà, lúc ấy bố bị ung thư giai đoạn cuối. Tóc bố rụng nhiều lắm, hói hết đầu. Nhưng bố không buồn phiền. Em còn nhớ bố nói gì không. Bố bảo: "Tóc cũng giống như những ý nghĩ trong đầu. Những ý

nghĩ mệt mỏi, giả nua thì phải rơi rụng đi cho đầu óc nhẹ nhõm, cho cái mới được sinh sôi". Qua mùa này tóc sẽ mọc lại thôi. Em đừng lo. Thời gian này em cũng đừng ăn kiêng hà khắc, tóc thiếu chất sẽ càng rụng nhiều hơn.

Sâm thường ngồi ở sân nhà nhìn nắng thu hát qua tán lá gác bên hàng rào, lấp lánh. Sâm nhớ đến những ngày Bách và con gái ngồi giữa sân sửa đồ chơi cũ. Tiếng cười con lanh lảnh vang lên khi thấy chiếc xe cứu thương đã chạy được, con rùa đã được lên dây cót, em búp bê đã lắp lại đủ hết tay chân. Giá mà bây giờ cảnh tượng đó đang diễn ra ngay trước mắt thì hạnh phúc biết bao. Sâm sẽ thối cầu nhàu sao nhà đóng cửa hoài mà vẫn lấm bụi? sao chỗ nào bố con anh cũng có thể bày bữa? sao chiếc áo trắng nào của anh cũng dính cà phê? Sâm sẽ im lặng ngắm nhìn họ hoặc vui vẻ vào bếp nấu nướng thơm lừng.

Sâm thêm nghe thấy tiếng con ngong nghịu, nũng nịu qua điện thoại. Nhưng con trẻ thường mãi chơi, có khi đang nói chuyện với mẹ liền chạy đuổi theo chú mèo mãi tít ngoài sân. Bỏ Sâm lại với tiếng ti vi, tiếng chó gà kêu inh ỏi vọng vào từ khu vườn quê quen thuộc. Chắc biết Sâm buồn nên Bách thường hay nhắn gọi. Có sáng anh đánh thức chị sớm, rú rú: "Hay là hai đứa mình cùng tập thể dục đi? Em dạy anh các bài tập yoga cho là phổi khỏe đi. Phổi anh cần phải khỏe đánh bật "Cổ Vỹ" ra để còn về với mẹ con em chứ". Sâm đặt chiếc điện thoại trước mặt, trái tim đập mà thấy lòng rung rung xúc động. Lúc kể bên, có nhiều ngày chị muốn tránh mặt nhau. Đến lúc xa lại muốn được cùng nhau thức dậy. Cùng nhau làm những công việc hàng ngày. Tiếng Sâm trầm và ấm: "Hít vào. Giữ hơi lại khoảng 5-6 giây rồi thở ra nhẹ nhàng. Anh nhớ hóp chặt bụng khi thở ra đấy nhé". Bách cười: "Trước giờ anh cứ tưởng hít vào, thở ra là thứ đơn giản nhất. Ai ngờ đến hít thở cũng cần phải tập".

Sâm không ra khỏi nhà vào những ngày Hà Nội giãn cách xã hội. Cũng may mà nhà có giếng, sà, tia tổ đun nước uống mỗi ngày để tăng cường sức đề kháng. Những lúc ấy thăm cam on Bách với những chậu cây anh chăm tưới. Có vài thứ từng vương vãi tầm mắt lại trở nên hữu ích vô cùng. Lúc đang nấu cơm thì chuông điện thoại reo, Bách bảo:

- Anh vừa gọi cho con. Con ngoan lắm. Mà em đang nấu cơm đấy à? Anh nghe thấy tiếng cơm sôi. Người thấy mùi thức ăn thơm quá.

- Mấy quả chanh ngoài ban công đã mọng nước lắm rồi. Anh về là có chanh vắt canh rau muống ăn với cà muối đấy.

- Anh nhớ nhà quá. Nhiều đêm nhắm mắt lại nằm mơ tưởng tượng ra mọi góc ngách trong nhà. Hà Nội đầu thu không khí chắc là thích lắm. Cây bàng trước cửa nhà mình lá đã vàng chưa?

Sâm tắt bếp, mở cửa sổ nhìn ra ngoài. Làm sao để gửi thu Hà Nội cho anh? Cái se se lạnh đầu mùa, chút xao động của lòng người thiếu phụ.

Bách bảo:

- Nơi anh ở vẫn là vùng đỏ. Nhưng những ngày này anh chỉ nghĩ về vùng xanh trong kí ức của mình. Nơi có em và con.

Đấy rõ ràng là Bách của những ngày mới yêu. Ấm áp và dịu dàng. Sâm cười, nước mắt bỗng giàn giụa...*

Nguyễn Hải Yến

Khởi đầu

Khởi đầu của lại tàn bắt đầu từ đâu?
Có khi từ chối chàng
Hoa bung nở
Cây cao một mình hứng gió
Những con đường chen chúc cỏ

Khởi đầu của trưởng thành bắt đầu từ đâu?
Có khi từ cái cây bị tia cành
Hoa hồng bị cắt đau
Những thân chè bị đốt

Khởi đầu của sinh sôi bắt đầu từ đâu?
Có khi từ vết dao chiết cành
Từ nhất cuộc bỏ vào lòng đất
Từ sự chia tách bấy đàn

Khởi đầu của khởi đầu bắt đầu từ đâu?
Có khi từ khoảng không không ai biết...

Chiếc áo sờn vai

Có thể nào làm mới được chiếc áo đã sờn vai?
Ngày đã qua có cách nào quay lại?
Gió vẫn thổi vào tàn lui
Rừng đầu nguồn nghe tiếng khi kêu

Bàn chân nào vấp phải đá lên rêu
Lá đã rụng một màu tàn úa
Có nghe chuyện cây sơn bị rách thân lấy nhựa
Máu đã chảy tràn trên những bức tranh

Đi khắp nẻo đường lại thấy loang quanh
Bốn mùa vẫn một vòng sinh diệt
Có nỗi đau nào in hằn trên cát?
Có vết cứa nào đau như cắt trong trai?

Đôi lúc chẳng thể nào vạch rõ đúng sai
Con bướm thụ phấn cho hoa
Lại là kẻ gieo mầm sâu hại quả
Cái kim nhỏ chui đầu quanh miếng vá
Vẫn chỉ một màu... chiếc áo đã sờn vai...

Đánh bóng

Người thợ đã đánh bóng đôi giày bằng một
chiếc giẻ lau
Phủ lên lớp bụi là một lớp xi đen
Màu xi bám vào giày rồi bám vào miếng giẻ
Đôi giày đen bóng loáng
Anh đi!

Người thợ đã đánh bóng chiếc ghế bằng một
chiếc giẻ lau
Phủ bên ngoài là một lớp sơn
Màu sơn bám vào gỗ rồi bám vào miếng giẻ
Chiếc ghế bóng loáng
Anh ngồi!

Người thợ đã đánh bóng chiếc gương bằng một
chiếc giẻ lau
Phủ lên mặt gương là hơi nước
Ấm mốc bám vào gương rồi bám vào miếng giẻ
Chiếc gương bóng loáng
Anh soi!

Đôi giày, chiếc ghế, chiếc gương biết gì không?
Miếng giẻ biết gì không?
Anh biết gì không?
Sự đánh bóng biết gì không?
Nếu như không người thợ?

Hoàng Thị Hiền

Phận người làm thuê nơi biên ải

Như kẻ lang thang không cửa không nhà
Bốn bề cheo leo vực sâu vách đá
Thở ra khói ra sương
Trượt ngã nơi đâu là mộ là giường
Vác trên vai giấc mơ của người tái tiền căng
nách
Ngày trượt theo những chuyến hàng
Gió sống ngăn ngắt
Mất mỗi cánh chim
Lấy đêm đổi từng canh bạc mưu sinh
Có ai suí phận người làm thuê nơi biên ải?

Vụ thóc ở quê chín giọt mồ hôi hạt rơi hạt vãi
Hạt nặng chầy xèo hạt nhùn lủ ngấm
Tương lai con thơ đọng từng cúc từng đồng
Lòng người hẹp như đất đai dần hẹp.

Lời thủ thi cung đường rớt mặt
Đi làm ăn đổi vận có khi
Công cán thường cao ưu ái những lần về
Sức khỏe trời ban tội gì bỏ phí
Bước chân đi bưng bưng khí thế
Sợ những khi nắng tắt, sương dày
Những giấc mộng đỏ tươi trên đá
Nhìn mặt trời như tỉnh như say.

Hoàng Chương

Đi

Có đi ra mới biết rằng
Ta là hạt nhỏ của hằng hà sông
Là giọt mảnh của mưa giông
Hạt bụi bay dưới cây trồng bách niên

Độc hành khuất bóng hàng hiên
Mới hay thế thái buốc duyên nhân tình
Nhiều khi muốn giữ phận mình
Phải đi dầy giữa rập rình trắng đen

Đi hoài, lạ sẽ thành quen
Đầu cho cay đắng, thấp hèn bữa vầy
Vẫn tin trong cuộc đời này
Người yêu người sống đông đầy nghĩa nhân

Đi xa rồi lại về gần
Đến hồi gối mỏi chồn chân mắt nhòa
Vấy tay chào cội ta bà
Bước luôn về phía thiên hà mây trời.

Sông xưa

Trốn xa cát bụi đô thành
Ta về gập lại an lành sông xưa
Chênh chao gió thổi nhạt thưa
Như câu thơ viết mãi chưa trọn vắn

Đâu rồi tóc búi thanh tân
Bến thu giặt áo bằng khuâng mây trời
Thò tay uống giọt nước rơi
Thương sông thương cả nỗi trời phận mình

Một đời quên nhớ u minh
Trường rằng đã héo chữ tình đa đoan
Dòng trong soi bóng cũ cang
Ngộ ra lòng vẫn mang mang kiếp phần

Nghe như có tiếng chuông ngân
Chiều ôm sông tím tàn ngàn chiều buông.

Lê Nguyên Như

Chiếc dầm nơi đáy ngực

Khi chia tay
có những điều xảy ra trái ngược
em và anh trở nên cứng rắn
mỗi lời dứt khoát, nhanh gọn hơn
mỗi bước đi như quả tạ dồn nén

Vầng trăng chảy máu lên đêm
rắc vu vơ khiến ngọn cỏ non tơ rục rỗng
bầy chim sẻ ngủ trên cây thức giấc
thở dài trong sương

Chúng ta thành hai tảng đá lúc nào
cái nhìn cũng tái nhợt trắng tàn
bức tường vẫn mục
hình vẽ xa xưa chưa xóa hết
rêu xanh, xanh dòng chữ
vết ổ, ổ đôi môi
góc buồn ái tình ẩn hiện

Khi yêu nhau

những tưởng sẽ đi hết đường xa
tắm trong mùi hương thân thuộc
vòng tay lửa đốt đêm đông
em nói lời trong veo mùa thu chưa tới

Thời gian sợi dây đứt từng chặng
một khắc thời
đã là hai ngã xa lìa
chiếc dầm ai cầm vào đáy ngực
đến giờ chưa hết đau.

Giọt đắng sau mưa

Gió trụi trơ
ngôn ngữ trên lưng sét
diễn loạn

Mặt đất ướt sũng
cây lúa ngã nhào chồng xếp
trước lần rơi cuồng bạo

Ngon cỏ ẩn mình trong nước đục
câu thơ lạnh đau
bao mái nhà xơ xác giấc chiêm bao

Mưa
xát núi
dao mài đá
những túi nước căng phồng
ánh chớp sáng đường gương
chiến trận

Sau mưa
bàn tay khâm liệm
những nụ hoa cái mặt khóc ròng.

Nguyễn Hồng Vân

Khúc nhớ đêm rỗng phố

cộng khối rừng chiều nuộc lạt tuổi thơ tôi
chiếc lá mùa thu khẩy vàng lên đỉnh nhớ
rớt mưa về tí tách hạt sen non
đồng triu hạt ngày không bóng nắng
nghiêng bên nào cũng sánh giọt sương tan

đêm phố thị lắng tiếng người ồn ã
mở khuya buồn vọng những trầm tư
nhà bên cạnh người rủ trong im vắng
giàn cách nào ngăn giọt nước mắt sâu
người rảo bước hè phố vang thỉnh thoảng
người xuyên đêm hóng lá trở mình

rỗng ngày trời hừng hờ lời trách nhẹ
phảng phất tới

phảng phất nhớ xa xôi
người bên cạnh khẽ khàng giấc lẻ
giọt mình đêm ran tiếng rao hờ

đầu hẻm nhỏ gà phố vang tiếng gáy
gọi trưa về thức dậy những cách li
có ai hát lao xao ngõ vắng
những ngáy qua chưa ngớt nhớ phố tan
gần tầm tay như xa cách mặt hồ
khúc thủy du im bất những cung tơ
ghì ta trưa bập bùng rồi thỉnh thoảng
phố hoàng nguyên những bước khởi sinh
nắng tàn rụng khuya bùng lên tia sáng
hướng dương còn e ấp phía đông mưa.

Phùng Hiếu

Tự tình với quê

Quê ơi con mệt mỏi quá
Về bắt cua đồng được không?
Hóa ra phồn hoa phố thị
Không sang bằng tiếng gáy gà

Quê ơi không cần gì cả
Con về tay trắng được không?
Ước mơ dờ dạc mơ ước
Giàu sang chỉ ngọn gió đồng

Quê ơi sao giờ xa quá?
Đất người lặn lội kiếm ăn
Dịch hoang tàn con xơ xác
Mất cây nhớ khói quê nhà

Quê ơi con về quê nhé?
Quê nghèo mưa bão bão giông
Không đâu bằng quê nhà cả
Buồn vui theo nước lớn ròng

"Quê không bỏ rơi ai cả
Người đi quên cả dòng sông
Trắng tay đời không như mộng
Về
Quê ôm ấp vào lòng!"

Có những chiều

Có những chiều trầm xuống
Cho nỗi buồn dâng lên
Em và anh cũng vậy
Thấu sao nỗi vô thường?

Có những chiều như thế
Bỗng đứng sợ hoàng hôn
Sợ bóng đêm bủa lưới
Nỗi đau buốt lạnh hồn

Có những chiều khói thuốc
Vương lên mắt mi sầu
Em và anh quá vội
Nên giờ ai đau hơn?

Có những chiều sợ lắm
Tiếng mưa ướt hiên nhà
Lòng ta là cơn bão
Chỉ vì nhớ người ta!

Có những chiều như thế
Thở ra cũng thấy già
Thời gian trôi chậm quá
Bao giờ quên người ta?

Nhật Nguyệt

Dang dở

Em hãy về đi chiều đang tắt
Nắng nhạt cuối thu nắng nhạt rồi
Bàn tay em mềm bên bờ mắt
Mong manh lá vàng ứa niềm tôi

Em hãy về đi trăng đã ngủ
Đừng giấu vào đêm vụn vỡ này
Con đường đang đi rồi sẽ cũ
Dệt ngon cỏ đầy với heo may

Em hãy về đi hoa đã nở
Ban mai nhủ gọi khóm cúc vàng
Sang đông chắc gì em còn nhớ
Có một nỗi buồn tôi đã mang

Em hãy về đi ngày thăm thẳm
Còn lưu luyến gì nữa xa xôi
Thu vẫn còn đây người xa lắm
Trăm năm hình hài lặng lẽ tôi.

Không đề

Chợt nghe trong ngọn gió non
Đêm hoang đại ấy vẫn còn vấn vương

Chợt nghe trong nỗi vô thường
Mắt em náu cả nẻo đường tôi qua

Chợt nghe trong phút thật thà
Lời yêu thương đã ngấm da thịt rồi

Chợt nghe chặt chẽ bờ môi
Nồng nàn đêm giấu tình khời vào lòng

Chợt nghe thu gọi mùa đông
Gửi con gió thoảng thơm nồng cô đơn.

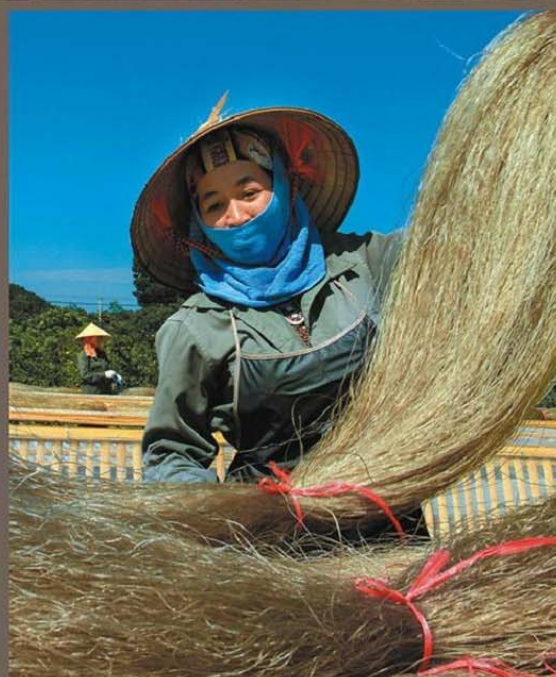

LÀNG NGHỀ MIẾN VIỆT CƯỜNG QUA ỐNG KÍNH CỦA NSNA ĐỖ ANH TUẤN

Làng nghề miến Việt Cường xã Hóa Thượng, huyện Đồng Hỷ, tỉnh Thái Nguyên có gần 50 hộ làm nghề sản xuất miến.

Nghề làm miến dong ở đây đã có từ nhiều đời nay. Miến Việt Cường ngon có tiếng với những sợi dai, thơm, vị ngon ngọt. Những năm gần đây, bà con đã không ngừng mở rộng sản xuất, đầu tư thiết bị máy móc... Từ đó góp phần nâng cao năng suất, chất lượng, khẳng định thương hiệu Miến Việt Cường.

Tình yêu nam nữ trong dân ca Nùng Khen Lài

Thiếu nữ Nùng Khen Lài.

Triệu Thị Mai

Từ hơn nửa thế kỷ nay dân ca Nùng Khen Lài không còn mấy người hát nữa. Có chăng chỉ là những câu sli còn nằm ngủ đàu đố trong lòng những người trung niên Nùng Khen Lài sống ở một số xã thuộc huyện Hạ Lang tỉnh Cao Bằng.

Người Nùng Khen Lài có những điệu dân ca đặc sắc riêng của tộc mình, nhất là dân ca giao duyên của họ. Và những làn điệu khá độc đáo mà ngày nay chỉ còn các bậc cao niên là có thể hát được. Người Nùng Khen Lài gọi hát dân ca giao duyên trong đêm là Sli, còn sli hát ban ngày là lượn "slam khót" (ba câu) còn gọi là lượn Nóc Gát chỉ loài chim có tiếng hót rất hay, loại sli hát gồm ba câu trọn ý trọn lời. Khi tìm hiểu về dân ca tộc người này chúng tôi mới phát hiện làn điệu dân ca này vô cùng phong phú.

Cũng như các tộc người khác ở miền núi, nam nữ thanh niên Nùng Khen Lài hát giao duyên trong khi đi chợ, đi hội, hay hát trong đám cưới, vào nhà mới... hoặc trong khi đi làm nương lấy củi tình cờ gặp bạn sli họ có thể dừng công việc để sli lượn...

Nội dung cuộc sli thường ba chặng chính: Chặng thứ nhất, gồm mục lượn mời: "Lượn xính, sli xính", nội dung mục này chào hỏi, làm quen, chúc mừng; Chặng thứ hai là chặng tiếp đãi, chúc mừng ca ngợi, tâm tình, nguyện ước kết duyên: "Sli kén, lượn kén"; Chặng thứ ba là, từ già, nhân nhũ, hẹn hò: "Sli piác, lượn Piác".

1. Chặng thứ nhất

Sli xính, lượn xính, gồm những bài sli chào

mời nhau. Sli Tóp gồm những bài đáp lời mời. Trước khi hát "Sli Xính", mời nhau hát, thanh niên trong bản thường cất tiếng hát xin phép chủ nhân gia đình để được hát sli.

Hau rành slao đây cầm nấy mà

Ất mà ròn nấy chữ bầu chề

Đi mà ròn nấy chữ mí à

Sáu chữ ròn nấy lễ sli và

Lượn tẻ chao cần cầm nấy à!

(Người đồn gái xinh vào bản ta

Có phải vào nhà đây không chị

Có phải vào nghỉ đây không à

Nếu phải vào đây xin sli hoa

Lượn để chào^[1] duyên tối nay mà!)

Chào hỏi thưa gia chủ đó là lễ thường tình của khách đến nhà, sau đó người sli mới cất tiếng lượn mời. Nếu mời mãi khách chưa trả lời thì chủ nhờ đến gia chủ khuyên giúp:

Ở pá chang ròn nãi thấy cạ

Ở mé chang ròn nãi thấy soi

Khừn slim soi súc mìn tẻ và

Cạ hừ slao mìn sli oóc pài

(Ông bố trong nhà hãy có lời

Bà mẹ trong nhà hãy khuyên bảo

Đồng lòng khuyên các nàng cất tiếng

Giục cho gái xinh hãy đáp lời.)
Khách thường không nhận lời hát ngay mà chối khéo:

Tối nay đến chân núi nhá nhem

Hai anh bước chân vào cửa trước

Hai em cũng liền bước vào cửa sau

Vào nhà lửa tắt chẳng rõ mặt

Ngại gặp phải anh em họ hàng

Ngày mai ra đi người ta chê

Người ta chê mình lượn thông gia.

Lời ca trong sli Khen Lài chủ yếu là vần thơ tự sự, phổ biến là loại thơ bảy từ, từ cuối của dòng trên vần trắc vần với từ cuối của câu thứ dòng dưới vần bằng. Ví như đoạn sau:

Sli đin đây tãi mà lý khót

Lòm pật pây tốc chỉ cốc chiu

Thằng có pây thấp chày pây tấy

Tấy đây sli đây coi mà sinh

Mĩ hừ lùm chình lể đá cà

(Sli tình có đem theo mấy khúc

Gió tạt bay rơi đầu gốc ươi

Đợi anh đi tìm kiếm đuốc đi soi

Soi tìm được sli hãy đến mời

Chẳng để quyền tình là thôi mà)

Lên tiếng đáp lại nhưng người đáp vẫn khiêm tốn xin chối. Tuy là sli chối nhưng khi khách đã sli đáp lại nghĩa là đã nhận lời mời và cuộc lượn hát bước sang phần lượn đáp. Khách hát những bài sli chúc mừng, mừng đường, mừng nhà, mừng cửa, mừng các vật dụng, mừng gia súc gia cầm sinh sôi nảy nở...

2. Chặng thứ hai

Chặng thứ hai là chặng dài nhất, chiếm hầu hết thời gian của đêm sli. Tùy theo trình độ của đôi bên mà cuộc sli kéo dài một hay hai đêm. Chặng này thường chia ra hai phần. Phần sli theo sách, đối bên nam nữ hát những bài sli chép trong sách là những bài sli khuyết danh được những người giỏi sli đặt lời truyền lại cho. Đối bên hát thi thố, hiểu biết của nhau... Thường có các bài sli đó, sli Tứ quý, sli về thời gian, sli về các tích chuyện...

- Sli Tứ quý là bài sli bao quát cả bốn mùa trong năm, mỗi mùa có những tiết những loài cây, hoa khác nhau cùng với việc nông trang và những phong tục truyền thống của người Nùng Khen Lài.

Tháng Giêng có kỷ lần chũm chọe
Tháng Hai xuất ra cây hoa hồng,
Tháng Ba mừng ba đi tảo mộ
Tháng Tư gió mát qua hẻm núi
Tháng Năm lúc đó nông tang bận...
Tháng Bảy lúc đó mọi người nhớ
Người giàu kẻ nghèo thăm ông bà...
Tháng Chạp lúc đó tới hai nhăm
Cúng mỗ mã tổ tông cầu phúc.

Bài sli Tứ quý khái quát được phần nào, sinh hoạt phong tục tập quán của người Khen Lài bốn mùa trong năm. Tháng Ba tiết thanh minh có tục đi tảo mộ sửa sang phần mộ cho tươm tất... Các bài sli có tính nhắc nhở truyền dạy con cháu nhớ về tập quán tộc mình.

Bài sli về thời gian là bài sli điểm về cách tính thời gian giờ, ngày, năm, tháng theo can chi - lịch cổ của người phương đông. Mười hai tháng mỗi tháng tương ứng với một con vật. Cứ tuần tự như vậy người Nùng Khen Lài tính thời gian theo chu kỳ tuần hoàn của đất trời.

Bài sli thời gian nhằm truyền dạy nam nữ cách tính thời gian theo lịch can chi, đây cũng là hình thức nâng kiến thức cho người hát. Đây là một trong những giá trị thiết thực, trong hoàn cảnh xã hội miền núi xưa kia việc học chữ chỉ được dành cho nam giới ở những gia đình có điều kiện, còn đa số là mù chữ. Hát sli lượn là một trong những cách truyền dạy một số kiến thức cho người hát cũng như người

nghe. Do vậy, xưa kia người hát lượn giỏi được xem là người thông minh, hiểu biết.

Trong các cuộc hát thường bên nam chủ động hát trước, dù là khách hay là chủ nam thường hát dẫn đường. Nội dung lúc này không phải là đối đáp mà tuân theo nam nữ nối tiếp nhau hát từng đoạn, bên nào vì quên không hát nối tiếp được đúng coi như là thua và chuyển sang bài khác.

Sang phần thứ hai là phần đối bên bày tỏ tâm tình yêu thương nhưng nhớ. Là những bài sli tỏ tình, thề thốt đến các bài than tình yêu đơn lẻ, nỗi chờ mong... Phần này thường sli theo ngẫu hứng, ứng khẩu đối đáp. Tuy nhiên, cũng có nhiều câu, nhiều đoạn thuộc lâu thành bài đặt sẵn mà đối bên nam nữ vận dụng ra cho hợp cảnh hợp tình. Ở phần này thường có sli kết, sli chào, sli ba khúc... Những câu thơ thề thốt, ước nguyện giữa đôi lứa.

Sli tình yêu nhau chẳng lấy được
Nước mắt tuôn chảy thau thêm thau
Lời nào trúng tim nàng hãy nhớ
Sẽ kết thành đôi lứa như người.

Và những bài hát luôn đề cao tình yêu chân chính, coi trọng hạnh phúc gia đình, phản ánh những khát vọng về tình yêu:

Nếu anh được *chào* kết với nàng
Chào đến khi nước biển cạn tro rêu
Biến cạn tro cát anh mới lìa.

Tình yêu đẹp khi hai người nguyện thủy chung bên nhau, chung thủy là giá trị hàng đầu trong tình yêu:

Nếu anh được *chào* em thực sự
Chào cùng em đến chết chẳng quên
Ngày xuôi tay nhắm mắt nhớ em hoài.

Và vì tình họ có thể bất chấp hết mọi gian nguy để đạt được hạnh phúc lứa đôi. Nếu một trong hai người đã kết duyên rồi nhưng vì tình họ có thể kết đôi rồi lìa xa nhà, xa quê hương đến một nơi khác để sinh sống, đầu khó khăn muốn vẫn cùng bên nhau đến hơi thở cuối cùng:

Đất xa chỗ rộng ta hãy sống
Sẽ kiếm ăn chốn ở đôi ngày
Nếu ta kiếm được tiền dư dật

Dựng căn nhà sống như mọi người.
Dầu cay đắng cùng nhau ta chịu
Cháo loãng một bát cũng sẽ chia

Mai này nếu như làm ăn tốt
Hãy quay trở về thăm mẹ cha...
Về đến cha mẹ mà chẳng nhận

Ta sẽ thất cố chết với nhau.
Chết đi chẳng cho chôn khác đôi
Vào hòm cùng nhau để chôn chung.

Tình yêu đó là sức mạnh để vượt qua mọi trở ngại để đến với nhau bất chấp để được bên nhau, dầu có chết thì cùng chung một mộ hoặc thủy phôi xương cũng chẳng ngại:

Nếu anh được *chào* tình thực sự
Làm ăn chẳng nên đành xuôi tay
Chết chẳng đất chôn thì phôi xương.

Từ tình yêu mạnh mẽ đó mà trai gái Khen Lài kết duyên với nhau đặc thâm, chung thủy tới lứa tuổi có nhau, anh vác cây thì em dắt trâu, anh đi

bừa thì em phát bừa và đến khi ốm đau sẽ ngồi bên bốn cháo cho nhau...

3. Chặng thứ ba

Thường là những bài sli thương nhớ, hứa hẹn nhân nhủ và chia tay...

Đêm qua sli kết đến tận sáng
Sáng nay chia tay về khác phương
Ngắm mà xa xót nước mắt tuôn
Khi chia tay, họ lại nhân nhủ: Nếu bạn may mắn làm ăn khấm khá hãy nghĩ đến người bạn cô đơn kém may mắn này, nếu có đến ăn xin hãy thương tình cứu mang giúp đỡ.

Mệnh anh tốt đẹp nên đôi lứa

Mệnh em chẳng hay thành ăn may

Ăn nên anh hãy thương em cùng

Sli chia tay là những bài sli nói lên tình cảnh đang vui mà lại phải xa nhau, xa bạn tình, cô đơn, vắng lặng. Nhưng dầu có xa người mà lòng chẳng xa, mình về nhưng hồn vía mình vẫn ở bên bạn. Nên đến bữa ăn cơm nhớ mời vía mình ăn cùng, có tấm áo, manh quần hãy chia cho vía mình với, hàng ngày ra ruộng, lên nương nhớ gọi vía cùng đi, chớ bỏ vía một mình bơ vơ...

Giờ anh đã chia tay về đó

Vía anh còn ở bên cổ nàng

Đến bữa ăn sáng chiều gọi với

Chớ để vía sầu cháo muối không

Về nhà quần áo chia vía với

Nón rách chia nó nửa dùng...

Sli diễn ra theo trình tự như trên gọi là "cuộc sli". Những cuộc sli thường kéo dài từ tối đến sáng. Nếu đôi bên còn say đắm chưa muốn dứt thì phải đợi tới đêm mới hát tiếp. Có những cuộc sli còn kéo dài hai ba đêm. Những đêm sli người già trong xóm lại có dịp được thưởng thức tài nghệ hát sli của đôi bên nam nữ và hồi tưởng một thời mê mải đã qua, lớp trẻ học thêm được những bài sli mới. Sli làm cho làng bản đêm thanh vắng trở nên ấm áp sống động. Sli có sức quyến rũ để người đi xa thì nhớ, khách đến làng thêm thân thương. Và bao cặp nam thanh, nữ tú đã nên duyên chồng vợ để rồi cùng nhau làm ăn sinh sống:

Nếu anh được kết em thực sự

Sẽ được cùng em việc nông gia

Thời anh đi bừa, em phát bở

Đó là hạnh phúc lứa đôi tạo nên sự bình yên cuộc sống trên mảnh đất biên cương này.

Loại sli lượn hát ban ngày, gọi là lượn "sam khót" (ba câu). Nghĩa là ba câu trọn ý. Cách thức hát ban ngày thường đôi bên gặp nhau, muốn bắt quen người ta cất tiếng lượn chào, nếu bên kia đáp lại sẽ thành cuộc lượn. Cả nấc bước cũng như cuộc lượn ban đêm nhưng chủ yếu là lượn ba câu ngắn gọn, nội dung theo ngữ cảnh đặt lời, cuộc hát ngắn hay dài tùy thuộc vào tài đối đáp của đôi bên.

Sli Nùng Khen Lài như những đóa hoa thơm góp phần phong phú thêm vườn hoa dân ca trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam*

^[1]Chào tiếng Nùng có nghĩa là "giao"

CHẤT “MỘC” CỦA “Khoảnh khắc trong tôi”

Hoa của thép

Quang Khải

Tay máy lão thành Vương Minh Lập vừa trình làng 55 bức ảnh nghệ thuật qua triển lãm cá nhân “Khoảnh khắc trong tôi”. 70 tuổi, mới cho ra mắt triển lãm cá nhân đầu tiên, ông hoàn thành triển lãm cũng như lời khẳng định, với ông nhiếp ảnh thực sự là một phần của cuộc sống, sự cần mẫn đam mê của người cầm máy sẽ đánh bay tuổi tác.

1. Không gian tự nhiên hòa quyện cùng ánh sáng trời của sảnh Bảo tàng Văn hóa các dân tộc Việt Nam càng như tôn thêm những nét nghệ thuật từ mỗi khoảnh khắc trong ảnh. Và chắc hẳn khi dạo một vòng triển lãm “Khoảnh khắc trong tôi” nhiều người không khỏi giật mình vì một lẽ, ở cái tuổi thất thập cổ lai hi ấy vậy mà bàn chân Vương Minh Lập đã in dấu khắp nẻo đường của đất nước. Cảnh vật, con người từ bản làng vùng cao cho tới nơi đô thị sầm uất đều hiện diện qua ảnh Vương Minh Lập. Mỗi

góc máy ông chụp là khoảnh khắc ngưng đọng của thời gian, là hình ảnh chân thực của đời sống, thể hiện bản ngã của ông trước sự chuyển động của nhân sinh.

Với cách sắp xếp hài hòa, tạo những điểm nhấn, 55 bức ảnh tại triển lãm đã đem đến cho người xem những rung động thú vị. Từ những tác phẩm ấy người xem không khỏi ngỡ ngàng bởi những góc nhìn giản dị, rất “đời” được tay máy Vương Minh Lập chắt lọc qua ống kính. Để có được những bức ảnh đó quả thật người chụp phải có sự nhạy cảm đến nhường nào, và hơn hết là một tâm hồn luôn giao hòa, biết tận hưởng từng khoảnh khắc sống động của thế sự.

Hay chụp những góc ngang máy, thuận mắt, nhưng ảnh về sinh hoạt đời thường của Vương Minh Lập vẫn không kém phần mới mẻ. Cái hấp dẫn trong tác phẩm ở triển lãm chính là chất “mộc” rất “đời” của khuôn hình và thần thái nhân vật. Để làm được điều đó nếu không chịu khó đi sâu khám phá đời sống, sinh hoạt của người dân thì không thể có được. Vì vậy, khi xem ảnh của Minh Lập người xem luôn có cảm giác những khoảnh khắc ấy đã từng gặp đâu đó ngoài đời. Đây là hình ảnh một cụ già dân tộc đôi tay đang trau chuốt làm nghề truyền thống; là giây phút giải lao thoải mái trên nương cùng nụ cười tỏa nắng của hai thiếu nữ dân tộc; hay niềm vui của những cháu học sinh dân tộc đi học về; hội già bánh giầy ở Mộc Châu...

Hẳn người xem triển lãm không khỏi thích thú khi chứng kiến một bức ảnh khá đơn giản, một thanh niên người Mông với động tác trồng chuối mùa kèn, trong tác phẩm “Nghệ nhân”. Đây là bức ảnh thu hút khá đông người xem tại triển lãm. Khi ngắm tác phẩm này NSND Lê Khánh thích thú: Tôi tâm đắc với bức ảnh này lắm! Bức ảnh thể hiện một động tác rất khó trong mùa sò lỏ của người Mông. Người Mông phát triển điệu múa dân gian của họ đến mức độ có những động tác cực khó như: trồng chuối, lăn lộn, nằm ngửa... Và mùa không chỉ thể hiện nghệ thuật mà người Mông còn coi nó như trò thi phổ diễn tài năng, nhất là động tác múa của người đàn ông. Họ vừa múa vừa thổi kèn, vừa nhào lộn với những động tác võ thuật. Bức ảnh thật thú vị! Qua đó mới thấy người chụp đã rất kỹ công và bắt đúng cao trào trong một động tác múa dân gian rất khó của người Mông để bấm máy. Và khi xem ảnh chỉ cần nhìn một động tác của người múa đó thôi đã khái quát được những điểm cơ bản trong đặc trưng văn hóa mùa Mông, vừa thổi kèn vừa múa... đây tính nghệ thuật và kỹ thuật cao, kết hợp giữa vũ đạo và võ thuật.

Không phô trương, gai góc, rất ít

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN **26**
SỐ 21 - RA NGÀY 10 THÁNG 11 NĂM 2021

Nghệ nhân

Như mẹ hiền

những góc máy độc, lạ... nhưng những tác phẩm đề tài cuộc sống sinh hoạt chiếm số lượng vượt trội trong triển lãm vẫn luôn đem tới những cảm xúc lạ cho người xem. Và có lẽ chính những bức ảnh đó đã lột tả con người Vương Minh Lập, một người giản dị, hiền lành, điềm tĩnh, chân thành, nhưng luôn ẩn chứa những khát khao, nhiệt thành với cuộc sống.

Ngoài tác phẩm "Nghệ nhân", tác phẩm "Hoa của thép" cũng gây ấn tượng mạnh khi ngắm nhìn. Không cần tăng màu sắc, độ tương phản nhưng đứng trước bức ảnh này ta vẫn thấy rõ sự lung linh huyền ảo và rất thật. Những ánh thép trong lò luyện tạo ra một hòa sắc tuyệt diệu. Muốn vụn hạt lửa thép bùng ra, tỏa sáng trong không gian với nhiều sắc độ đậm nhạt. Những hạt lửa ấy tung bắn, hòa quyện như một vũ điệu cuồng say, của những ánh sao li ti đang ào ạt, tuôn chảy. Trên nền sáng đó bùng lên thế đứng khỏe

khỏe, dũng cảm và cần mẫn của người công nhân luyện thép đang làm việc. Vẻ đẹp gần gũi và chân thực, chỉ một khoảnh khắc đơn sơ nhưng đã tác nên được biểu tượng người thợ trong lao động dựng xây Tổ quốc.

2. Từng là người lính đã đi qua cuộc chiến, phải chăng những năm tháng tuổi trẻ sống, chiến đấu ở tuyến đường Trường Sơn lịch sử, thuộc đoàn 559 chiến trường miền Nam chống đế quốc Mỹ đã hình thành trong ông cái nhìn bao dung, bình dị và thuần mộc. Đằng sau những tác phẩm của Vương Minh Lập ta còn nhìn thấy những câu chuyện, những số phận, những mảng sáng tối của văn hóa vùng miền, nhất là vùng đất biên cương phía Bắc. Đó là những mảng màu trầm của đá núi, của kiến trúc bên phố cổ Đồng Văn trong "Chợ sớm", Em bé vùng cao ở Mèo Vạc và Xín Mần (Hà Giang), những ruộng bậc thang, những cung đường cua tay áo của Tây Bắc hùng vĩ...

Nói về chất "mộc" trong ảnh của Minh Lập, họa sĩ Hoàng Báu, Chủ tịch Hội VHNT thành phố Thái Nguyên cảm nhận: Với đề tài sinh hoạt, mỗi bức

ảnh Vương Minh Lập thật sự là một khoảng lặng đáng nhớ. Cuộc đời này dường như ai cũng bận rộn, lo toan, ngày qua ngày lao vào công việc. Những khoảng lặng trong ảnh của ông đã khơi gợi, nói hộ tiếng lòng của người xem: Có lúc nào đó dừng chân, bất chợt ngỡ ngàng nhận ra trong sự toan tính mà quên đi những gì là giản dị nhất, bình thường nhất ấy lại đem đến cho chúng ta nguồn cảm hứng, niềm vui và xoa dịu những vết thương thường nhật của cuộc đời.

Còn NSNA Trịnh Việt Hùng thì đánh giá khá cao bộ ảnh tại triển lãm. Anh cho biết: Đối với tôi, những bức ảnh trong triển lãm đều là những bức ảnh rất tốt để phục vụ cho xã hội cũng như tôn vinh mảnh đất con người Thái Nguyên. Vương Minh Lập chụp phong cảnh cũng rất đẹp nhưng ông thành công trong những tác phẩm đời sống sinh hoạt. Với đề tài này ông đã chạm vào được những nét đời thường nhất, thể hiện tốt cuộc sống lao động sản xuất của nhân dân. Để chụp được những nét đó không hề đơn giản. Vương Minh Lập chụp rất thật, chụp trên hiện trường không có sự dàn dựng sắp xếp. Ảnh của ông không chấp ghép, photoshop, đây là điểm tốt của nhiếp ảnh cổ điển rất cần phát huy.

Đến với nghệ thuật nhiếp ảnh khi đã lớn tuổi, năm 2010 ông mới là thành viên Chi hội Nhiếp ảnh Hội VHNT tỉnh Thái Nguyên, và 70 tuổi, mới cho ra mắt triển lãm cá nhân đầu tiên. Ở cái tuổi thất thập đó nhiều người khó tưởng tượng nổi Vương Minh Lập "dám" tổ chức một triển lãm. Nói về điều này ông xúc động: Bắt tay vào làm tôi gặp nhiều khó khăn, nhất là khâu tổ chức trưng bày. Tuy nhiên, khi biết tin tôi sắp mở triển lãm cá nhân, bạn bè, người thân và các tổ chức Hội VHNT trong tỉnh đã hết lòng ủng hộ, nên triển lãm đã thành công ngoài mong đợi. Là một người con đất Thái Nguyên, tôi làm triển lãm này để góp một phần nhỏ bé nhân kỷ niệm 190 năm Ngày thành lập tỉnh, 59 năm Ngày thành lập thành phố Thái Nguyên. Và hơn hết tôi muốn "báo cáo" kết quả sáng tác, công bố với mọi người rằng mình vẫn đang cầm máy, luôn sẵn sàng dẫn thân để sẵn lòng cái đẹp.

Người xem tại triển lãm

Chùa Ha trong đời sống của người Nhã Lộng

Khắc Thái

1. Chùa tọa lạc trên một quả đồi thoải khoảng 2,5ha, kiến trúc chùa kiểu chữ công, với 7 gian tiền đường và 4 gian thượng điện, có khu nhà thờ tổ, thờ Mẫu nằm gọn trong khuôn viên khép kín, mỗi tòa đều có kiến trúc riêng rẽ nhưng lại kết hợp thành một quần thể. Đây là ngôi chùa cổ có niên đại sớm, lưu giữ nét kiến trúc thời Lê thế kỷ XVIII.

Vừa là nơi sinh hoạt văn hóa của người dân địa phương, chùa Ha cũng là nơi phục vụ nhu cầu văn hóa tinh thần, tín ngưỡng tâm linh của Phật tử bốn phương những người muốn tu tâm, hướng Phật, hướng thiện đến đây, thờ phụng Đức Phật từ bi, tha lỗi mình vào không gian an lành, hướng tâm hồn lên cõi thần linh với những mong ước tốt đẹp.

Hàng năm, chùa đều tổ chức các ngày lễ: Lễ hội chùa Ha (rằm tháng Giêng), Lễ Phật Đản (ngày 8 tháng 4 - âm lịch), Lễ Vu Lan (rằm tháng 7). Hàng tháng, chùa có Lễ Cầu an (mùng 1, ngày rằm), Lễ Sám hối (ngày 14 - 30). Trong đó, lễ hội chùa Ha (Rằm tháng Giêng) là lễ chính của chùa. Vào dịp lễ này, mọi người đến chùa để cầu trời ban phúc lành với quan niệm "Lễ Phật quanh năm không bằng Rằm tháng Giêng". Cũng vào dịp này, tại đình Nhã Lộng tổ chức rước kiệu từ nghệ về đình, làm lễ dâng hương báo công Thành hoàng làng. Bên cạnh các nghi lễ trang nghiêm, vào thời gian này, tại Chùa Ha còn tổ chức nhiều trò chơi dân gian bổ ích: đấu vật, chọi gà, cờ tướng, cờ người, thi hát giao duyên giữa các nam thanh nữ tú... Lễ Phật Đản là lễ kỷ niệm ngày sinh của Đức Phật. Vào ngày lễ này, mọi người đến chùa với mong ước nhận được ơn ích từ sự ra đời của Phật, mong ngài ban cho bình an và mọi sự tài lộc,...

Chùa Ha, có tự là Bà Ha tự, ở xã Nhã Lộng huyện Phú Bình. Với địa thế thoáng mát, nhiều cây cổ thụ bao quanh, tạo nên một không gian tĩnh mịch, cổ kính. Qua sự đắp bồi của lịch sử, chùa Ha không chỉ là nơi thờ tự Phật giáo, mà còn thể hiện đời sống tâm linh là nơi sinh hoạt văn hóa của nhân dân trong xã.

Lễ Vu Lan là ngày lễ để xá ác, tòng thiện. Vào dịp này, ai ai cũng hướng tâm hồn lên cõi Phật, mong muốn được giải khỏi mọi tội lỗi và đón nhận những điều thiện vào con người của mình.

Lễ Sám hối vào ngày 14 và 30 hàng tháng là dịp để Phật tử hội tụ về chùa quỳ trước tượng Phật. Nhìn nhận lại bản thân để thấy tội lỗi của

mình, quyết tâm chừa tội và hoàn thiện bản thân mình hơn.

Ngày 15 và 30 hàng tháng là Lễ Cầu an. Sau ngày 14 và 30 Sám hối, con người được rũ bỏ mọi tội ác, trở nên lương thiện, trong trắng... Lúc này, họ đến với Đức Phật để xin những ơn lành cho mình cho mọi người xung quanh.

Trong các buổi lễ hội của chùa Ha không chỉ

Qua thời gian một số hạng mục chùa Ha đang dần xuống cấp

VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN **28**
SỐ 21 - RA NGÀY 10 THÁNG 11 NĂM 2021

VĂN HÓA

Sinh hoạt văn hóa cộng đồng ở chùa Ha

ing tinh thần

thu hút sự tham gia đông đảo của nhân dân xã Nhả Lộng mà còn thu hút đông đảo sự hồi hướng chiêm bái của phật tử thập phương. Không những thế, các giáo dân Thiên Chúa trong xã cũng đến tham quan và tham gia các trò chơi dân gian làm cho không gian và không khí lễ hội thêm sôi động, nhộn nhịp. Qua các hoạt động cộng đồng con người thêm gắn kết yêu

thương.

Với nét đẹp cổ kính riêng có, chùa Ha được công nhận "Di tích Lịch sử Quốc gia" năm 2004. Và từ bao đời nay chùa vẫn luôn là niềm tự hào của nhân dân Nhả Lộng về giá trị lịch sử cũng như nghệ thuật kiến trúc. Chùa Ha vừa hòa quyện trong cảnh quan của làng quê Nhả Lộng êm ả, vừa kết tinh khẳng định bản sắc riêng, độc đáo mà con người nơi đây luôn hoài niệm, khát vọng.

2. Trong thời kỳ đấu tranh giành độc lập dân tộc và xây dựng Tổ quốc, chùa là nơi ghi dấu nhiều sự kiện lịch sử gắn với quá trình hình thành và phát triển phong trào cách mạng của huyện Phú Bình và tỉnh Thái Nguyên.

Chùa Ha cùng với đình Lộng và thành phủ Phú Bình là nơi cất giấu vũ khí của Bộ Quốc phòng và Liên khu Việt Bắc. Đây cũng từng là nơi luyện tập quân sự của Tiểu đoàn 160 Quân đội nhân dân Việt Nam do đồng chí Đào Đình Luyện phụ trách trước trận đánh Phủ Thông năm 1948. Trong kháng chiến chống Mỹ cứu nước, chùa là kho quân lương của Sư đoàn 312.

Chùa Ha tồn tại trên mảnh đất linh thiêng, trải qua bao thăng trầm của lịch sử, đã đóng một vai trò lớn trong việc củng cố tinh thần đoàn kết của nhân dân trong xã. Khi đất nước hòa bình, chùa cũng góp phần không nhỏ làm nên những giá trị văn hóa của miền quê thuần nông Phú Bình. Mái chùa Ha cong vút, gần gũi, thuần Việt duyên dáng cùng bộ tượng Tam thế, tượng Thích ca, tượng Quan Âm nghìn mắt nghìn tay với những đường nét tinh xảo, sống động. Ngoài ra những bia đá, cột đá, hương án, chuông cổ cùng những lễ hội rộn ràng... mãi là niềm tự hào của người dân Nhả Lộng.

29 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN
SỐ 21 - RA NGÀY 10 THÁNG 11 NĂM 2021

CÂU CHUYỆN VĂN HÓA

Ăn uống thời dịch bệnh

Bài "Các quy tắc trên mâm cơm của người Việt xưa" ai đó đăng lên Facebook gần đây, khiến "cư dân mạng" được phen bàn tán.

Các quy tắc ấy xoay quanh chuyện ăn cơm, như: Trước khi ăn phải mời; không vừa ăn vừa nói; không "vả" cơm quá 3 lần liên tục... vân vân và vân vân. Trong số rất nhiều quy tắc ấy thì việc sử dụng đũa được nói đến nhiều nhất: Không dùng đũa riêng để khuấy, chọc vào bát, đĩa thức ăn chung; đưa đũa ra là gấp 1 lần, không được đảo, chọn thức ăn trong bát đĩa chung; phải trở ngược đầu đũa của mình nếu muốn gắp đồ cho người khác, hoặc dùng đôi đũa sạch khác để gắp cho mọi người; không nên cầm, nắm đầu đũa; không được nói đũa khi gắp đồ cho người khác hoặc được người khác gắp đồ ăn cho...

Giữa lúc dịch COVID-19 hoành hành, nhiều nơi bà con lo cái ăn để tồn tại qua ngày, đưa ra "quy tắc" ăn uống lúc này có vẻ "vô duyên". Bởi thế, ở dưới bài viết này, không ít người phản hồi chê bai: Phú quý sinh lễ nghĩa; quý tộc rơm; ăn chứ có phải biểu diễn đâu; có cái cho vào mâm là quý rồi, thời gian đâu mà cầu kỳ bày vẽ... Có người còn phân tích rằng các quy tắc ấy chỉ dành cho tầng lớp "ăn trên ngồi trốc", chứ với người lao động, ăn vội ăn vàng mà còn làm, thời gian đâu mà quy với chả tắc.

Nhưng nếu tĩnh tâm nghĩ lại, trong "đống" yêu cầu có vẻ nhiều khô khan ấy, ta chất lọc được nhiều thông tin hữu ích và nếu thực hiện sẽ hạn chế không nhỏ việc lây lan dịch bệnh, nhất là dịch Covid hiện nay.

Bấy lâu, trên mâm cơm của chúng ta thường bày các thức ăn (cánh, rau, thịt, cá...) vào đĩa, bát to để mọi người dùng chung. Mỗi người có 2 vật dụng riêng là cái bát con và đôi đũa. Trong quá trình ăn, đôi đũa là vật "nâng lên đặt xuống" nhiều nhất, vì thế ới chuyện đỡ khước đỡ cườ từ cách sử dụng đôi đũa mà ra. Có người trước khi ăn nhúng đầu đũa vào bát canh khoảng "rĩa" đũa; có người mút đầu đũa chùn chụt rồi xọc vào đĩa thịt ngoáy tung lên tìm miếng ưng ý mà gắp vào bát mình; có người kẹp đũa vào kẽ ngón tay rồi cầm muôi múc canh khiến đôi đũa cứ "múa" loạn trước mặt mọi người.

Món trung tâm trên mâm cơm của người Việt là bát nước mắm. Nhà giàu hay nhà nghèo, cổ bản thịnh soạn hay cơm canh qua bữa cũng không thể thiếu bát nước mắm. Rau, thịt, cá... đều "tiếp xúc" với nước mắm trước khi về bát riêng. Thế nên bát nước mắm trở thành nơi trung chuyển dịch bệnh từ người này sang người khác.

Một "tập tục" mất vệ sinh nữa nhưng nhiều người lại nghĩ là "lịch sự", đó là việc gắp thức ăn cho người khác bằng đôi đũa mình đang dùng. Đi ăn cơm khách, ăn cỗ cưới, toàn người xa lạ ngồi cùng mâm, mà cứ người này gắp cho người kia, rất mất vệ sinh.

Sự chung đụng trong ăn uống tạo cơ hội cho dịch bệnh lây lan nhanh. Không ít bệnh lây qua đường nước bọt như cảm cúm, dạ dày, viêm gan, lao và nay là COVID-19 từ cách dùng đũa mà ra.

Chuyện ăn uống chừng quen như hơi thở mà không hẳn ai cũng biết. Vợ chồng cố Giáo sư Trần Quốc Vượng - Nguyễn Thị Bảy trong cuốn "Văn hóa ẩm thực Việt Nam" dày gần 300 trang (xuất bản năm 2010), đúc rút: "Ăn uống vừa có tính đời vừa có tính thiêng". Trong nhân tướng học, người ta nhìn cách ăn để đoán tính cách, đoán nguồn gốc xuất thân, thậm chí đoán được cả tiền vận, hậu vận.

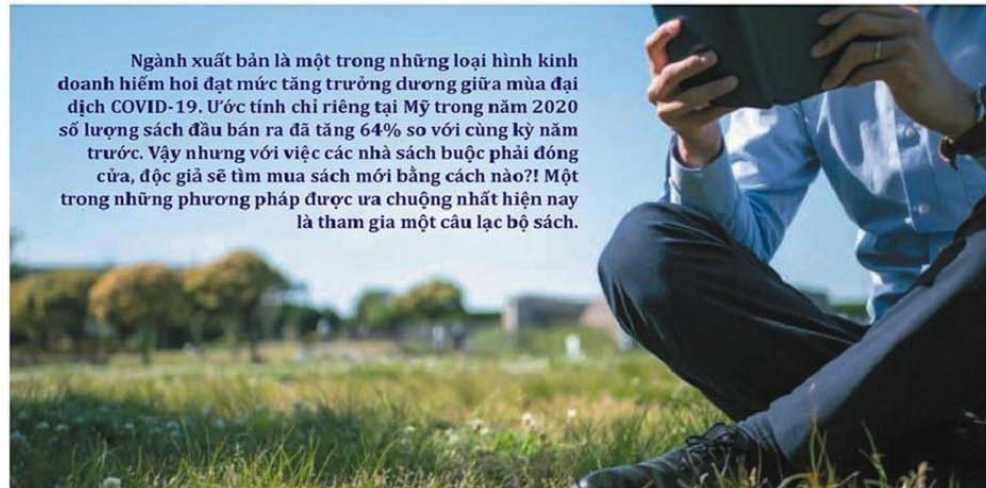
Không rõ "Các quy tắc trên mâm cơm của người Việt xưa" có nguồn gốc từ đâu? Nhưng nếu ai đó thực hành được, chắc hẳn người đó sẽ trở nên lịch lãm, sang trọng và nhất là bảo vệ được bản thân tránh nhiều dịch bệnh lây qua đường ăn uống.

Ngô Minh

KHÁM PHÁ “NGÀNH CÔNG NGHIỆP”

Biên dịch và tổng hợp: **Hội Lê**

Ngành xuất bản là một trong những loại hình kinh doanh hiếm hoi đạt mức tăng trưởng dương giữa mùa đại dịch COVID-19. Ước tính chỉ riêng tại Mỹ trong năm 2020 số lượng sách đầu bán ra đã tăng 64% so với cùng kỳ năm trước. Vậy nhưng với việc các nhà sách buộc phải đóng cửa, độc giả sẽ tìm mua sách mới bằng cách nào?! Một trong những phương pháp được ưa chuộng nhất hiện nay là tham gia một câu lạc bộ sách.

Vì không thể ra ngoài nên càng ngày có nhiều người tìm đến sách

Vài nét về câu lạc bộ sách

Khi độc giả tham gia một câu lạc bộ sách, cứ đến đầu tháng, họ sẽ nhận được một bản danh sách giới thiệu những đầu sách đáng đọc nhất trong tháng đó. Bạn đọc chỉ cần gửi thư hay tin nhắn trả lời cho câu lạc bộ biết họ muốn mua tác phẩm nào là sẽ nhận được cuốn sách đó. Số tiền mua sách sẽ được câu lạc bộ trừ vào khoản lệ phí mà người tham gia phải đóng hằng năm.

Câu lạc bộ sách đầu tiên xuất hiện tại Đức vào năm 1919 và ngay lập tức gặt hái được những thành công lớn. Tất cả các bên tham gia mô hình kinh doanh này đều có lợi. Thứ nhất, nhà xuất bản tiết kiệm được khoản tiền marketing do được giới thiệu sách trực tiếp đến độc giả. Mặt khác, người đọc đỡ tốn công sức tự mình đi tìm hiểu xem cuốn sách nào nên đọc. Book of the Month Club, câu lạc bộ sách nổi tiếng nhất ở Mỹ, bán được hơn 200 triệu bản sách chỉ trong 40 năm hoạt động đầu tiên.

Vào thập niên 1950, các nhà xuất bản bắt đầu khuyến khích những người tham gia cùng một câu lạc bộ sách tổ chức thành các hội, nhóm cấp thị trấn hay cấp thành phố. Những hội nhóm này sẽ gặp mặt nhau hàng tháng để trao đổi về cuốn sách họ mới đọc. Mục tiêu của các nhà xuất bản là giúp bạn đọc giữ được niềm đam mê với sách giống như khi người chơi cờ tham gia hội cờ tổ dân phố vậy. Họ không hề nghĩ rằng, mình đã “gieo hạt giống” đầu tiên cho việc đưa câu lạc bộ sách trở thành cái gì đó đạt giá trị ở tầm cao hơn một loại hình dịch vụ

kinh doanh.

Các đảng phái chính trị bắt đầu tổ chức câu lạc bộ sách, đơn cử như Workers' Book Club (Hội sách Công nhân) của Đảng Lao động Anh. Các đảng phái vừa muốn tăng sự trung thành của các đảng viên, vừa tổ chức giáo dục, bồi dưỡng bản lĩnh chính trị cho họ. Đối với những hội nghề nghiệp như hội luật gia, hội bác sỹ... câu lạc bộ sách là cách dễ nhất để truyền bá các kiến thức, kỹ năng công việc hiện đại nhất đến với hội viên. Đến cuối thập niên 1970 của thế kỷ trước, các câu lạc bộ sách đã thực sự trở thành một tổ chức đoàn thể không thể thiếu trong các xã hội phương Tây.

Bước sang trang sách mới

Việc mạng Internet trở nên phổ biến đã khiến nhiều người nghĩ đến sự “khai tử” của câu lạc bộ sách. Chỉ với một cú nhấp chuột, bạn đọc đã có thể tìm thấy thông tin cụ thể từng đầu sách. Vậy thử hỏi họ còn có lý do nào để tham gia câu lạc bộ sách? Vậy nhưng các câu lạc bộ sách vẫn phát triển đều đặn theo từng năm. Tất cả mọi chuyện đều nhờ vào công sức của một người: Ngôi sao truyền hình Mỹ Oprah Winfrey.

Công chúng biết nhiều đến Oprah thông qua chương trình talk show nổi tiếng của bà. Nhưng nhiều người không biết rằng, ngoài việc sở hữu tính cách cuốn hút mọi người, Oprah còn có con mắt của một nhà kinh doanh tài ba. Bà nhận ra rằng, nhiều người thêm muốn đạt được thành công như mình. Vậy là Oprah thành lập Câu lạc bộ sách

Oprah Winfrey. Thông qua các chiến dịch marketing, bà gửi gắm thông điệp này đến các khách hàng tương lai: “Nếu các bạn đọc và làm theo những cuốn sách này, bạn cũng sẽ đạt được thành công giống như tôi!”. Đến nay Câu lạc bộ sách Oprah Winfrey đã có hơn 10 triệu người tham gia. Ước tính mỗi năm Oprah nhận được khoảng 1,2 triệu USD từ câu lạc bộ sách.

Học hỏi thành công của Oprah, nhiều người nổi tiếng khác trên thế giới đã thành lập câu lạc bộ sách do mình đứng đầu. Một số câu lạc bộ sách do người nổi tiếng thành lập đáng phải kể đến có, Between Two Books (ca sỹ Florence Welch); Our Shared Self (nữ diễn viên Emma Watson), và Belletrist (hai nữ diễn viên Emma Roberts và Karah Preiss). Belletrist đặc biệt nổi bật vì chương trình giới thiệu sách cùng tên. Emma Roberts và Karah Preiss thường xuyên đăng tải lên Youtube các video phỏng vấn tác giả của những cuốn sách được đề cử. Thông qua các video này, độc giả vừa hiểu thêm về tác phẩm, vừa có cảm giác như mình được làm bạn đồng hành khám phá thế giới trí thức với hai nữ diễn viên.

Trên một khía cạnh khác, người đọc càng ngày càng thấy bị đe dọa bởi các nguồn thông tin giả mạo. Ngay cả sách cũng không

CÂU LẠC BỘ SÁCH MÙA DỊCH BỆNH

Hai diễn viên Emma Roberts (trái) và Karah Priess đã trở thành doanh nhân thành công nhờ vào câu lạc bộ sách của họ

Các câu lạc bộ sách có thể giúp người đọc ít đau đầu khi phải chọn sách

an toàn. Chỉ cần một cái nhấp chuột trên Amazon là bất kỳ ai cũng có thể tìm được những cuốn sách chỉ toàn đăng tải thông tin vô căn cứ và có động cơ mờ ám phía sau. Amazon, Alibaba và nhiều trang thương mại điện tử khác không có một cơ chế hiệu quả để dò tìm và loại bỏ những tác phẩm sai sự thật.

Trong bối cảnh này, người đọc tìm đến câu lạc bộ sách do các cơ quan truyền thông tổ chức. Một ví dụ tiêu biểu là câu lạc bộ sách Now Read This. Dịch vụ này được sinh ra từ mục giới thiệu sách trên mặt báo New York Times và chương trình thời sự PBS News Hour. Độc giả có thể hoàn toàn tin tưởng về chất lượng tác phẩm họ lựa chọn do tất cả đầu sách của Now Read This đã được các chuyên gia kiểm chứng. Dự báo xu hướng các cơ quan truyền thông tổ chức câu lạc bộ sách sẽ còn phát triển trong tương lai gần.

Một nguồn an ủi

Đại dịch COVID-19 đã buộc hàng triệu người trên thế giới phải dành hầu hết thời gian ở trong ngôi nhà của mình. Một trong những nguồn an ủi được nhiều người tìm đến là sách. Theo một khảo sát mới đây của Nielsen Books, 41% người Anh được hỏi cho biết họ đọc nhiều sách hơn sau khi lệnh phong tỏa được thiết lập. Với những độc

giả mới còn thiếu kinh nghiệm chọn lựa tác phẩm, tham gia câu lạc bộ sách là một cách dễ dàng để tìm được những tác phẩm có chất lượng. Pew Research Center (Mỹ) đã tổ chức một cuộc khảo sát về câu lạc bộ sách hồi tháng Chín năm ngoái. Kết quả nhận được là, cứ mười người Mỹ lại có một người là thành viên câu lạc bộ sách. Cứ tám thành viên câu lạc bộ sách, lại có ba người mới tham gia sau khi lệnh giới hạn xã hội được ban bố.

Một nhân tố mới trong lĩnh vực câu lạc bộ sách là các nhà sách nhỏ. Cách đây hơn mười năm, các nhà sách độc lập gần như biến mất hoàn toàn ở phương Tây do bị những chuỗi cửa hàng như Barnes & Nobles mua lại. Vậy nhưng chính các chuỗi cửa hàng này lại không kịp thay đổi để thích ứng với sự xuất hiện của sách điện tử. Các nhà sách nhỏ xuất hiện trở lại để lấp đầy lỗ trống thị trường này. Trong bối cảnh đại dịch đang hoành hành, nhiều nhà sách nhỏ đã chuyển qua kinh doanh theo mô hình câu lạc bộ sách.

Lợi thế của các nhà sách nhỏ là người bán hiểu rất rõ người mua do họ thường sống ở cùng một thị trấn, một quận thành phố. Nhờ sự thấu hiểu mà nhà sách có thể giới thiệu các tác phẩm khác nhau phù hợp với từng khách hàng một. Đây là chìa khóa để những nhà sách nhỏ như Bookshop (thành phố Chambersburg, bang Pennsylvania) có thể sống sót qua mùa dịch.

Vị giám đốc của Bookshop lấy một ví dụ khi trả lời phỏng vấn: "Với những khách hàng mong muốn

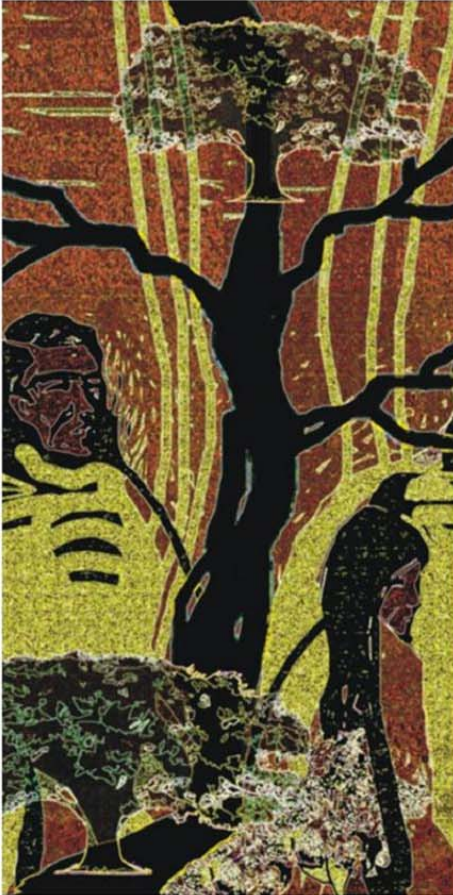
cải thiện chất lượng công việc tại nhà, chúng tôi sẽ giới thiệu với họ hai tác phẩm "Atomic Habits" của James Clear và "Stealing Fire" của Steven Kotler và Jamie Wheal. Cả hai quyển sách này đều nói về cách từ bỏ thói quen xấu để có thể đối mặt với những thay đổi trong một thế giới bất ổn!".

Theo số liệu thống kê từ các câu lạc bộ sách trên khắp nước Mỹ, tác phẩm đang được nhiều người giới thiệu với nhau nhất là "Man's Search for Meaning". Tác giả của cuốn sách là nhà thần kinh học và bác sĩ tâm lý Viktor Emil Frankl. Ông kể lại trải nghiệm của mình khi sống trong trại tập trung của Đức Quốc xã và cách mà các tù nhân đối mặt với sự tuyệt vọng. Trong khi đại dịch tiếp tục tước đi hy vọng của nhiều người, càng ngày có nhiều bạn đọc tìm đến "Man's Search for Meaning" như một cuốn cẩm nang giúp họ vượt qua cơn khủng hoảng tâm lý trước mắt.

Việc đọc sách nói riêng và tiếp xúc kiến thức nói chung không nhất thiết phải là một chuyển hành trình đơn độc. Những người bạn đồng hành sẽ giúp mỗi người trong chúng ta có thêm các góc nhìn khác về những điều mà mình đang học hỏi. Quan trọng hơn nữa, đó là cảm giác luôn có người bên cạnh để cùng ta trải qua những cảm giác vui - buồn - giận - hờn mà sách đem lại. Mô hình câu lạc bộ sách không chỉ còn là một hình thức kinh doanh. Nó đã và đang làm chức năng của một "cây cầu" kết nối những tâm hồn với nhau.

Thầy Quý

Truyện ngắn. Y Nguyên

1. Phía trên theo đường chim bay, cách nhà tôi năm sáu nóc nhà là trường. Ngôi trường nhỏ giữa xóm có một dãy dài phòng học cấp 4. Phòng thấp lè tè, xây dấu từ thế kỉ trước nên giờ rêu phong cũ kĩ. Ấy là ấn tượng của tôi khi đã lớn - được đi nhiều nơi, biết tới nhiều ngôi trường mới xây to đẹp, khang trang - chứ ấn tượng ngày nhỏ vậy đã là to lắm. Ở nhà tôi được giao nhiệm vụ "chăn" thằng út. Hai chị em cách có 3 tuổi nhưng nó to con, đã vậy lại còn hiếu động, luôn tay luôn chân banh xả, phá phách không ngơi. Cản nó ư, đừng mơ; út ý to con, ý con út được mẹ cưng nên ăn hiếp luôn cả bà chị *thấp bé nhẹ cân* là tôi. Chơi chung với út suốt từ sáng đến trưa tôi cứ phải luôn chân luôn tay vừa "dọn dẹp hậu quả" vừa nài nỉ dỗ út đừng phá phách hoặc banh xả ra thêm. Vậy mà tới lúc chị Hai đi làm về vẫn bị mắng sấp mặt. *Ở nhà chỉ có giữ em, chơi với em mà cũng không nên. Ai đâu rảnh dọn dẹp cho chúng mày banh xả?* Cái lí "hai đứa chơi chung, chuyện xảy ra lỗi tại đứa lớn" đã khiến tôi không ít lần bị hăm oan. Tức! Vậy thôi, không thêm ở nhà nữa, chịu khó dắt thằng út lên trường chơi cho lành. Ut không chịu đi, mè nhoe đòi công. Thì công! Ai chứng kiến cảnh con chị lặc lè công thằng em chân dài quét đất vừa đi vừa thờ cũng chép miệng cảm thương. Thầy cô, bác bảo vệ chắc còn thương hơn nên hai chị em lui cui chơi trước sân trường hay có lúc bạo gan dám đánh đu đu lủng lẳng lên cửa sổ "dự giờ", thầy cô cũng không đuổi. Có một ông thầy đặc biệt, cứ thấy hai đứa chơi là đứng nhìn chăm chăm, cái nhìn đầy "thiện chí". Thì thoảng gặp ánh mắt ngạc nhiên nghi ngại của hai chị em thầy lại nhoen cười. Nụ cười triu mến như vỗ về, trấn an. Trong nụ cười ấy, tôi đọc ra thông điệp thầy muốn gửi tới chúng tôi: các bé cứ vui chơi thoải mái nha, thầy không mắng các em đâu...

"Ông thầy đặc biệt" ấy chính là thầy Quý.

2. Nói tới thầy Quý, té ra mấy anh chị lớn trong xóm có đi học đều biết. Thái độ chung: yêu mến. Vậy chắc thầy hiền? Hống phài; ở đó mà hiền. Ông nghiêm lắm, cựa là véo tai, anh Năm kêu. Vậy anh có sợ thầy không? Sợ chứ sao không; mà thương...

Vì sao thương thì anh Năm không nói rõ. Nhưng tôi biết chắc một điều: anh Năm mà đã thương thì thầy Quý chắc chắn... đặc biệt. Học hành giỏi giang như anh Tú, anh Tần bên hàng xóm hoặc ít ra cũng được kha khá như chị Ba ở nhà, thì yêu mến một ông thầy nghiêm khắc là chuyện có thể hiểu ra. Đáng này anh Năm tôi thuộc loại "đốt có số má", nghe nói đi học bị thầy Quý véo tai thường xuyên. Trừ sinh mấy đứa học dốt đầu có đứa nào yêu mến nổi thầy cô; đặc biệt

lại là những thầy cô nghiêm khắc? Nghĩ vậy thôi chứ cho kẹo còn chưa dám hỏi. Anh Năm mà biết tôi chế anh dốt là ăn... bộp tai chắc cú, không chỉ véo thôi đâu! Kệ đi; dù vì lí do gì, thầy Quý cũng đã "ghi điểm" trong lòng tôi từ những nụ cười triu mến đầu tiên. Tôi ước ao mai mốt đi học lên trên sẽ được làm học trò thầy Quý. Ước vậy thôi chứ mọi chuyện hãy còn xa lắm. Tôi mới học sinh tiểu học còn thầy Quý là giáo viên cấp 2 (Trung học cơ sở). Ai biết tới lúc tôi lên cấp liệu thầy Quý có còn dạy hay đã chuyển đi? Anh Năm trêu: học dở như mày mà đòi gặp thầy Quý; coi chừng ông véo sứt lỗ tai... Lần đầu tiên tôi gần cổ trả treo: tai anh... chưa sứt mà em sợ gì? Á à, con này láo! Tai tao sao mà sứt? Thì em nghe anh Tú nói anh học dốt, bị thầy véo tai... Á, ra cái thằng Tú. Mày... được lắm, hừ hừ... anh Năm tức tối găm giữ nhưng đã "xuống thang" không dám gây với tôi thêm. Biết thừa; anh sợ tiếng lại lời qua lỗ tai ngứa miệng khai thêm vài thành tích "hay ho" ở trường của anh (cũng do anh Tú kể) thì nguy! Ba tôi hung lắm; ông mà biết được chuyện anh Năm "phạm pháp" là anh ăn roi ngay, không phải chỉ véo tai "gãi ngứa" như thầy Quý ở trường...

3. Cậu được ước thấy, lên cấp 2, lớp 7 tôi bắt đầu được học thầy Quý.

Giờ mới té ra thầy dạy Toán, môn học tôi "ám ảnh" nhất do cái thành tích dốt toán từ những năm lớp dưới. Công bằng, không phải tôi dốt đều tất tạt mọi môn như anh Năm. Mấy bộ môn xã hội như Văn, Sử... tôi học kẹ vào loại khá. Vậy nhưng cứ đụng vào môn Toán là tôi... đau não, lúng búng loay hoay như gà mắc tóc! Tôi thù môn toán, cái môn mà tôi đoán chắc các nhà giáo dục đã mắc sai lầm khủng khiếp khi chọn đưa vào nhà trường. Hay ho gì đâu - việc cứ phải cộng trừ nhân chia những con số vô hồn vô bổ? Ghét môn toán; ghét luôn cả mấy thầy cô dạy toán. 5 năm tiểu học cộng thêm 1 năm lớp 6 tôi luôn vùng vằng nuôi nấng trong lòng một ước mơ to bự: giá như nhà trường đừng có môn toán; hoặc giá như một sáng đẹp trời mấy thầy mấy cô dạy toán bỗng dưng... biến mất thì đời đúng tươi! Chị Ba kêu: mày ngu, không học toán rồi ra chợ mua đồ sao biết tính tiền? Tôi cãi phăng: mẹ có học toán ngày nào đâu sao đi chợ vẫn biết tính? Chị Ba

đuôi lí ấp úng: nhưng... nhưng... Không nhưng nhị gì hết, thừa thắng tôi xông lên, nếu chỉ để đi chờ tính tiền thì học cộng với trừ không đủ rồi, thêm nhân chia làm chi? Lại còn thêm phân số số thập phân hình vuông hình tròn hình... méo đủ thứ lung tung này nọ; loay hoay đau cái đầu, chán hơn... con gián! Chết Ba bỏ chạy, xua xua tay; thôi thôi, thua cái miệng của mày rồi; để mai một học lên gặp thầy Quý ông "trị" cho mày biết tồn...

Lại thầy Quý. Gặp thì gặp, làm gì dữ!

Linh tính của tôi không sai: tiết đầu tiên được học thầy Quý đã lập tức thấy... ư. Không phải ư môn toán mà ư cái cách thầy giao tiếp với học trò: hài hước dễ thương và rất... nhộn. Đúng như lời các anh chị nói, thầy không hề dễ tính: cũng uốn nắn đũa này, trừng phạt đũa kia, nhắc nhở đũa nọ. Vậy nhưng, cùng cách uốn nắn hay trừng phạt của thầy có khác hơn so với các thầy cô khác. Không bao giờ thầy bóng dáng giận dữ hoặc ghét bỏ nơi thầy mà luôn đầy bao dung. Còn nữa; thêm một chút hoạt kê giúp nhẹ bớt tính nghiêm trọng của sự việc, khiến đối tượng "chấp hành án" đôi khi cũng... bật cười theo. Đương nhiên "ghét bỏ" sao được vị "quan tòa" rất mực dễ thương kia. À, giờ thì tôi hiểu: vì đầu anh Năm học dốt, hay bị thầy Quý nhéo tai mà vẫn cứ thương! Điều tôi không hiểu nổi chính ở chỗ: sao người dễ thương như thầy Quý lại đi chọn dạy một môn cực kì "khó thương" như môn Toán? *Nào; lớp mình bạn nào dốt Toán, "sợ" Toán giờ tay lên tôi coi?* Đương nhiên tôi là đũa giờ tay đầu tiên. Một, hai, ba, bốn, năm... Những mười em. Chà, "hội sợ toán" lớp ta coi bộ "đông vui" dữ! (cười rần). Được; có tôi đây, từ nay các em "đừng thêm sợ" nó nữa. Thầy trò ta liên minh, xúm "oánh" cho nó biết sợ. *Mình không sợ nó đương nhiên nó phải... sợ mình, các em nghe chưa?*

Cả lớp cười hí hí ha ha. Chưa biết thầy sẽ "oánh" môn toán cách nào nhưng đúng là tôi có... bớt sợ hơn chút ít. Thầy Quý có thói quen hay nói như đùa nhưng lũ nhỏ tin chắc đằng sau là sự thật. Riêng tôi càng tin hơn. Niềm tin vô thức đến tự nhiên kể từ lần đầu tiên tôi gặp thầy Quý - ngày còn đất trắng út chơi là le trước sân trường...

4. Cách dạy toán của thầy Quý đúng là độc nhất vô nhị!

Vấn cùng cách hoạt kê vui nhộn cổ hủ của thầy; nhưng không ai có thể tưởng tượng cùng cách ấy lại đem áp dụng được vào một môn học đầy nghiêm túc, khô khan như môn toán. Lần đầu tiên tôi cười nổi trong giờ toán. Mà không; không chỉ riêng tôi; cả lớp cùng cười. *Các em coi: giờ thầy trò ta tùm đầu mấy ông này, đem nhét vô đây; xong kéo ông này ra, đội lên cho ông cái mũ. Rồi đem ông này*

trừ ra, cho thêm ông... Một bài toán biến đổi đa thức với hàng lô hàng lốc những chữ số khô khan vô hồn qua diễn tả của thầy Quý bỗng trở nên hồn vía, chuyển động lung linh hết đời sống thực đang diễn ra trước mắt học sinh. Đương nhiên là dễ nuốt, dễ tiêu hơn kiểu giảng bài thuần lí khô khan. Tôi có thói quen cứ tới giờ toán thầy giảng là găm mặt, không dám ngó lên do sợ bị... thầy gọi lên bảng. Đôi khi "tình huống khẩn cấp" tôi còn chui đại xuống gầm bàn, loay hoay làm bộ kiểm bút thước gì đó chờ cho "qua ải". Khó; lần đó quen mui mới chui bò lom khom tôi đã bị cộc vào đầu ai một phát đau điếng. Dòm lại té ra... thầy Quý! Thầy cũng đang chống tay bò đối diện tôi. *Nào, em rút cái gì để thầy kiểm giúp...* Miệng nói nhưng mắt thầy chăm chú nhìn tôi, đôi mắt lấp lánh biết cười khiến mặt tôi đỏ lựng!

Tôi bỏ cái tật "dòm dẫm" với "chui gầm bàn" từ bữa ấy.

Biết "hội sợ toán" hồng kiến thức nặng, ngoài giờ học trên lớp, thầy "túm đầu hết mấy ông bà trong hội" (ngôn ngữ của thầy) bắt tôi nhà thầy phụ đạo thêm. *Thầy ơi, tại em không có tiền nộp...* thầy Thắng lấu cá tính lí do lí trấu cho qua. Thầy Quý trợn mắt: ai kêu mấy ông bà nộp tiền? Tôi tui chỉ vô cho mà "oánh" toán. Nếu không, lên lớp bị nó "oánh" đừng có trách! Mà nè, nhà tui ối với mận nhiều lắm; cả vườn đó nha... Trời đất, vụ này thì không cứ gì phải "hội viên"; mấy đũa ngoài hội nghe cũng mắt sáng trung, nhao nhao xin theo. Không; ối với mận nhà tui tiềm thuốc chữa bệnh "sợ toán"; ai không sợ ăn vào biến thành... yêu quái đó, đừng ham! Thầy Quý nhàn nhàn, lè lưỡi "minh họa" trông rất ớn khiến đám *sầu mận sầu ối* không dốt toán biết rõ mười mười thầy đùa mà tự dưng cũng dấm run! Lớp phụ đạo nhà thầy Quý khai giảng mười đũa đủ mười không thiếu một tên. Không phải học toán lớp 7 mà là toán... lớp 6, lớp 5. Có đũa tệ hơn thầy còn phải dạy lại cả toán lớp 4, lớp 3. Vẫn kiểu dạy *tùm đầu ông này nhét vô chỗ kia* và vân vân. Toán học đồng hành cùng ối, mận chấm muối ớt, đồng hành cùng với những trận cười vui cứ ít "đáng ghét" dần cho tới lúc cả "hội sợ toán" ngó người chột nhận ra: tự lúc nào mà những con số đã không *vô hồn* còn có chút... dễ thương. Mà đã dễ thương thì đầu cần phải "oánh"? Bữa bạn với nhau được rồi...

Cuối năm lớp 9 tôi thi chuyển cấp môn toán được điểm khá; một thành tích mà cả trong mơ tôi cũng không dám ngờ tới. Trước kia điểm toán của tôi chỉ toàn *gây với ngồng*; lên lớp được toàn nhờ các môn học khác *cứu thua*. Giờ thì chào nha, thời "đen tối" khi xưa. Đương nhiên từ lâu tôi đã quên bống cái ước mơ *khùng khùng giá nhà trường đừng có môn toán!* Ghét thầy cô dạy toán lại càng không; bằng chứng là tôi yêu thầy Quý đến thế kia mà?

5. Xong ba năm Cao đẳng Sư phạm tôi ra trường, đi làm cô giáo. Đương nhiên không phải dạy môn toán của thầy Quý mà là dạy... văn! Lấy chồng xóm núi. Xin chuyển công tác theo chồng về nơi ngôi trường vùng cao heo hút xa quê. Túp nhà nhỏ, xinh. Đưa con đầu lòng. Những lo toan công việc + gia đình choán hết thời gian của người mẹ trẻ, cô giáo trẻ. Cuộc đời tưởng sẽ trôi đi như khúc sông qua làng luôn chảy xuôi êm ả.

Nhưng không; ghềnh thác đang chờ phía trước. Chồng sinh tật xấu, đem lòng thương người khác. Hụt hắng. Lần đầu tiên tôi nếm cảm giác bị phản bội, tự dưng thấy chán ghét, căm thù đàn ông. Con Thu kêu, mày có về họp lớp không. Tao không. Vui về gì mà họp với hành? Bạn bè nhắc mày miết. Thầy Quý cũng nhắc. Ủa, thầy Quý nhớ tao á? Nhớ chứ sao không? Nghe mày lên dặn chồng con thầy cảm cảnh lắm. Thầy nói muốn gặp mày... Gì? Thầy Quý còn nhớ tôi? Lại còn muốn gặp tôi? Tôi, con nhò môn toán gần đứng bết lớp, chìm ngụp sau lưng đám bạn bè giới giang. Lại nữa; từ đó đến nay đã lâu lác lâu ló. Quý thầy ngày còn đi học là chuyện của riêng tôi - chứ thầy dạy dỗ bao nhiêu năm, học trò đồng đen sao nhớ tôi nổi? *Thầy nhân mày không về họp lớp được thì lúc nào về quê gọi điện cho thầy. Số máy của thầy nè: 098xxx...*

Lần lựa mãi rồi tôi cũng bấm số.

N. há em, thầy Quý đây. Ủa, sao thầy biết số của em? Thì mấy đũa nhỏ nó cho, thầy lưu. Em về quê chưa? Dạ chưa; em định gọi cho thầy hỏi thăm sức khỏe; khi nào về em báo thầy sau. Ủ, phải vậy chứ, thầy cảm ơn em. Hôm nào em về thầy trò mình đi uống cà phê. Thầy có vài chuyện muốn hỏi thăm. Dạ, em biết rồi...

Tôi có về quê

Anh Năm nghe tôi định cà phê cà pháo cùng thầy Quý đã trợn mắt: mày biết ông đang dính vụ gì không? Vụ gì, tôi ló ngó. Ông trai gái lùm xùm bẻ bối, có đơn kiện gửi tận cơ quan. Mấy giờ cùng ông ra quán ngồi coi chừng vợ ông xé xác...

Tôi choáng váng.

Hỡi ơi, thầy Quý - người thầy mà hằng bao nhiêu năm tôi kính yêu, thần tượng - hóa ra là vậy? Chẳng lẽ đàn ông trên thế gian này đều... như vậy hay sao? Cảm giác tựa tựa sụp đổ. Nhưng, không hiểu sao, từ sâu thẳm trong tôi cứ có tiếng nói vô hình vọng lên. Nhỏ nhẹ, thăm thì nhưng cương quyết không *buông*; không, thầy Quý không phải người như vậy; dứt khoát không phải người như vậy...

Tôi "trốn" hẹn cà phê với thầy; nhưng quyết tâm tìm hiểu thực hư bằng cách năm sau về họp lớp.

6. Mọi chuyện hóa ra chỉ là vu cáo. Cơ quan chức năng điều tra, kết luận thầy Quý bị oan. Người gieo tin dữ đương nhiên phải trả giá; nhưng thầy Quý cũng đã "lên bờ xuống ruộng". Oái oăm, chuyện lại diễn ra khi thầy đã ở cuối độ tuổi "tri thiên mệnh", chuẩn bị về hưu! Tôi về họp lớp thấy thầy gầy rộc đi, tiêu tụy hơn nhiều so với ảnh chụp bạn bè gửi cho coi. Chỉ có điều; kiểu đi đứng nói năng của thầy hầu như không thay đổi, vẫn tinh bơ, hài hước và tếu táo như không có tai ương nào thầy vừa phải hứng chịu. Gặp lại tôi thầy mừng, gọi tôi là *con gái*. Trò chuyện riêng, hóa ra thầy biết hết mọi chuyện về tôi. Thầy bảo, trước thầy muốn gặp chỉ để nói tôi nghe một câu: *nhân bất phùng ba vị lão tài*. Thầy bảo: đời người cũng hết đời sống; không có dòng sông nào phẳng lặng trôi xuôi một lèo về biển lớn đâu em. Thác ghềnh buộc phải có; nhưng hãy học cách đứng sợ ghềnh thác. *Mình không sợ nó tất nhiên nó phải sợ mình...* Thầy Quý của tôi là vậy đó!

33 VĂN NGHỆ THÁI NGUYÊN

SỐ 21 - RA NGÀY 10 THÁNG 11 NĂM 2021

1. Mấy tháng nay, dịch COVID-19 bùng phát trên cả nước, “địa bàn giao lưu” của vợ chồng cô hẹp hẳn lại. Thái Nguyên dù vẫn an toàn nhưng gặp ai cũng trùm kẹp khẩu trang, bỗng thấy ngại chuyện trò. Đôi chân quen đi, đôi mắt quen ngắm cảnh mới, nay bị chặn đứng. Về thăm cây mít nhà xưa ư? Sau một đêm, gọi ý của anh đã biến thành tour du lịch chưa từng có: không hành lý, không vé xe, không tiền bạc. Một chuyến du lịch không “đi” mà “trở về”. Điểm đến là vùng trái tim họ vẫn phủ sóng hàng ngày.

Nếu có cái com-pa khổng lồ, lấy tâm điểm là di tích Đình Hàng Phố (trên đường Đội Cấn, phường Trưng Vương nay) mà khoanh tròn thị xã Thái Nguyên gần 100 năm trước, thì nhà anh ở khu vực đầu nhón của chiếc com-pa. “Ông ngoại râu dài ngang ngực, da đỏ au, chủ cửa hàng vàng bạc; ông nội cao lớn lắm, nhà anh ở đất Thái Nguyên hơn trăm năm rồi”.

Ở nhà, nhiều chuyện cô tưởng chỉ đọc trong sách mà ở ngay trong nhà anh đây này. Nạn đói năm 1945 do Phát xít Nhật gây ra, người dưới xuôi lũ lượt kéo lên Thái Nguyên tìm cái ăn. Những thân hình gục chết la liệt trên phố. “Trước cửa nhà, một bé trai bỏ ngững ngoàng trên xác người đàn bà lạnh ngắt. Mẹ anh bế đứa trẻ đói lả, mắt hờn như hai hồ đào, thì thào xin người chết phù hộ cho mẹ nuôi đứa trẻ ấy thành người”. Anh cả giờ râu tóc bạc trắng và cô chẳng thể biết đó là con nuôi nếu chồng cô không kể “vụng” cho vợ hay.

“Nhà mình trước ở đây, phố Nguyễn Thái Học”. Anh chỉ vật hoa lá đẹp nhất thành phố nói từ đường tròn trung tâm chạy đến chợ Thái. Anh còn nhớ phiến đá màu ghi, liền khối, phẳng lì, là nền của đình Hàng Phố. Cô ôm tấm bia đá đánh dấu vị trí Đình xưa, nghĩ về sự kiện oai hùng 76 năm trước. Cờ đỏ sao vàng reo trong gió, Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng đoàn quân cách mạng tràn vào giải phóng thị xã Thái Nguyên. Gia đình anh hẳn tự hào lắm vì Sở chỉ huy đặt ở đình Hàng Phố, ngay cạnh nhà mình.

“Này, anh vẫn nhớ các nhà hàng xóm nhé. Nhà ông Đức Vương, ông cả Lễ (sửa chữa xe đạp), ông Nho (trong tài bóng đá), ông Quế (làm dép lốp), ông bà Tân Kỳ (làm mực bút), cả phê Liên, ông Cầu (giày da), ông Hiếu (trồng rừng), ông cả Lại (sắm lốp, phụ tùng xe đạp), Đài Phát thanh Khu Tự trị Việt Bắc; đây tập thể văn công Đoàn Cải lương Quyết Tiến...”

Cô mở laptop phóng to tấm bản đồ do người Pháp vẽ thị xã Thái Nguyên năm 1935 lên xem. Thị xã nép bên sông, chỉ khoảng một cây số vuông, chạy quá lên đầu cầu Gia Bẩy (Hoàng Văn Thụ) một đoạn, xuôi về Trưng Vương, Phan Đình Phùng.

Anh nắm tay cô băng qua đường, sang Quảng trường Võ Nguyên Giáp. Không gian thoáng rộng là nơi tập thể dục của người lớn, nơi chơi đùa của trẻ con. Từ khi có dịch, người dân hạn chế ra đường, có xanh nắng vàng trở nên ngơ ngác. “Chỗ này là trạm biến thế điện; chỗ này là hội trường Khu Tự trị Việt Bắc, hầm tài liệu xây chìm ở chỗ này. Năm 1959 Thái Nguyên gặp trận lũ khủng khiếp, nước tràn thị xã. Hàng trăm người kéo vào tầng hầm của Bảo tàng (đang xây dựng) để tránh bão”. Nhìn lên cầu Gia Bẩy xây dựng người qua lại, anh rủ rỉ: Ngày 17 tháng 10 năm 1965 là vào Chủ nhật. Chỉ cần xin phép bố cho đến chơi nhà chị Mật học cùng cấp 3

Mặt đất này, bầu trời này

Ký: **Minh Hằng**

Cô lay anh lúc tang tang sáng. Em vừa nằm mơ gặp cây mít sau nhà, chân nó toe toét vết dao, đau lắm. Hồi mới lấy nhau, cô kể cho anh nghe sở thích của cô, đó là mê đọc sách và thích phi đao. Lùi xa mười mét, ngắm, vẩy ngón tay điệu nghệ, vút, mũi kim loại nhón hoắt xóc thẳng thân cây mít góc sân. Hình như cái cây nó trách em! Mai mình về xin lỗi cây nhé? Vâng.

Bia tưởng niệm 15 chiến sĩ Đại đội tự vệ khu Hoàng Văn Thụ hy sinh trong trận đánh ngày 17/10/1965 được đặt ngay bên đầu cầu Gia Bẩy.

Tác giả bên tấm bia di tích Đình Hàng Phố (trước Quảng trường Võ Nguyên Giáp, TP. Thái Nguyên)

Khu đôi Kết Nối, nay đã là khu đô thị

Trường THCS Nha Trang (TP. Thái Nguyên) ngày nay

Lương Ngọc Quyên, nhà ở đầu cầu Gia Bẩy. Bố bảo: Nấu cơm ăn sớm rồi đi. Khoảng 10 giờ, nhà đang ăn cơm thì nghe tiếng máy bay, bố hô: Bom. Xuống hầm ngay. Mọi người tóa đi tìm chỗ nấp. Anh vọt qua đường, chui vào hầm tài liệu lủn ra bờ sông. Bố và bà bị thương. Một quả bom thả trúng nhà chị Mật, không còn ai sống sót!

Gần chục năm đi sơ tán, mấy anh em lếch thếch lúc lên nhà chú đi ở xã Cổ Lũng (Phủ Lương), lúc theo nhà in của bố mẹ vào Quán Ba Trăm, Dốc Đỏ (Phước Trìu). Năm 1973, Mỹ ngừng ném bom đánh phá miền Bắc, mọi nhà quay về đất cũ, phố xá đông vui trở lại. Các hợp tác xã ra đời hầu hết ở quanh

khu vực này: Giải khát, Thêu ren, Dệt thảm, May, Uốn sợi, Nhuộm... Anh chỉ cho cô chỗ cây Ngọc Lan cổ thụ (trên phố Quyết Tiến hiện nay) kể chuyện “ma”, xưa nơi này là khu đất “dữ”, bố mẹ cấm con cái lai vãng vào ban đêm.

2. Dứt anh khỏi ký ức miên man, cô đùa: Trai phố cổ đưa gái phố cổ về nhà nào.

Trước khi về nhà cô ở phố Bến Than (tiểu khu Hoàng Văn Thụ cũ), cô và anh dừng ở đầu cầu Gia Bẩy, đứng lặng trước tấm bia khắc tên 15 chiến sĩ Trung đội tự vệ tiểu khu Hoàng Văn Thụ đã hy sinh tại trận

địa bảo vệ Cầu ngày 17 tháng 10 năm 1965. Cô nhớ ông Vũ Đình Đức, 91 tuổi, người chỉ huy trận đánh trên trận địa đồi Két Nước. Ông kể cho cô nghe mà như sống lại thời khắc vừa anh dũng vừa đau thương ấy: *Trung đội 2 chúng tôi được bố trí 1 khẩu thương liên, chục khẩu súng trường K44, trực chiến đầu 24/24 giờ. Khoảng gần 10 giờ sáng, chúng tôi phát hiện máy bay Mỹ ném bom từ hướng núi Linh Nam, theo trục đường 1B vào cầu Gia Bảy. Tổ thượng liên do anh Nông Quốc Khánh là xạ thủ và các tay súng trường đã ở vị trí chiến đấu nhưng chưa bắn trả. Tôi (Đại đội phó) và anh Trần Văn Đương (Trung đội trưởng) - ở vị trí chỉ huy, anh Phan Văn Giao ở vị trí quan sát. Hết loạt bom đầu, tôi phát hiện tiếng động cơ hướng Đông Bắc: Một chiếc máy bay bay rất thấp, đứng cự ly ngắn bắn của xạ thủ Nông Quốc Khánh và các tay súng trường. Tôi hô: - Chiếc đi đầu chính diện, bắn! Các tay súng đồng loạt nhả đạn. Lại phát hiện tiếp F105 từ hướng Đông Bắc đang hạ thấp độ cao ném bom vào cầu, các tay súng lại nhả đạn vào chiếc máy bay đang bổ nhào. Đúng lúc trận đánh diễn ra ác liệt thì từ phía Đông Nam, một tiếp F105 đánh lạc hướng bất ngờ bổ nhào cắt bom thẳng vào trận địa. Xạ thủ Nông Quốc Khánh và các tay súng trường hy sinh tại chỗ, 71 người dân khu vực đầu cầu Gia Bảy tử vong...*

"Ta lên đồi Két Nước đã anh" - cô rú. Ngõ dốc thoải thoải dẫn vào bên trong là dấu tích sót lại của đồi Két Nước. Có hồi những cư dân trong đó, họ lặc đầu: chúng tôi chỉ biết đây là đường Bắc Kạn.

Nền thờ dài, có cảm cúi về nhà cũ, qua Bến Than, cô thấy ai như bố cô, mẹ cô mặt mũi nhọ nhem đội thúng than về. Bến Than có từ thời Pháp, là nơi tập kết than từ mỏ Phấn Mễ về rồi chuyển đi bằng đường thủy. Trước, đứng chỗ này, sông Cầu mênh mang hiện ra trước mắt. Mùa lũ, gỗ lạt, súc vật trôi phăng phăng. Người hai bên bờ quăng dây vớt củi, tiếng la hét vang khúc sông. Giờ, nhà xây bùng lầy mắt, tên phố Bến Than chỉ còn lưu ở tên một ngôi đền. Có không thể tìm ra vị trí cây mít dai ngày xưa ở góc sân. Nhà cô rời chỗ này 30 năm rồi, mà sao cô vẫn nhớ quả mít mọng căng, mùi to dày, mặt sần sùi lịm chảy theo vết bổ loang xuống tấm lá dong xanh mướt. Cây mít đầu biết nó đã từng cho cô cảm giác là người mạnh mẽ khi mũi dao thẳng băng xuyên thân nó. Chắc nó cũng không biết mấy chục năm sau, cảm giác đó lại trở thành nỗi ân hận.

Anh kéo cô khỏi dòng hoài niệm: Ta về thăm núi Cô Kê đi em? Ồ, phải đấy. Đã là người Thái Nguyên thì không thể không biết núi Cô Kê. Chỉ cách đồi Két Nước chừng 500 mét, quả núi có tầm cao lý tưởng cũng là trận địa pháo bảo vệ thành phố những năm 1965. Chuyện ông Thơm

quyết không đi sơ tán, ở lì trên núi Cô Kê đánh kẻng báo động mỗi khi phát hiện máy bay giặc được người Thái Nguyên kể như huyền thoại. Ông Thơm càng nổi tiếng khi nhà văn Kim Lân viết truyện "Bố con ông gác máy bay trên núi Cô Kê". Chưa hết đâu, Cô Kê còn chứa một bí mật khác. Trong lòng nó có 141 mét hầm được chèn chống bằng gỗ chắc chắn, là nơi làm việc của lãnh đạo Tỉnh ủy và Ủy ban hành chính tỉnh. Nhờ có địa đạo này mà cơ quan đầu não của tỉnh làm việc an toàn giữa tâm điểm đánh bom khốc liệt của máy bay Mỹ. Nhưng với cô, khu vực này còn thú vị hơn vì có Vườn hoa tròn và xóm Ngoc Lan. Mẹ cô kể, vườn hoa do Pháp xây dựng khoảng năm 1940, hình tròn, trồng nhiều hoa, lối đi lát gạch vuông chạy vòng quanh một đài phun nước. Vườn hoa tròn nằm trong xóm Ngoc Lan. Chỗ ở của gia đình bà Dương Văn Ngọc (tổ 1 phường Phan Đình Phùng nay), là nơi phát tích tên gọi này. Cụ ngoại của bà Ngọc là Hà Văn Quyền, sinh năm 1887, cùng vợ là cụ Đỗ Thị Lục đã làm nên thương hiệu tương nổi tiếng Thái Nguyên những năm 1930. Cây ngọc lan do cụ Quyền trồng mỗi mùa hoa tỏa hương thơm khắp vùng, tên xóm Ngoc Lan ra đời từ đây. Sau trận bom ngày 17 tháng 10, dân thành phố sơ tán hết, vườn hoa tròn không ai ra chơi, hoa ngọc lan không người đến hái, những cái tên dần trôi vào quên lãng...

Cô nhào nhấc tìm núi Cô Kê. "Sau nhà tôi là vị trí cửa vào địa đạo đấy, nhưng còn gì nữa đâu", chị Huệ, chủ doanh nghiệp Nguồn sáng và Thiết bị chiếu sáng nói với cô. Ôi chao, cô thần thờ lẩm bẩm: Mấy năm trước em còn chụp ảnh quả núi sừng sững cơ mà? Sao đường thông đường, phố thông phố, nhìn xa lạ thế này?

Họ lên xe về trung tâm thành phố, xuôi đường Cách mạng Tháng Tám, rẽ vào phố Đội Giá (tổ 22 Phường Phan Đình Phùng nay). Đây là đường đến trường cấp 2 Nha Trang của cô 37 năm trước. Cái gò đất như trôn thúng không lồ ụp ngay cổng trường tên là khu Âm hồn. Lũ học trò bọn cô nhặt cây que đất đá ném nhau mà không biết đó là khúc xương hay hộp sọ của người chết trôi lên. Cô nhớ câu chuyện gần đây của cô với một người Thái Nguyên gốc là ông Nguyễn Chính Đàm, 90 tuổi (số nhà 9, tổ 1, phường Tân Lập, TP. Thái Nguyên). Ông kể về nạn đói 1945 thế này: Cứ tầm 9 giờ sáng, tù nhân kéo xe "bỏ" đi nhặt xác đưa về khu Âm Hồn chôn lấp. Đến giờ tối ầm ầm ảnh tiếng rít của bánh xe "bỏ" nghiêng xuống mặt đường và những thân người chất chồng trên xe.

Chứng tích chiến tranh thường lưu lại bằng hiện vật bày trong bảo tàng như xích sắt, súng đạn, gong cùm. Nhưng chứng tích chiến tranh gây ra thảm cảnh làm chết hơn 2 triệu người Việt Nam năm ấy, chỉ bằng những ụ đất đang phẳng mở theo năm tháng. Trường cô khi ấy là chục lớp học trát đất mái lá lụp xụp, trong lớp chỉ có đám cái ghế "băng", dựa nào đến sớm thì "giành" được ghế, nếu không thì kẻ vờ lên đồi ngồi chép bài. Một lần thầy giáo dạy Toán bước vào lớp, thầy nhìn đám học trò nhem nhuốc dưới chân mình, thốt lên: Tôi không biết đây là lớp học hay là cái chợ? Đến tận giờ cô vẫn nhớ ánh mắt buồn thảm của thầy giáo già khi ấy. Thầy cô lẽ đã ở tuổi 90. Không biết thầy còn hay mắt?

Cổng trường bây giờ không đi qua khu Âm Hồn. Các dãy phòng học hai tầng hiện đại. Trên sân trường này, năm 1975, cô được thay mặt các bạn tặng hoa đoàn đại biểu kết nghĩa từ thành phố Nha Trang ra thăm, ở trong đó có một ngôi trường mang tên Thái Nguyên.

3. Tour du lịch kỷ lạ đưa cô và anh đến một công trình điển hình của thời bao cấp, đó là cửa hàng bán thực phẩm. Nằm ở khu vực hàng khô (chợ Thái hiện nay), có một dãy nhà xây thâm thấp, ô cửa sổ kín bung luôn được hàng chục, hàng trăm cặp mắt dán vào, hóng dơi. Cô đi từ nửa đêm, tay khư khư giữ bọc ni lông quần tờ tem phiếu. Bắt buộc mọi người, cô đặt nửa hòn gạch xếp hàng rồi tựa lưng vào tường gà gặt nai. Có sợ hãi nhìn đám thanh niên choai choai (có thể có anh trong đó) đùa hét xa xa. Tầm 9 giờ sáng, tiếng kẹt cửa vang lên, ai đó hét "hàng về", đám trai kia nhảy bổ vào, gặt hết gạch đá, nón, mũ xếp hàng, đứng áp ngay ở cửa. Cô bắt lực lùi lại phía sau, kiên nhẫn chờ thêm 3 - 4 tiếng đồng hồ, may thì mua được tí thịt bạc nhạc, không may thì nhìn ô cửa sập lại, biết chắc về nhà sẽ "ăn" trận đòn mề mòi.

Không biết có phải thành phố muốn lưu lại kỷ niệm thời bao cấp đáng nhớ ấy không mà khu Bách hóa tổng hợp gần 50 năm trước (đường Bến Tưng, phường Trưng Vương nay) vẫn giữ nguyên. Mỗi lần qua đây cô thấy sực lên từ ký ức mùi dầu hỏa, mùi xà phòng giặt, mùi thuốc lá khét lẹt và gương mặt cau có của các mặt dịch viên. Cầm trên tay chiếc đài chạy pin bày bán ế ế, cô nhớ bố cô ở nơi sơ tán quý cái đài con hơn bầu vật, suốt đêm dò sóng lệt xệt, về mặt vô cùng mẫn nguyện khi nghe câu "Đây là Đài tiếng nói Việt Nam" vang lên. Cô nhớ mẹ cô xin được ai đó mảnh giấy viết dòng chữ nguệch ngoạc "duyet cho mua 2 mét vải ka-ki", may cho cô cái quần "mồi" đón năm học mới...

Tour du lịch của cô và anh miền man từ chỗ này sang chỗ kia. Chưa chuyến đi nào cô nói nhiều chữ "nhớ" và anh nói nhiều chữ "ngày xưa" đến thế. Anh hào hứng: Minh sẽ làm những chuyện trở về như thế nhé. Minh sẽ về trường cấp 3 Lương Ngọc Quyền, nơi có cây mận nở hoa lần đầu đúng ngày tựu trường sau chiến tranh. "Trong nắng hồng ngày xuân tươi vui, bên mái trường thơm mùi lá mận, có cây mận, có cây mận nó nở (à) hoa...". Minh sẽ về ghềnh đá Tỉnh ủy thăm cây gạo, cây đa trăm tuổi. Minh sẽ về khu sơ tán Đốc Độ, Quán Ba Trăm. Minh sẽ đến cửa hàng lương thực Quang Trung, Mỏ Bạch. Minh sẽ đến đồi Yên Ngựa, đồi Ông Đống, đồi Cây Thông, đồi Chổng Sét. Minh sẽ đến nhà bà Côi bánh cuốn, bà Tẹo bánh đúc, bà Đàm dầy giò. Minh sẽ đến những nơi mênh mông kỷ niệm...

Tựa đầu vào lưng anh, cô như trôi trên phố. Cô thấy những gương mặt nửa quen nửa lạ vẩy có phía trước, nín có phía sau. Những gương mặt tụ lại, trở thành lịch sử. Cô nghe ai đó thì thầm bên tai: Con đừng buồn vì không thấy cảnh cũ người xưa. Con nhìn xem, mặt đất này, bầu trời này vẫn ở đây từ ngàn năm trước.

Xe dừng trước cổng nhà, cô chợt sững người rồi bật reo sung sướng: Ôi, cây mít ngày xưa, nó về lại góc sân nhà cô chục năm, hôm nay có mới hiều.

Thì ra cây đã luân hồi và tha thứ cho cô ■

Phố

trong ca từ Trịnh Công Sơn

Đỗ Anh Vũ

Phố là một biểu tượng gây nhiều ám ảnh trong suốt các thời kỳ sáng tác của Trịnh Công Sơn. Ảnh minh họa, nguồn Internet

Nhìn lại nền âm nhạc Việt Nam thế kỷ XX từ ca khúc, Trịnh Công Sơn là một trong những tên tuổi lớn và tiêu biểu nhất, là nhạc sĩ hiếm hoi của Việt Nam có tên trong Từ điển Bách khoa Pháp Les Million. Các ca khúc của ông, ngoài vẻ đẹp của giai điệu, còn được đánh giá rất cao ở chất thơ và sự gợi cảm của ca từ. Ở bài viết này, chúng tôi muốn bàn về một miền không gian thật đặc biệt, trở đi trở lại trong hàng loạt các ca khúc của ông, đó là không gian phố.

Có thể nói, hầu hết cuộc đời của nhạc sĩ Trịnh Công Sơn gắn liền với phố. Ông lớn lên tại thành phố Huế, tốt nghiệp Tú tài tại Sài Gòn, chỉ sống ở Bảo Lộc 3 năm (1964 - 1967) rồi sau đó lại quay về Sài Gòn sống cho đến những năm tháng cuối đời. Phố vì thế là không gian mật thiết, gắn với từng bước chân, từng giác quan của người nghệ sĩ. Có thể thấy phố trong ca từ Trịnh Công Sơn có rất nhiều gương mặt khác nhau, biểu hiện khác nhau.

Chiều một mình qua phố

Sự nghiệp âm nhạc của Trịnh được coi là bắt đầu bằng bản *Ướt mi*, do NXB An Phú in năm 1959 qua giọng ca Thanh Thủy. Ở tình khúc buồn đầu tay này, mưa là thứ tràn ngập trong lời bài hát. Không gian ca khúc quanh quẩn nơi mái hiên trong tâm sự của một người con gái: *Ngoài hiên mưa rơi/ Buồn dâng lên đôi môi/ Buồn đau hoen ướt mi ai rồi*. Nhưng chỉ 2 năm sau đó, không gian phố bắt đầu tràn ngập trong những lời ca của Trịnh Công Sơn. Không gian được mở rộng hơn và nỗi cô đơn cũng thường trực hơn. Chủ thể trữ tình của lời ca không còn là bóng dáng một người con gái như thuở "ướt mi" nữa mà là chính tác giả: *Chiều một mình qua phố/ Âm thầm nhớ*

nhớ tên em/ Gió ơi gió ơi bay lên/ Để bụi đường cay lòng mắt. Điệp khúc "Chiều một mình qua phố" cứ thế trở đi trở lại trong tất cả các phiên đoạn của bài hát để rồi cho đến câu cuối cùng thì nỗi cô đơn khắc khoải càng dâng lên gấp bội: *Còn một mình trên phố/ Âm thầm nhớ nhớ tên em/ Ngoài kia không còn nắng chiều/ Ngoài kia ai còn biết tên* (1961).

Bên cạnh cô đơn, phố còn gắn với những đợi chờ, những khát khao, những tình yêu mãi còn trong dang dở: *Đóa hoa hồng cài lên tóc mây ơi đường phố dài/ Lời ru miệt mài ngàn năm ngàn năm* (Tuổi đá buồn, 1961), *Ngày mai em đi, thành phố mất đêm đèn vàng* (Biển nhớ, 1962), *Khi bước chân ta về, đêm khuya nhìn đường phố/ Thành phố hoang vu như một lần qua cuộc tình* (Tình xa, 1966 - 1967).

Hình ảnh phố trong ca từ Trịnh Công Sơn có thể là đường phố, là thành phố mà cũng có thể là những không gian thuộc phố gây cảm giác cô liêu bơ vơ, như công viên: *Đã mấy lần thu sang/ Công viên chiều qua rất ngắn* (Nhìn những mùa thu đi). Cũng có khi công viên gắn với hình ảnh một người con gái, đẹp nhưng buồn với những u uẩn khó cất thành lời: *Em qua công viên bước chân âm thầm/*

Ngoài kia gió mây về ngàn/ Cỏ cây chột lên màu nắng/ Em qua công viên mắt em ngây tròn/ Lung linh nắng thủy tinh vàng/ Chợt hồn buồn dâng men mang (Nắng thủy tinh, 1963).

Nhìn chung, phố trong ca từ Trịnh Công Sơn với những tình khúc trước 1975 thường chủ yếu gắn với nỗi buồn, hoài niệm, sự băng khuông vô định, cũng có lúc là cả những ngỡ ngàng thẳng thốt: *Đường thật lặng yên lòng không gì nhớ/ Giật mình nhìn quanh ô phố xa lạ* (Bên đời hiu quạnh, 1970 - 1971). Một hôm bước qua thành phố lạ/ Thành phố đã đi ngủ trưa (Đêm thấy ta là thác đổ, 1971). Ngay cả khi tiễn người con gái mình thương yêu về với phố phường, bên cạnh việc mong niềm vui sẽ đến với nàng thì dự cảm nỗi buồn cũng vẫn lẫn khuất đồng hành: *Thôi chào em về giữa phố xá thành thang/ Không gì vui thì hãy gắng nhớ đôi lần* (Quỳnh hương, 1974).

Phố của những buồn thương

Từ 1967 đến 1972, Trịnh Công Sơn cho ra đời liên tiếp 4 tập ca khúc phản chiến: *Ca khúc Da vàng* (1967), *Kinh Việt Nam* (1968), *Ta phải thấy mặt trời* (1970), *Phụ khúc Da vàng* (1972). Phố vẫn tiếp tục xuất hiện trong ca từ Trịnh Công Sơn và nó gắn trực tiếp với vận mệnh sinh tử của mỗi con người trong vùng không gian loạn lạc này. Có rất nhiều người đã mãi mãi nằm xuống trong cuộc chiến, trong đó có cả những bạn hữu thân thiết của Trịnh Công Sơn: *Xác người*

NGHIÊN CỨU - TRAO ĐỔI

*nằm trôi sông phơi trên ruộng đồng/ Trên
nóc nhà thành phố, trên những đường
quanh co (Bài ca dành cho những xác
người, 1968), Anh nằm xuống như một
lân vào viễn du/ Đứa con xưa đã tìm về
nhà/ Đất hoang vu khép lại hèn hò/ Người
thành phố trong một ngày đã nhắc tên/
Những sớm mai lửa đạn, những máu
xương chấp chùng (Cho một người nằm
xuống). Những thân phận yếu ớt bơ vơ
hiện lên trong sự tàn khốc của chiến
tranh: Ghế đá công viên đời ra đường
phố/ Người già co ro chiều thu thu ngủ/
Người già co ro buồn nghe tiếng nổ/ Em
bé lỏa lồ khốc tuổi thơ đi (Người già em
bé, 1965). Phố trong những ca khúc của
Trịnh có cả sự hiện diện của vũ khí, kéo
theo những dự cảm về sự phá hủy: Đại
bác đêm đêm đợi về thành phố/ Người phu
quét đường dừng chổi lắng nghe/... Hàng
vạn chuyến xe claymore lựu đạn/ Hàng
vạn chuyến xe mang vô thị thành/ Từng
vùng thịt xương có mẹ có em (Đại bác ru
đêm, 1967). Nhiều đường phố của thời
chiến đã trở nên hoang tàn vắng lặng,
thiếu đi bóng dáng con người: Đàn bò vào
thành phố/ Đêm buồn vắng buồn hơn/
Đàn bò vào thành phố/ Không còn ai hỏi
thăm/... Một người vào thành phố/ Đêm
từng bước buồn tênh/ Một người vào
thành phố/ Không còn ai người quen (Đu
mục, 1965). Nhưng giá trị các ca khúc
phản chiến của Trịnh Công Sơn không chỉ
dừng lại ở phản ánh hiện thực, nó còn gửi
gắm vào đó bao khát vọng hòa bình, niềm
tin về một ngày không còn chiến tranh.
Phố trong ca từ Trịnh còn là những cái
tên cụ thể, là những thành thị kết nối
tự do bước chân con người: Dù hôm nay
tôi chưa nhìn Hà Nội/ Dù hôm nay em
chưa thấy Sài Gòn/ Nhưng sao lòng tôi
vẫn chưa mất niềm tin/ Vì quê hương sẽ
có ngày thanh bình (Chưa mất niềm tin,
1968). Khi đất nước tôi thanh bình/ Tôi sẽ
đi thăm một phố đầy hầm/ Đi thăm một
con đường nhiều hố/... Tôi sẽ đi không
ngừng/ Sài Gòn ra Trung, Hà Nội vô Nam
(Tôi sẽ đi thăm, 1967).*

Phố của tin yêu, hy vọng

Khi tháng Tư lịch sử, ngày thống nhất
non sông đã diễn, Trịnh Công Sơn lên
sóng Đài Phát thanh Sài Gòn, kêu gọi
người dân ủng hộ Chính phủ Cách mạng
lâm thời miền Nam Việt Nam, đồng thời
cùng một số thanh niên hát vang ca khúc
Nối vòng tay lớn. Phố trong lời bài hát là
sự rộng mở nối liền mọi miền không gian:
*Vượt thác cheo leo tay ta vượt đèo/ Từ
quê nghèo đến phố lớn nắm tay nối liền/
Biển xanh sóng gấm nối liền một vòng từ
sinh*. Phố trong những ca khúc tiếp theo
của nhạc Trịnh sau 1975 là những con
phố với nhiều ấm áp, trù mên thân
thương: *Những con đường lúa đôi/
Những góc hè phố vui/... Nắng như môi*

*hoàng hôn trên phố (Chiều trên quê hương tôi,
1980), Em cùng lá tung tăng như loài chim đến/
Và đã hát giữa phố nhà/... Bao đường phố em qua
nặng lên đứng chờ/ Đường dịu chân em đi đến
những miền xa (Tuổi đời mệnh mông, 1982). Phố
đi vào các tình khúc với đầy những quyến luyến
yêu thương: Em còn nhớ hay em đã quên/ Trong
lòng phố mưa đêm trời chân/ Dưới hiên nhìn nước
dâng tràn/ Phố bỗng là dòng sông uốn quanh (Em
còn nhớ hay em đã quên, 1980), Hôm chợt thấy
em đi về bên kia phố/ Trong lòng bỗng vui như đời
rất lạ.../ Dưới đường phố kia có người nhớ em/
Nằm mộng suốt đêm trong thiên đường (Cho đời
chút ơn, 1993). Cho dù tình yêu chưa trọn vẹn thì
hồn người cũng không còn lạc lõng bơ vơ như
thuở trước. Phố của thời bình hiện lên nhiều hơn
về đẹp của những người con gái: Em đến bên đời/
Hoa vàng một đóa/ Một thoáng hương bay/ Bên
trời phố hạ/... Một cõi bao la/ Ta về ngâm ngùi/
Em cười đầu đố/ Trong lòng phố xá đông vui (Hoa
vàng mấy độ, 1981), Em hai mươi tuổi em bấy
giờ/ Chân qua phố phường phố ngắn ngoi/... Sài
Gòn xưa tan nghìn đầu lể/ Cho em bây giờ mất tình
đưa (Hai mươi mùa nắng lạ, 1995).*

Sau này, phố tiếp tục trở thành cảm hứng cho
nhiều nhạc sĩ sống và viết tại thành phố Hồ Chí
Minh. Phố trong các sáng tác của các nhạc sĩ thuộc
lứa trưởng thành sau 1975 có gương mặt sôi
động, hồi hả hơn. Dù có viết về những nỗi buồn,
chia xa thì nhịp điệu của lời ca và giai điệu vẫn đi
theo một lối khác hẳn, chẳng hạn: *Đi bên em chiều
trên lối vắng/ Phố xa phố xa ngỡ như thật gần/
Đôi vai em gầy trong chiếc lá/ Giờ là đợi chờ nhớ
mơng mùa xuân (Phố xa - Lê Quốc Thắng), Hồi
chiếc lá me xanh rơi trên đường xưa nắng hoa/
Còn nhớ góc phố thân quen băng khuông chờ nhau
thiết tha/ Hồi góc phố dịu dàng và hàng me anh
dưa em đi ăn kem mỗi chiều/ Hồi góc phố dịu dàng
và nụ hôn tan nhanh rất mau trong ly chè kem
(Góc phố dịu dàng - Trần Minh Phi). Trong khi đó,
phố của những nhạc sĩ sinh trưởng gốc Bắc lại có
vẻ trầm lắng ưu tư hơn, nhịp điệu ca khúc cũng*

chậm hơn: *Đêm đêm nằm mơ phố, trăng rơi nhòa
trên mái/ Đi qua hoàng hôn ghé thăm nhà/ Em
như là sương khói, mong manh về trên phố/ Đâu
hay một hôm gió mùa thu (Đêm nằm mơ phố -
Việt Anh)*

Trở lại câu chuyện phố của Trịnh Công Sơn,
người nhạc sĩ sinh ra ở Huế, cả cuộc đời hầu hết
gắn bó với Sài Gòn ấy đã dành tặng cho Hà Nội hai
tình khúc thật đẹp về mùa thu. Đây đây là một
quyến luyến không muốn rời xa: *Bởi vì mùa thu
tôi ở lại/ Hà Nội mùa thu Hà Nội thu/... Vì một bàn
tay không ngăn ngại/ Tặng hết cho tôi một phố
chờ (Đoàn khúc thu Hà Nội, 1995). Và còn đây
nữa là nỗi niềm riêng đã hòa vào cái chung, để
mỗi khi Hà Nội vào thu, mỗi khi nhớ mùa thu Hà
Nội lòng ta còn mãi ngân lên những câu hát: Hà
Nội mùa thu cây cơm nguội vàng cây bàng lá đỏ,
năm kẻ bên nhau phố xưa nhà cổ mái ngói thăm
nâu.../ Hà Nội mùa thu đi giữa mọi người/ Lòng
như thăm hỏi tôi đang nhớ ai/ Sẽ có một ngày trời
thu Hà Nội trả lời cho tôi/ Sẽ có một ngày từng con
đường nhỏ trả lời cho tôi (Nhớ mùa thu Hà Nội,
1984).*

Tóm lại, phố là một biểu tượng gây nhiều ám
ảnh, trở đi trở lại trong nhiều ca khúc, có mặt
trong suốt các thời kỳ sáng tác của người nhạc sĩ
tài danh Trịnh Công Sơn. Phố phản ánh những
biến động của thời đại, đồng thời cũng in dấu
chính tâm hồn người nghệ sĩ, gắn với tình yêu,
thân phận và sự chìm nổi của bao kiếp người. Phố
trong các bài hát có sự thể hiện đa dạng và linh
hoạt về mặt cấu trúc. Ngoài dạng thức độc lập của
một từ đơn, phố trong ca từ Trịnh Công Sơn còn
là đường phố, thành phố, là những cái tên địa
danh cụ thể. Phố cũng hiện lên một cách gián tiếp
qua những miền không gian thuộc phố, chẳng hạn
công viên. Tìm hiểu về biểu tượng phố trong ca từ
của Trịnh, theo chúng tôi cũng là một cách để giải
mã thế giới tinh thần trong các tác phẩm của ông
và để hiểu hơn về chính con người ông, một nghệ
sĩ gần như gắn trọn đời mình với phố.

Ảnh minh họa. Nguồn : baoquocte.vn

Những câu thơ lục bát khó quên

Hồ Thủy Giang

Tiết mục đọc thơ độc đáo của các nhà thơ Thái Nguyên tại Lễ hội Thơ Nguyên tiêu. Ảnh: Đào Tuấn

Vốn là người yêu thơ từ ngày còn nhỏ nên tôi thường thích sưu tầm những câu thơ hay theo quan niệm của riêng mình. Trong đó tôi đặc biệt chú ý đến những câu thơ lục bát.

Ai cũng hiểu, lục bát là một thể thơ truyền thống đã trở thành cổ điển. Có một vài thể thơ truyền thống khác ở Việt Nam đang bị mai một dần. Ví như thể song thất lục bát đến giờ hầu như không còn xuất hiện trên báo chí nữa. Ở ta, có một vài thể thơ tuy có nguồn gốc ở Trung Quốc như cổ phong, luật Đường... mà rất nhiều thể kỷ này đã được các nhà thơ Việt Nam sử dụng hiệu quả. Đã có những tên tuổi được vinh danh nhờ thơ Đường. Thậm chí, cho đến ngày hôm nay, thơ Đường vẫn tồn tại, có nhiều câu lục bộ thơ Đường được thành lập và sinh hoạt đều đặn. Nhưng thơ Đường có mặt trên sách báo cũng không đáng kể. Lục bát thì hoàn toàn khác. Trong thơ dân gian, lục bát được dùng như một thể chính. Trong văn học trung đại, đại thi hào Nguyễn Du đã đưa lục

bát lên tầm nhân loại. Rồi văn chương đương đại, những cây bút lục bát nổi danh như Huy Cận, Nguyễn Bính, Nguyễn Duy, Lê Đình Cánh, gần đây nhất là Phạm Công Trứ, Đồng Đức Bốn... Mỗi người một vẻ, một cấp độ, đã sáng tạo, đã “đánh phần lại” (chữ của GS Đỗ Đức Hiểu) để thể lục bát trong suốt bao thế kỷ, rồi từng thập kỷ, vẫn giữ được phong thái truyền thống. Mặt khác, trong tiến trình cách tân không mệt mỏi của các nhà thơ, đến nay, đã ít nhiều tạo ra cho thơ lục bát Việt Nam một gương mặt mới. Có một thực tế không thể chối cãi là trên các báo chí ngày hôm nay, thể thơ lục bát vẫn giữ một số lượng lớn. Nếu tôi không lầm thì độc giả thường vẫn tìm tới lục bát hơn các thể thơ khác.

Là người khá chăm chỉ đọc thơ lục bát, trong đó có thơ lục bát Thái Nguyên, tôi không hề đắn đo đưa ra một nhận định, rằng thơ lục bát tính ta vào khoảng ba mươi năm trở về đây, không hề thua kém bất cứ tính nào trên toàn lãnh thổ Việt

Nam.

Trong “kho tư liệu” của tôi đã có tới hàng trăm câu lục bát hay, trong đó có tới vài chục câu thơ, bài thơ lục bát đáng nhớ của người Thái Nguyên. Với văn chương thì ầu như vậy cũng đã nhiều.

Ở bài viết này, tôi xin được “mở kho” để đàm đạo cùng đồng nghiệp. Việc thường thức văn chương không ai giống ai, thậm chí trái chiều, cho nên nếu có sự chưa đồng cảm, xin các bạn đại xá.

Trước hết, tôi xin nói vài điều, vì sao tôi lại yêu thơ lục bát. Đơn giản vì tôi nhận thấy những câu lục bát hay thường chiếm lĩnh tâm hồn con người bởi trước hết là sự dễ hiểu, dễ nhớ, sau là ở cái tình lục bát rất nồng nàn sâu đậm; những thi ảnh, từ ngữ trong thơ lục bát cũng thường làm lòng người xốn xang. Và đặc biệt, nó luôn là tiếng nói rất gần gũi, bình dân, phù hợp với văn hóa Việt.

Nói về cái hay của thể lục bát có rất nhiều hướng tiếp cận. Những nhà thơ lớn có những câu lục bát lưu nhớ trăm năm trong thiên hạ đã đành. Bên cạnh đó, tôi còn nhận thấy một điều: đã từng có không ít một số các nhà thơ thuộc loại tầm tầm, thậm chí có người mới tập làm thơ nhưng thẳng hoặc cũng viết được những câu lục bát làm ta sững sốt. Xuất phát từ ý nghĩ ấy, trong bài viết ngắn này, tôi chỉ bàn đến các nhà thơ trong tỉnh Thái Nguyên.

Khoảng bảy, tám năm về trước, khi ấy chị Hồng Phượng chưa là hội viên Hội Văn học nghệ thuật (VHNT) của tỉnh, có đưa cho tôi đọc một bài thơ mới sáng tác nói về người bà vừa khuất núi của mình, trong đó có hai câu lục bát làm tôi giật mình:

*Lá trầu rụng xuống heo may
Chút hương gửi lại ngàn ngày còn thơm.*

Câu thơ rất bình dị. Đúng vậy. Nhưng ở đó, có sự hiện diện của các biện pháp tu từ. Câu thơ "lá trầu rụng xuống heo may" phỏng phát hình ảnh của thơ siêu thực.

Một người ít tiếp xúc với các lí thuyết văn học như chị Phượng chắc hẳn chưa biết đến những điều đó. Nhưng vì sao chị lại có thể viết được một câu thơ sâu sắc đến bất ngờ như vậy? Tất nhiên là ở cái tình, cái tài của tác giả. Nhưng với riêng tôi có thêm một ý nghĩ hơi kì quặc (không dám nói là chính xác) rằng, chính cái tình, cái hồn, cái văn điệu, cái âm vang của thể lục bát đã dẫn lối cho tác giả viết được một câu thơ khó quên như thế.

Câu thơ này của chị Phượng cũng vậy: *Chiều ba mươi tết chợ tan
Em ngồi gói cái nghèo nán cho vương*
Đây là câu thơ mô tả cảnh nhà nghèo đón tết. Mô tả việc gói bánh chưng trong ngày tết mà viết "Em ngồi gói cái nghèo nán cho vương" thì đúng là bất ngờ đến... hết chỗ!

Tiếp theo, tôi muốn nói đến câu thơ của một "nhà thơ" phổ huyện. Đó là anh Nguyễn Hồng Quang. Phải nói ngay, đây là một câu thơ hết sức bình dân, bình dân đến mức có thể bị cho là hơi đơn sơ, nhưng không hiểu sao nó lại theo tôi hàng chục năm trời:

*Lau phẩn thấy bóng cha ngồi
Chạm vào vồng thấy mẹ cười như hoa.*

Thì ra, đơn sơ nhưng chân thực, cái chân thực mà nếu không phải là người của đồng quê, không gần bố hằng ngày với hình cha, bóng mẹ, không nặng nghĩa sinh thành thì không thể viết nổi câu thơ đơn sơ mà làm nao lòng người đến vậy.

Một trường hợp khác là anh Nguyễn Việt Bắc, người đã trình làng hai tập thơ dày dặn nhưng những bài thơ tôi thích hơn cả vẫn là ở thể lục bát.

Có một đoạn lục bát lồng trong cái tình lục bát của anh làm tôi nhớ mãi:

*Đi trong lục bát ta về
Lời cha còn đọng đất quê dài dẫu
Kìa em lục bát trên đầu
Vui trong mây trắng vọng câu ví buồn.*

Đúng thế. Thơ hay thì phải buồn. Thơ lục bát lại càng phải buồn. Bằng mấy câu lục bát lồng trong lục bát, anh Bắc đã nói trúng điều ấy.

Ở tỉnh ta, nhà thơ có sự thành công ở thể lục bát là Phan Thái. Anh đã xuất bản hẳn một tập thơ với 100 bài lục bát. Tập thơ có nhiều bài hay, câu hay nhưng tôi chỉ xin trích một số câu.

Cũng giống như nhiều nhà thơ khác, cứ động đến tình mẹ là lục bát Phan Thái lại như được cất cánh. Những câu thơ về mẹ của anh như thế này:

*Có ai lớn nổi được đầu
Nếu như quên vạt áo nâu mẹ mình.*

Hay là:
*Bâng khuâng lối cũ ngày xưa
Trăng non nghiêng dọc lối bữa mẹ tôi.*

Phan Thái cũng có những câu lục bát hay nói về làng quê:

*Bước chân ngập lối rơm vàng
Bâng khuâng gặp lại cổng làng phong rêu.*

Hoặc:
*Mấy năm rồi cách xa nhau
Xanh ngơ ngác những hàng cau bên vườn.*

Không câu kì, phá cách; cứ đắm đuối cùng *nắng, gió, sương, trăng*; cùng những *lối rơm vàng, cổng làng phong rêu, hàng cau xanh ngơ ngác* của đồng quê như thế, thơ Phan Thái luôn đi vào lòng người một cách tự nhiên và đôn hậu.

Mấy năm vừa rồi, thực tình tôi phải cảm ơn ban tuyển chọn 50 câu lục bát Thái Nguyên trong các Lễ hội thơ Nguyên tiêu. Họ rất tình tế và công phu nên đã chọn ra được những câu thơ tiêu biểu nhất trong vòng năm, mười năm vừa qua, để kịp thời tôn vinh giá trị thơ lục bát Thái Nguyên. Nhờ đó, tôi đã có cơ hội làm giàu thêm kho tư liệu thơ của mình.

Tôi xin được bình bàn với các bạn đôi chút về những câu thơ mà tôi nghĩ rất khó quên của những đồng nghiệp.

Nếu như các nhà thơ tên tuổi ở tỉnh ta như Võ Sa Hà, Thế Chính, Nguyễn Thúy Quỳnh, Nguyễn Đức Hạnh, Hiền Mặc Chất, Hồ Triệu Sơn, Nguyễn Hữu Bài, Ngọc Tuấn, Phạm Văn Vũ... vẫn tiếp tục để lại những câu lục bát đẹp thì đọc kĩ 50 câu thơ chọn trong lễ hội, tôi thấy những tác giả mới hoặc không quá quen tên cũng không hề chịu lép vế.

Dĩ nhiên, chỉ từ một cặp lục bát đơn lẻ, độc giả thường khó hiểu trọn vẹn cả bài thơ. Nhưng tôi nghĩ, những câu thơ được gọi là hay thì thường có sự dẫn dụ để người đọc cảm nhận được cái tình, cái tứ của toàn bài. Ví như câu thơ sau của Hiền Mặc Chất:

*Yếm đào mắc cổ sườn đồi
Cuộc kêu đổ bóng trăng thề lá sen.*

Hiền Mặc Chất thường thích dùng những từ, những thi ảnh cũ, cái cũ cổ điển để diễn một câu chuyện mới như vậy. Nhưng cũng chính từ những yếm đào, cuộc kêu, trăng thề ấy đã làm độc giả hình dung, tưởng tượng ra một mối tình đẹp một cách phóng túng. Thơ là vậy, không diễn giải nhiều mà chỉ qua những từ ngữ, những thi ảnh, dù chỉ thấp thoáng mà gợi cho lòng người những cảm xúc thẩm mỹ.

Cũng theo chiều hướng ấy, nhiều câu hay được chọn cũng toát lên điều này. Bạn hãy thử đọc và suy nghĩ những câu thơ như: "Người ta đem lưà thử vàng/ Lấy gì tôi thử nhớ nhằng đời tôi" (Dương Thu Hằng); "Con về với những giấc mơ/ Mẹ thì đã mất, bơ vơ thì còn" (Hồ Triệu Sơn); "Em như dòng thủy triều êm/ Chỉ về một sớm chỉ lên một chiều" (Nguyễn Hữu Bài); "Tôi thành hạt bụi đánh rơi/ Làm cay lên mắt cái người không tên" (Ngọc Tuấn); "Gửi nhau một chút hương hồi/ Mà đi suốt cả cuộc đời vẫn thơm" (Đàm Thế Du); "Có đầu như chồn này không/ Vọng phu sống mãi trong lòng vọng phu" (Trần Đình Vinh); "Lối là vầng vạt mắt xanh/ Dấy sâu hơn dấy hút anh chết chìm" (Phạm Văn Vũ); "Người đem ánh mắt hay cười/ Che tôi đỡ giá lạnh. Rồi lại đi" (Nguyễn Thúy Quỳnh)...

Như vừa nói ở trên, những câu thơ hay, dù chỉ là một cặp lục bát, nhưng nó chính là cái cái hồn cốt, cái thần nhàn của toàn bài. Chính bởi thế nó mới khó quên.

Nhưng đôi khi cũng có những câu thơ hay là vì bản thân nó đã làm nên cái đẹp, không cần sự nương tựa. Câu lục bát "Đãi đãi thoải xuống thung xanh/ Trời lên men ngọc để thành trung du" của Võ Sa Hà là một ví dụ. Một câu thơ bên ngoài như tả phong cảnh nhưng bên trong là sự phát hiện tinh tế và bất ngờ.

Gần đây, khi Câu lạc bộ Thơ Lục bát Thái Nguyên ra đời và nhất là thông qua cuộc tuyển chọn, xuất bản cuốn sách "Thơ muôn nhà" từ chủ trương của Hội Văn học nghệ thuật tỉnh Thái Nguyên, qua đó cũng có thể khá dễ dàng tìm thấy những câu lục bát ít nhiều gây ấn tượng. Ví như mấy câu thơ ngắn của Ngô Thúy Hà mà đã đưa đến cho ta những tâm trạng thổn thức, bơ vơ cùng tác giả: "Tiếng con chim gáy bồn chồn/ Ngóng ngơ bạn cũ như mòn tháng năm". Hay chỉ từ một chiếc nón quai thao ước hẹn ngày nào mà Hà Kim Chi đã gợi nhắc về những kỉ ức tình yêu son sắt: "Xưa kia đội nón quai thao/ Chàng chàng ai đã nủ vào sợi tơ". Trong một lần uống cà phê một mình mà Võ Hằng đã vô tình/ hữu ý nhớ về một hình bóng cũ: "Cà phê đầu chỉ một mình/ Sao trong đáy cốc có hình người dựng". Viết về miền núi thường rất khó sử dụng thể lục bát, nhưng Lê Thị Thông, Cô Thị Thơm cũng có những câu thơ thật hồn nhiên: "Anh về với bán em không/ Ta về với núi lưng cong chạm trời" (Lê Thị Thông); "Núi chân khèn vọng chiều quê/ Chợt hồ Ba Bể xanh mê mắt trời" (Cô Thị Thơm).

Theo thiên nghĩ của tôi thì thơ lục bát thường ít được tạo ra từ ánh chớp tư tưởng. Những câu thơ lục bát hay nhất luôn được xuất thần từ ánh sáng của tình cảm. Rồi từ cái gốc tình cảm ấy biến hóa thành mí cảm - tiêu chí số một của thi ca. Những câu thơ tôi dẫn ở trên dường như đều có những xuất xứ như vậy.

Có lẽ, chính vì bản chất thơ lục bát là vậy nên những nhà thơ bình thường nhất hoặc chỉ là những người yêu thơ cũng đôi khi có thể sáng tác ra những câu thơ ít nhiều có giá trị.

Với tư cách của một người yêu thơ lục bát, xin có vài ý kiến tản mạn như vậy. Có gì sai sót xin được các nhà thơ tha thứ!

C hí khi tay bác sĩ nhìn thấy điều đó hẳn mới suy sụp. Trong suốt thời gian qua hẳn đã gắng gượng được, nhưng sau thì điều đó quá sức đối với hẳn.

Và hẳn nói:

"Chính là vào mùa lễ hội hóa trang, vào cái mùa có những buổi khiêu vũ, tại đây và ở phía dưới thành phố. Các ngài không hiểu rằng người ta muốn có một người phụ nữ xinh đẹp trong hội hóa trang khi người ta đi khiêu vũ, đi chơi và có người đi cùng sao? Và không phải là một người phụ nữ như cô ta; cô ta đã quá béo nên không thể khiêu vũ được nữa, và cứ vài giờ cô ta lại nôn ọe một lần, đúng không? Các ngài không hiểu điều đó à?"

Đúng là chúng tôi đã gặp một chuyện, đã được hai năm, tuy nhiên đó là một chuyện mà tôi hoàn toàn không muốn nhớ đến; và rõ ràng là tất cả mọi người đều biết tôi đã không ngủ cùng phòng với cô ta, khi cô ta béo lên và cứ vài giờ lại nôn ọe một lần. Tất cả mọi người đều có thể xác nhận điều đó, quá thực thật tôi tặc khi cô ta phải chịu đựng điều này.

Và giờ đây lại có chuyện, và đó chính là chuyện cô ta đã béo lên và xấu xí trong hội hóa trang khi tất cả mọi người đều đi khiêu vũ và đi chơi. Đó không phải là tội lỗi, nếu người ta muốn khiêu vũ và muốn giải trí trong hội hóa trang; và việc người ta muốn có một người phụ nữ xinh đẹp đi cùng mình, và không phải là một người phụ nữ béo mập, không thể khiêu vũ, xấu xí và bị loạn thần kinh, tất cả mọi người đều ôm nhau khiêu vũ và thì thầm sau lưng nhau - đó chắc chắn thực sự không phải là tội lỗi! Các ngài không hiểu điều đó ư?

Và khi tôi nói với cô ta là cô nên đi khiêu vũ thì cô đã không từ chối. Ôi! Nếu cô ta còn tiếp tục sống thì cô ta có thể xác nhận là cô ta đã hoàn toàn đồng ý khiêu vũ, sau khi tôi đã giải thích cặn kẽ điều đó cho cô ta. Dĩ nhiên cô ta sợ đi khiêu vũ, nhưng quả thực, cô ta đã không từ chối; không, cô ta thực sự đồng ý khiêu vũ. Đương nhiên tôi đã không muốn đi khiêu vũ và đi chơi một mình, chắc chắn người ta biết vì sao. Tôi đã thực sự không muốn hôn nhân của mình đổ vỡ, chỉ vì cô ta béo lên đúng vào mùa lễ hội hóa trang, khi tất cả mọi người đều đi khiêu vũ và đi chơi.

Không, tôi đã thực sự không muốn cô ta béo lên. Mọi người ở đây sẽ nói gì nếu hôn nhân của tôi đổ vỡ, và thậm chí cả ở dưới thành phố, nơi có nhiều người biết tôi. Không, đơn giản là điều đó không được, và tôi đã nói cho cô ta điều đó, còn cô ta tuy rằng đã sợ, nhưng nói đúng ra là cô ta đã đồng ý đi khiêu vũ. Chúa ơi! Cô ta đã cần phải rất sợ chứ, vì mặt cô cắt không còn giọt máu khi tôi nói rằng cô ta nên đi khiêu vũ, cô ta đã không nói nên lời và đã ấp úng. Nhưng nói đúng ra cô ta đã đồng ý; từ đó suy ra rằng cô ta để mình làm điều ấy."

Cô đã cho phép mình làm điều đó, và sau hai ngày những cơn đau đã trở nên tồi tệ nên

Truyện ngắn **Herbert Eisenreich** (Áo)

Dịch giả: **Phạm Đức Hùng**

cô đã không thể che giấu hẳn điều đó được nữa, và chính bản thân hẳn cũng đã lấy làm lạ, tại sao cô uống nhiều nước như thế. Nhưng hẳn đã trấn an cô:

"Em yêu, điều đó chẳng có gì là lạ sau khi em đã làm một việc như thế."

Nhưng sang ngày thứ ba thì hẳn cô khóc, và sang ngày thứ tư thì hoàn toàn không nói được gì nữa, mà cô nằm co quắp do bị đau trên ghế đi vắng ở dưới phòng khách, và thỉnh thoảng đôi môi của cô mấp máy. Hẳn ta chạy đến chỗ chị phụ nữ, người cũng đã từng bị như cô. Chị phụ nữ cho hẳn một gói trà nhỏ. Hẳn pha trà và cho cô uống. Sau khi uống trà sức khỏe của cô có vẻ khá hơn, nhưng cô không nói năng gì nữa, và cô cũng không khóc nữa.

Sau buổi trưa cô bắt đầu quơ tay, như thể cô phải xua đuổi thứ gì đó, và khi điều đó

hoàn toàn tồi tệ cô cố nhảy xuống khỏi ghế đi vắng. Cô đã nằm trên ghế đi vắng vì hẳn đã không thể chịu nổi việc khi cô nằm rên rĩ, cửa quay bên cạnh hẳn ở trong phòng ngủ.

Khi cô không nói nữa, và không nhìn hẳn nữa, mà đôi mắt của cô từ từ trống rỗng thì hẳn đi gọi bác sĩ sản khoa đến khám cho cô; nhưng việc đó đã quá muộn, sờ thành bụng cô thấy bị cứng, và khi vị bác sĩ sản khoa ấn ngón tay, cô bất mãn ngoẹo đầu sang một bên.

Trong khi vị bác sĩ sản khoa khám bệnh cho cô hẳn đứng tựa người vào cửa sổ và cố gắng nhìn thật xa ra bên ngoài, vì hẳn thực sự không thể nhìn vào trong. Vị bác sĩ sản khoa cũng nhận thấy có sự ra máu nhẹ ở cửa mình của

cô, và ông hỏi hân, đã xảy ra chuyện gì. Nhưng hân không nói đã xảy ra chuyện gì mà chỉ nói rằng sự ra màu đã bắt đầu trước hai hoặc ba ngày, tuy nhiên cô đã luôn hết sức can đảm và che giấu những cơn đau khi cô bị ốm.

Vị bác sĩ sản khoa bắt ngờ hỏi: "Cô ấy có chưa từ khi nào?".

Hân hoảng sợ về câu hỏi này, vì nói đúng ra hân đã hy vọng bác sĩ sản khoa không nghĩ ngờ điều đó; và chính bản thân hân nhận thấy mình đã rất ngạc nhiên, và điều đó làm hân bối rối, nhưng việc đó không kéo dài cho đến khi hân đã suy nghĩ rành mạch, nói đúng ra trên thực tế hân nghĩ sự ngạc nhiên này của hân là gì; và do sự ngạc nhiên này hân đáp: "Vâng, phải chăng cô ấy đã có chưa?". Còn hân thì nghĩ: Không đâu, ông bác sĩ sản khoa, ông không lừa được tôi đâu!

Vị bác sĩ sản khoa không nhượng bộ và hỏi lại: "Ơ, thế cô ấy không có chưa thật sao?".

Còn hân thì nói: "Trời ạ! Tôi đã không cần phải biết điều đó, ông không tin sao? Tôi đã lo lắng nghĩ là cô ấy bị đau ruột thừa."

Và sau khi ngừng một lát hân nói tiếp: "Có thể cô ấy đã thực sự có chưa và cô ấy đã không nói gì với tôi. Kể ra cũng ngạc nhiên. Nhưng nói đúng ra tôi thực sự không tin là cô ấy đã có chưa."

Trong khi đó vị bác sĩ sản khoa đã tiêm cho cô một mũi morphin, còn hân thì quan sát, sau đó cô đã trở nên bình tĩnh hơn. Cô trông có vẻ rất bé nhỏ và gầy còm, như một đứa trẻ chưa hoàn toàn lớn khi cô nằm nghiêng như thế xuống chiếc ghế đi văng, còn đôi chân bé nhỏ thì buông thõng xuống đến tận sàn nhà. Đầu cô ngửa ra sau và lọt thõm vào giữa hai cái gối, thỉnh thoảng cô gắng đầu lên; giữa hai mí mắt nhắm hờ của cô người ta nhìn thấy hai nhún cầu đảo ngược.

Vị bác sĩ sản khoa còn đặt một vài câu hỏi nữa mà hân có thể trả lời dễ dàng, và cuối cùng vị bác sĩ sản khoa giải thích cho hân rằng không còn hy vọng gì nữa, và nếu người ta cố đưa cô vào bệnh viện thì rất có thể cô sẽ chết ngay trong khi vận chuyển. Sau đó vị bác sĩ sản khoa đi có việc, và hai tiếng rưỡi sau ông quay lại thì cô đã chết.

Vị bác sĩ sản khoa nói với hân: "Quá muộn rồi. Anh đã nên gọi tôi sớm hơn."

Hân lặng thinh nhìn ra ngoài cửa sổ, và khi vị bác sĩ không nói gì nữa - trong khi đó ông vuốt mắt cho cô - thì hân khóc nức lên. Hân khóc một lúc, cho đến khi hân bình tĩnh lại, và sau đó hân thu xếp những việc cần thiết. Nhưng hân không nhận được giấy khai

tử do bác sĩ sản khoa chứng nhận, còn vị bác sĩ sản khoa thì nói: "Bác sĩ cộng đồng lo việc ấy. Nhất định tôi phải báo việc này". Rồi ông đi khỏi.

Sau đó chị gái hân đến, đến cùng với chị ta còn có một người phụ nữ khác, hai người phụ nữ tắm rửa và thay quần áo cho cô. Hân nói với hai người phụ nữ:

"Các chị cần phải hiểu là giờ đây em không thể làm được gì."

Hân vui lòng không phải bận rộn với cái xác chết bất động, da vàng ệch. Nhưng hân thu dọn mọi thứ trên chiếc ghế đi văng để đặt xác cô, và khi cô đã được thay quần áo, cả ba người họ khiêng xác chết đặt lên chiếc ghế đi văng đã được phủ bằng vải đen. Hân túm lấy phía sau hai vai của cô, và khi hân nâng cô lên, cái đầu của cô lắc lư và ngửa ra sau, trong giây lát hân cảm thấy gương mặt lạnh lẽo của cô áp sát má hân, hân bặm môi lại và nín hơi.

Họ chôn một ngọn nến đặt bên cạnh chiếc ghế đi văng. Có rất nhiều thứ phải lo liệu, và cả hai người phụ nữ để lại hân một mình. Chị gái hân còn quay lại một lần và hỏi hân: "Câu đã gấp tay lại cho mợ ấy chưa?".

Hân đã chưa làm việc đó và hân không dám làm việc đó, chị gái hân giục hân làm việc đó, và hân làm việc đó một cách thận trọng và nhanh hết mức có thể. Những ngón tay thon dài, vàng ệch dễ dàng gấp lại bởi cái ấn của những ngón tay hân, hân uốn cong chúng như uốn sắp được gia nhiệt đủ nóng, và cuối cùng cô nắm hai tay lại.

Hân đi đi lại lại ở trong phòng. Một vài người đến và báo tin cho hân, sau khi họ quan sát xác chết và đã rảy bằng một chút nước thánh. Thỉnh thoảng hân thấy có vẻ như cô còn cử động, và sau đó hân nhìn ra chỗ khác. Khi hân lại nhìn cô thì hân thấy có vẻ như cô vừa mới cử động. Nhưng khi hân nhìn thật kĩ, hân nhận thấy là cô không cử động. Hân thấy cô có vẻ xa lạ, gầy guộc và bé nhỏ; đó là sự thay đổi duy nhất mà hân nhận thấy. Và cô đang nằm bẹp dí, điều đó cũng đập vào mắt hân. Dĩ nhiên hân thích nhất là không nhìn vào cô mà nhìn xa ra ngoài cửa sổ.

Chị gái hân và người phụ nữ lúc trước trở lại sau khi đã lo liệu xong mọi việc và đi loanh quanh trong nhà, họ đi lại khệ khàng, cả ngôi nhà tĩnh lặng, và đột nhiên hân nghe thấy tiếng con khóc tí ti. Hân đã hoàn toàn không nghĩ đến đứa con, và hân đi lên tầng trên với con để dỗ nó, và nó vui lòng về việc hân đã lên với nó. Nhưng sau đó hai người phụ nữ gọi hân xuống, vì bác sĩ cộng đồng đã tới, họ nói về cái chết của cô, và hân nói: "Chúa ơi, nếu tôi đã linh cảm được điều gì!".

Vị bác sĩ cộng đồng hỏi: "Cô ấy có chưa từ khi nào?", còn hân thì thở lên: "Ồi, Chúa ơi! Không phải thế chứ! Cô ấy đã không có chưa mà, tôi phải biết điều đó chứ". Và hân hỏi: "Thế không phải là cô ấy đã bị đau ruột thừa sao?".

Vị bác sĩ cộng đồng quay mặt đi và nói:

"Tôi thành thật lấy làm tiếc. Nhưng việc mổ tử thi sẽ cho kết quả là gì. Tôi lấy làm tiếc, nhưng không thể khác được. Tôi không thể xác nhận giấy khai tử trước khi tử thi được mổ khám nghiệm".

Hân đã không nghĩ tới việc đó, và phải mất một lúc khá lâu cho đến khi hân ngẫm nghĩ xong. Sau đó hân nói với bác sĩ cộng đồng: "Nói đúng ra tôi đã phải biết điều đó, nhưng cũng có thể là cô ấy đã không nói cho tôi biết điều đó lắm chứ".

Hân ngẫm nghĩ, mọi điều sẽ được phơi bày khi tử thi được mổ khám nghiệm, và hân nói tiếp: "Khi cô ấy mang thai đứa con đầu lòng của chúng tôi thì cô ấy cũng không có biểu hiện gì khác. Thai được hai tháng cô ấy cũng đã không nói, cho đến khi tôi hỏi cô, tại sao cô thường bị nôn, phần nhiều vào lúc sáng sớm, ngay khi ngủ dậy". Và cuối cùng hân còn nói: "Nói đúng ra cô ấy đã không phải là người yêu quý trẻ em. Có thể vì thế mà cô ấy đã không nói cho tôi biết về việc cô ấy có chưa". Rồi hân lại nhìn ra ngoài cửa sổ và nghĩ: Không, họ sẽ không thể chứng minh được mình mắc tội gì!

Vị bác sĩ cộng đồng còn hỏi hân một vài câu nữa, sau đó ông ấy đi khỏi. Hân ta nhìn vào chiếc đồng hồ đứng quả lắc bên cạnh chiếc đàn dương cầm: nó chỉ đúng bốn giờ. Đó là giờ mất của cô; chị gái của hân khi đến đã tắt đồng hồ và vận kim chỉ giờ ngược lại; vì thế trong phòng đã rất yên ắng. Bây giờ đã khoảng chiều tối, cái nền bên cạnh xác chết đã cháy xuống dưới, và ngọn nến sinh mệnh lập lóe trên mẩu sáp còn lại.

Hân ta lại thấy có vẻ như là cô cử động, hân đến thật gần và quan sát cô. Sau đó hân nhận thấy là cằm của cô đã xệ xuống cổ, hân sờ vào cằm cô và cổ ấn nó lên trên, nhưng chiếc cằm của cô cứng đờ và lạnh cứng, người cô cứng đờ và lạnh cứng từ trên xuống dưới, và hân không làm cho mồm cô ngậm lại được nữa.

Hân cố thử một lần nữa và hân ấn nhanh mà mạnh vào cái cằm, tuy nhiên qua đó chỉ làm cả cơ thể cô xê dịch, và cái đầu vò nhàu chiếc gối mà nó gối lên, còn cái mồm vẫn há mà không thể ngậm lại được nữa; cái mồm há rất rộng, bị kéo dài xuống dưới thành hình quả trứng, được đóng khung mỏng bởi đôi môi tím tái; và người ta cũng nhìn thấy chỗ trống trong hàm răng mà được tạo thành do trước đây một vài ngày hân đã đấm vào hàm cô.

Sau đó tay bác sĩ nghĩ một quả dấm mốc vào cằm thì đủ để làm cho mồm cô ngậm lại. Nhưng bây giờ hân sợ động vào cô, và thế là hân không làm cho mồm cô ngậm lại được. Tuy nhiên cái mồm há rộng này quá gớm ghiếc. Trong suốt thời gian qua hân đã gắng gượng được, nhưng điều đó là quá nhiều đối với hân, và khi hân đã nhận ra rằng hân không còn dấm vỡ cái mồm được nữa thì nó sẽ nói ra tất cả*

Nhấn người chơi Facebook

Facebook như thể ngoài đời
 Nhấn ai xin hãy vui chơi dăng hoàng
 Chớ vắng tục, chớ làm càn
 Không nên "xát muối" như ngàn mũi tiêm
 Chết chóc thôi tắt live-streams
 Đừng đăng ảnh sex hay phim "nhà nghèo"
 Bỏ đi "tư tưởng ăn theo"
 Cũng đừng khoe mẽ, "sét kèo" ba hoa
 Có chi so sánh màu da
 Ghét ai khinh rẻ người già, nhà nông
 Bữa mỗi tôn giáo: nói không
 Vùng miền phân biệt: đồng lòng tẩy chay
 Tránh xa tin giả dăng hoai
 Bán buôn hàng cấm có ngày hại thân
 Lừa tiền - cái tội bất nhân
 Xúc phạm, xuyên tạc rất cần "triệt tiêu"
 Trẻ em phải được nâng niu
 Người nghèo ta phải thương yêu nghĩa tình
 Muốn cho Facebook yên bình
 Chung tay xây dựng: răn mình từ tâm.

Đặng Trung Thành

Giá bình thường mới

Dịch đã quản lý được rồi
 Làm ăn trở lại... đến hồi giá tăng
 Rau củ quả, điện nước xăng
 Heo bò, gà vịt... dùng dăng giá cao
 Bình thường mới - bình ổn nào
 Cho dân bớt nặng - đã hao tốn nhiều
 Qua bao tháng dịch - tiêu điều
 Tiền vào không có - đều đều tiền ra
 Cho nên kêu gọi chúng ta
 Bán buôn hạ giá - ấy là thương nhau.

Nguyễn Văn Dũng

Buôn chuyện

Người ta buôn bán phát tài
 Còn em buôn chuyện lại rai sớm chiều
 Hết ghét rồi lại đến yêu
 Tha hồ em "phát" như điều mất dây
 Chuyện khi vui, chuyện lại đầy
 Hết "xới" tập thể, lại "cày" cá nhân
 Chuyện bình thường thành giật gân
 Thông tin cứ thế nhiều gần nhiều xa
 Việc mới bàn bạc trong nhà
 Chưa hay chưa tỏ đã ra... tại người!

Phát ngôn đã quy định rồi
 Buôn chuyện kiểu ấy chỉ ròi xa nhau
 "Thối" này cần phải "cạch" mau!?

Vũ Đăng Bút

Cần chú trọng nâng cao chất lượng các môn "phụ" trong nhà trường

Phương Thảo (huyện Phú Bình)

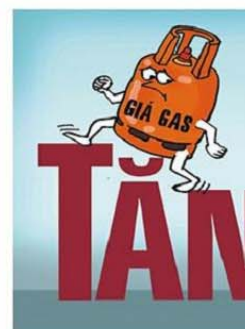
Học sinh trường Tiểu học Úc Kỳ, huyện Phú Bình hưởng ứng cuộc thi vẽ tranh tham gia Triển lãm tranh "Thiếu nhi Thái Nguyên tự hào quê hương - Gửi trao tri thức" chào mừng 190 năm Ngày thành lập tỉnh Thái Nguyên (4/11/1831 - 4/11/2021)

Có một thực tế là lâu nay, tại một số nhà trường trên địa bàn tỉnh, ngoài những môn Toán, Văn, Anh được coi là môn chính thì những môn có ít số tiết dạy trong tuần lại được coi là môn "phụ". Tuy nhiên, đây là môn học thì môn nào cũng cần thiết và quan trọng trong việc giáo dục toàn diện cho học sinh.

Qua tìm hiểu tại một số trường cho thấy môn "phụ" luôn là môn dạy đính kèm của các giáo viên dạy môn chính. Nghĩa là với những môn phụ, giáo viên không có chuyên môn cũng đảm nhiệm công việc đứng lớp, dẫn tới chất lượng môn học

không cao, học sinh không có hứng thú với môn học. Một người bạn của tôi công tác trong ngành giáo dục chia sẻ rằng: Để đảm bảo số tiết trong tuần theo quy định, ngoài giảng dạy môn chính là Ngữ văn thì anh ấy thường được nhà trường phân công giảng dạy thêm môn Lịch sử, Giáo dục công dân, thậm chí là cả môn Mỹ thuật. Khó nhất là khi đảm nhận những môn đòi hỏi có năng khiếu và kĩ năng như môn Mỹ thuật. Vì vậy, trong những giờ dạy Mỹ thuật, sau khi dạy xong phần lý thuyết, thầy giáo cho học sinh tự vẽ theo ý thích. Và tất nhiên, học sinh sẽ không hề hứng thú với những tiết

GÓC BIỂU HỌA

chất lượng à trường

học như vậy. Thông thường, tại một số nhà trường, giáo viên dạy Mỹ thuật, Âm nhạc kiêm mảng Tổng phụ trách Đội, nên để đảm bảo số tiết dạy, các nhà trường đành phải phân công chéo chuyên môn.

Một môn học khác trong nhà trường cũng được coi là môn "phụ" nhưng đây là môn học rất quan trọng trong hình thành nhân cách, kỹ năng sống cho học sinh các cấp học, đó là môn học Giáo dục công dân. Tôi đã có dịp cùng Ban Tuyên giáo Huyện ủy Phú Bình; Phòng Giáo dục và Đào tạo huyện tiến hành thăm lớp, dự giờ, nắm tình hình công tác giảng dạy môn Đạo đức, Giáo dục công dân tại một số trường trên địa bàn huyện chuyên môn là không tránh khỏi. Điều đó sẽ ảnh hưởng rất nhiều đến khả năng tiếp nhận tri thức cũng như lối sống, cách làm người của các em học sinh. Một bộ phận học sinh đã sa đà vào tệ nạn xã hội, bạo lực học đường, vi phạm pháp luật. Nguyên nhân thì có nhiều nhưng trong đó có việc chưa thực sự sâu sát của một số nhà trường, gia đình và xã hội. Mỗi thầy cô giáo phải vừa là người truyền thụ tri thức, vừa là người cha, người mẹ gần gũi các em, chia sẻ trao đổi với các em qua những bài giảng, cuốn hút các em vào bài học, giáo dục kỹ năng sống cho các em.

Thiết nghĩ, ngành giáo dục nên rà soát, đảm bảo cân đối việc giảng dạy giữa các bộ môn, góp phần giáo dục toàn diện cho học sinh, không nên phân biệt môn "chính" môn "phụ" trong các nhà trường.

Với thực trạng nhiều nhà trường hiện nay còn thiếu giáo viên thì việc dạy chéo chuyên môn là không tránh khỏi. Điều đó sẽ ảnh hưởng rất nhiều đến khả năng tiếp nhận tri thức cũng như lối sống, cách làm người của các em học sinh. Một bộ phận học sinh đã sa đà vào tệ nạn xã hội, bạo lực học đường, vi phạm pháp luật. Nguyên nhân thì có nhiều nhưng trong đó có việc chưa thực sự sâu sát của một số nhà trường, gia đình và xã hội. Mỗi thầy cô giáo phải vừa là người truyền thụ tri thức, vừa là người cha, người mẹ gần gũi các em, chia sẻ trao đổi với các em qua những bài giảng, cuốn hút các em vào bài học, giáo dục kỹ năng sống cho các em.

Thiết nghĩ, ngành giáo dục nên rà soát, đảm bảo cân đối việc giảng dạy giữa các bộ môn, góp phần giáo dục toàn diện cho học sinh, không nên phân biệt môn "chính" môn "phụ" trong các nhà trường.

Cái kén và con bướm

Một người đàn ông tìm thấy một cái kén của sâu bướm. Con sâu dường như đang cố gắng để chui ra khỏi kén. Người đàn ông ngồi xuống và quan sát cái kén suốt hàng giờ nhưng dường như con sâu bướm phải vật lộn rất vất vả mà chỉ tạo ra được một chiếc lỗ nhỏ xíu. Đột nhiên nó dừng lại và có vẻ như kiệt sức, bế tắc.

Người đàn ông quyết định giúp con bướm có thể chui ra ngoài bằng cách dùng kéo cắt lỗ trên chiếc kén rộng thêm một chút nữa. Sau đó, con bướm nhỏ đã có thể thoát ra khỏi kén dễ dàng hơn nhưng cơ thể nó dường như yếu ớt, đôi cánh dướm dỏ.

Người đàn ông vẫn ở đó, chờ cho đôi cánh bướm có thể đang rộng và con bướm bay lên. Tuy nhiên, điều đó không bao giờ xảy ra. Con bướm sẽ chỉ có thể sống phần đời con lại bằng cách bò với cơ thể khuyết tật và đôi cánh yếu ớt. Nó không bao giờ có thể bay.

Mặc dù, người đàn ông có lòng tốt, nhưng anh ta không hiểu quy luật của tự nhiên. Cái kén chật hẹp là thử thách để sâu có thể hóa bướm. Chỉ có tự mình nỗ lực thoát khỏi cái kén, chất lỏng trong cơ thể sâu mới chuyển hết sang đôi cánh, giúp nó có thể bay tự do.

Lời bàn: Vật lộn với cuộc sống giúp chúng ta phát triển sức mạnh. Không đấu tranh, chúng ta không bao giờ trưởng thành và mạnh mẽ hơn. Tự mình giải quyết các vấn đề, không dựa dẫm vào người khác là điều rất quan trọng để bạn có thể vững vàng trong cuộc sống.

Hành trang lên đường

Có một hòa thượng muốn đi học tập ở nơi xa. Sư thầy hỏi: "Khi nào con đi?".

- Tuần sau con sẽ đi. Đường xa, con đã nhờ người đàn ông đi đôi giày cỏ, sau khi lấy giày con sẽ lên đường.

Sư thầy trầm ngâm một lát rồi nói: "Nếu không thì thế này, ta sẽ nhờ các tín chúng quyên tặng giày cho con."

Không biết sư thầy đã nói với biết bao nhiêu người nhưng ngày hôm đó, có đến vài chục người đem giày đến tặng, chất đầy cả một góc căn phòng thiền.

Sáng hôm sau, lại có người mang một chiếc ô đến tặng cho hòa thượng.

Hòa thượng hỏi: "Tại sao tín chủ lại tặng ô?"

- Sư thầy nói rằng hòa thượng chuẩn bị đi xa, trên đường có thể sẽ gặp mưa lớn, sư thầy nói với tôi liệu tôi có thể tặng hòa thượng một chiếc ô?

Thế nhưng hôm đó, không chỉ có người đó mang ô đến tặng. Đến buổi tối, trong phòng thiền đã chất khoảng 50 chiếc ô các loại.

Giờ học buổi tối kết thúc, sư thầy bước vào phòng thiền của hòa thượng: "Giày cỏ và ô đã đủ chưa?".

"Đủ rồi ạ!" - Hòa thượng chỉ vào đồng hồ và giày cỏ chất cao như ngọn núi nhỏ trong góc phòng. "Nhiều quá rồi thầy ạ, con không thể mang tất cả đi được."

"Vậy sao được", sư thầy nói. "Trời có lúc mưa lúc nắng, có ai tiên liệu được con sẽ phải đi bao xa, phải đi bao nhiêu lần mưa gió. Nhờ đâu giày cỏ đi rách hết cả, ô cũng mất, lúc đó con phải làm sao?"

Ngừng một lát, ông lại tiếp tục: "Trên đường đi, chắc chắn con sẽ gặp không ít sông suối, mai ta sẽ có lời nhờ tín chúng quyên thuyền, con hãy mang theo..."

Đến lúc này, vị hòa thượng mới hiểu ra ý đồ của sư phụ. Hòa thượng quỳ rạp xuống đất, nói: "Đệ từ sẽ xuất phát ngay bây giờ và sẽ không mang theo bất cứ thứ gì cả."

Lời bàn: Khi làm bất cứ việc gì, điều quan trọng không phải là những vật ngoài thân đã được chuẩn bị kỹ lưỡng hay chưa mà là ta đã đủ quyết tâm hay chưa? Có quyết tâm, vạch rõ mục tiêu, tất cả đều không còn là vấn đề, không còn là trở ngại.

A.T (st)

Tranh: Nguyễn Trần Bạch Liên

